

Valtion
taloudellinen
tutkimuskeskus

Valmisteluraportit 5

Verotuet Suomessa 2009

Outi Kröger

Timo Rauhanen

(toim.)

Valmisteluraportit 5 lokakuu 2010

VATT VALMISTELURAPORTIT

5

Verotuet Suomessa 2009

Outi Kröger
Timo Rauhanen
(toim.)

ISBN 978-951-561-943-3 (nid.)
ISBN 978-951-561-944-0 (PDF)

ISSN 1798-0305 (nid.)
ISSN 1798-0313 (PDF)

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Government Institute for Economic Research
Arkadiankatu 7, 00100 Helsinki, Finland

Oy Nord Print Ab
Helsinki, lokakuu 2010

Kansi: Niilas Nordenswan

Verotuet Suomessa 2009

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT Valmisteluraportit 5/2010

Outi Kröger – Timo Rauhanen (toim.)

Tiivistelmä

Vuosituhanen vaihteen jälkeen useat maat ovat kiinnittäneet aiempaa enemmän huomiota verotuksiin. Verotuet ovat vain harvoin samanlaisen arvioinnin kohteena kuin budjettimenot. Finanssipolitiikan kehyspäätökset ja menokehykset saattavat lisätä verojärjestelmän kautta annettavia tukia. Vaikka verotukia on Suomessa raportoitu vuodesta 1988 lähtien, koko lainsäädännön kattavaa verotukikartoitusta ei sen jälkeen ole tehty. Valtiovarainministeriö perusti vuonna 2008 hankkeen, jonka tarkoituksena oli kartoittaa aiemmasta raportoinnista puuttuvien veromuotojen verotuet (valmisteverotus, varainsiirtoverotus, kiinteistöverotus, perintö- ja lahjaverotus sekä sosiaalivakuutusmaksut) sekä päivittää nykyisin raportoitujen verotukien perusteet. Vuoden 2009 lainsäädännöstä havaittiin 201 verotukea, joista 40 prosenttia löytyi uusista tarkastelluista veromuodoista. Verotukiraportointi on nyt ajan tasalla, mutta laskentamenetelmiä kehitetään jatkuvasti.

Asiasanat: Verotuki, verotus, budjettimenot

Abstract

Since the new millennium, several countries have started focusing more and more on tax expenditures. However, assessments of tax expenditures have rarely been conducted with the same scrutiny as budget expenditures. Furthermore, tight budget frames on public spending may lead to increases in tax expenditures. Even though tax expenditures have been reported in Finland since 1988, a comprehensive evaluation covering the whole tax legislation has not been conducted since then. The Ministry of Finance in 2008 decided to implement a new project with the aim of identifying the tax expenditures related to new types of taxes (i.e. capital transfer tax, real estate taxation, inheritance and gift taxation and social security contributions). Another aim was to update the information regarding tax expenditures already included in the reporting process. In the 2009 tax legislation for example, 201 tax expenditures have already been identified and 40 per cent of them are related to the new types of taxes. Calculations of tax expenditures are now up-to-date and the estimation methods applied are expected to improve even further in the coming years.

Key words: Tax expenditure, taxation, public spending

Yhteenveto

Verotuksen päätehtävä on huolehtia julkisen sektorin toiminnan rahoittamisesta. Verojärjestelmään sisältyy kuitenkin useita säännöksiä, joiden tarkoituksena on verojen keräämisen ohella tukea tiettyjä toimintoja tai verovelvollisryhmiä. Tällainen verotuki määritellään poikkeamaksi verotuksen normijärjestelmästä. Normijärjestelmä kuvaa puhtaimmillaan verojärjestelmää, jonka yksinomaisena tavoitteena on kerätä veroja.

Tässä raportissa esitetään vuoden 2009 verojärjestelmään sisältyvät verotuet verolajeittain sekä verotukien määrittämisessä tarpeelliset normijärjestelmät. Selvitys on valtiovarainministeriön asettaman verotukihankkeen loppuraportti. Hankkeen taustalla on yleinen kiinnostus verojärjestelmän kautta annettavien tukien raportointiin osana budjetoitiprosessia. Muun muassa OECD ja IMF ovat antaneet ohjeita ja suosituksia verotukien raportoinnista. Eräissä Euroopan maissa valtiontalouden tarkastusvirastot ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että finanssipolitiikan kehyspäätökset ja menosäännöt kannustavat muuntamaan suoria budjetin kautta annettavia tukia verotuksessa myönnettäviksi tuiksi. Verotuilla ei ole vastaavaa seuranta kuin budjettimenoilla.

Verotukia on Suomessa raportoitu vuodesta 1988 lähtien. Sen jälkeen verotukien laskenta ja ajantasaisuus ovat jääneet raportoijien vastuulle. Nyt tehdyssä työssä on käyty pykäläkohtaisesti uudelleen läpi koko verolainsäädäntö. Aiemmin laskennan piirissä olleiden luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen, elinkeinoverotuksen, maatalous- ja metsäverotuksen sekä arvonlisäverotuksen lisäksi tarkasteluun tulivat myös varainsiirtoverotus, kiinteistöverotus, perintö- ja lahjaverotus sekä sosiaalivakuutusmaksut. Myös valmisteverotus on käytännössä ensi kertaa mukana, sillä sen normijärjestelmä määriteltiin kokonaan uudelleen. Jo aiemmin raportoinnin piiriin kuuluneiden verolajien säännöt ja normijärjestelmät käytiin uudelleen läpi ja tässä työssä paljastui useita aiemmin tunnistamattomia verotukia. Verotukien laskentamenetelmiä uudistettiin aiempaa informatiivisemmiksi. Verotuet lasketaan kuten aiemminkin menetetyt verotulon periaatteella: Käyttätymisvaikutuksia ei laskennassa oteta huomioon. Verotuki on verosäännöksestä aiheutuva verotulon menetys, kun muut verosäännökset pysyvät muuttumattomina. Eräistä pitkällä ajanjaksolla vaikuttavista verotuista on vuositason verotulon menetyksen lisäksi laskettu veroluoton korko.

Tässä selvityksessä henkilöverotuksen normijärjestelmä noudattaa pitkälti aiempaa normia. Siksi uudet verotuet löytyivät pääasiassa uusista säännöksistä. Elinkeinoverotuksen normiin sisältyvän realisointiperiaatteen entistä tiukempi soveltaminen toi selvityksessä verotukien piiriin säännöksiä, joiden aiemmin oli katsottu kuuluvan normijärjestelmään. Tällaisia olivat esimerkiksi jälleenhankintavaraus ja takuuvaraus. Aiemmin myös vallitseva voitonjaon verotus katsottiin normin mukaiseksi. Siten osinkoverotuksen uudistukset eivät vaikuttaneet vero-

tukien määrään. Nyt tehdyssä selvityksessä tästä periaatteesta on poikettu. Normiksi on valittu järjestelmä, joka eroaa eräiltä osin nykylainsäädännöstä ja näistä poikkeamista aiheutuu verotukea.

Realisointiperiaatteen noudattaminen toi myös maatalousverotukseen uusia verotukia, esimerkiksi kotieläinten luovutushintojen jaksottaminen kolmelle vuodelle ja maatalouden jälleenhankintavaraus.

Valmisteverotuksessa kirjattiin lukuisia uusia verotukia, erityisesti energiaverotuksessa ja autoverotuksessa. Arvonlisäverotuksessa täsmennettiin aiempaa normijärjestelmää.

Varainsiirtoverotuksessa veropohjaan sisältyvät kaikki vastikkeelliset omistusoikeuden siirrot. Osa normia ovat myös erilaiset verokannat kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutuksissa.

Kiinteistöverotuksessa kaikki kiinteistöt kuuluvat normin mukaan veropohjaan. Veroprosentti on yleisen kiinteistöveroprosentin vaihteluväli.

Perintö- ja lahjaverotuksessa normi on nykylainsäädännön mukainen perintöosuusverojärjestelmä, jossa kukin perillinen vastaa oman perintöosuutensa verosta. Kaikki luovutettavissa oleva aineellinen tai aineeton varallisuus, jolla on rahassa mitattavissa oleva arvo, kuuluu normin mukaan perintöverotuksen piiriin. Siihen sisältyvät myös eriytetyt perintö- ja lahjaveroasteikot.

Sosiaalivakuutusmaksujen normijärjestelmät on määritelty erikseen sairaus-, työttömyys-, eläke- ja kansaneläkevakuutusmaksuille. Kunkin järjestelmän nykyinen veropohja on katsottu normin mukaiseksi. Verotuet aiheutuvat normista poikkeavista maksuprosenteista.

Tietoaineistojen puutteiden takia verotukien euromääräinen arviointi on osoittautunut usein hankalaksi. Osa havaituista tuista on voinut jäädä kokonaan laskennan ulkopuolelle. Vuoden 1988 verotus selvityksessä löydettiin 249 verotukea, joista vain sadan rahamäärä pystyttiin laskemaan. Vuonna 2007 raportoitiin enää 67 verotukea. Osa verotukea aiheuttavista säännöksistä oli tähän mennessä jo kumottu. Lisäksi selvitysajankohdan jälkeen tehdyt verouudistukset olivat muuttaneet verotukia normin mukaisiksi, koska normi määräytyi pitkälti voimassa olevan lainsäädännön perusrakenteiden mukaisesti. Nyt tehdyssä selvityksessä verotukia tunnistettiin vuoden 2009 lainsäädännöstä kaikkiaan 201 kappaletta, joista 106 on laskettu. Kolmannes tuista oli peräisin henkilöverotuksesta. Valmisteverotuksen, elinkeinoverotuksen, maatalousverotuksen ja arvonlisäverotuksen osuudet olivat 10 ja 18 prosentin välillä. Ensi kertaa mukana olleet veromuodot kattoivat noin 40 prosenttia kaikista verotuista. Kiinteistöverotuksesta, varainsiirtoverotuksesta, perintöverotuksesta ja sosiaalivakuutusmaksuista verotukien euromääriä ei ole arvioitu aineistopuutteiden takia.

Verotuet on pääsääntöisesti laskettu vuoden 2009 aineistoista lukuun ottamatta elinkeino-, maatalous- ja metsäverotusta, joiden laskelmat perustuvat vuoden 2008 tietoihin. Verovapaista tuloista, vähennyksistä, alennetuista verokannoista ja tehdyistä varauksesta on laskettu verovuosisikohtainen verotulon menetys. Lisäksi eräistä elinkeino-, maatalous- ja metsäverotuksen verotuista on laskettu verovelan korko.

Henkilöverotuksessa suurimmat verotuet muodostuivat asuntotulon verovapaudesta (2 000 milj. euroa), kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksestä (1 410 milj. euroa), työntekijöiden lakisääteisen eläkevakuutusmaksun vähentämisestä (1 300 milj. euroa) ja työtulovähennyksestä (1 210 milj. euroa) sekä oman asunnon myyntivoiton verovapaudesta (1 200 milj. euroa).

Merkittävin elinkeinoverotuksen verovuosisikohtainen verotuki oli irtaimen käytöomaisuuden poistoista aiheutuva verotuki (486 milj. euroa). Sille laskettu verovelan korko oli 346 miljoonaa euroa. Takuuvarauksen verovelan korko oli 63 miljoonaa euroa. Maatalouden verotuksessa suurin verotuki oli koneiden, kaluston ja laitteiden poistosta aiheutuva verotuki (32 milj. euroa). Metsätalouden verotuksessa puun myyntitulojen määräaikainen osittainen verovapaus aiheutti 65 miljoonaa, metsävähennys 35 miljoonaa ja metsätalouden avustusten verovapaus 18 miljoonaa euroa verotukea.

Arvonlisäverotuksen suurimmat tuet olivat elintarvikkeiden (510 milj. euroa), lääkkeiden (399 milj. euroa) ja liikuntapalvelujen (99 milj. euroa) alennetut verokannat. Valmisteverotuksessa eniten verotukea syntyi dieselpolttoaineen normia alemmasta verotuksesta (883 milj. euroa), teollisuuden ja kasvihuoneiden alemmasta sähköveroluokasta (223 milj. euroa) sekä lämmitykseen käytetyn maakaasun alemmasta verokannasta (117 milj. euroa) ja turpeen verovapaudesta (109 milj. euroa).

Varainsiirtoverotuksessa suurin yksittäinen verotuki oli julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin luovutuksen verovapaus (2 000 milj. euroa). Ensisiasunnon hankintaan liittyvien varainsiirtoverovapauksien verotuki oli yhteensä 95 milj. euroa.

Tarve saattaa verotuet samanlaisen arvioinnin kohteeksi kuin budjetin kautta myönnettyt tuet oli yksi tämän hankkeen tavoitteita. Verotukien yhteys budjetti-prosessiin on jo osittain toteutunut Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2011. Siinä osa verotuista on esitetty asianomaisten tulomomenttien yhteydessä. Tämä prosessi tulee vahvistumaan verotukien laskentapohjan kehittyessä tulevaisuudessa.

VEROTUKIHANKE

JOHTORYHMÄ

ylijohtaja Lasse Arvela, VM (pj.)

budjettineuvos Tuomas Sukselainen, VM

finanssineuvos Tuulia Hakola, VM (31.1.2010 asti)

tutkimusjohtaja Seppo Kari, VATT

projektipäällikkö Outi Kröger, VATT

finanssisihteeri Jenni Oksanen, VM (sihteeri 30.10.2009 asti)

erikoistutkija Timo Rauhanen, VATT (sihteeri 1.11.2009 alkaen))

TVL

EVL, TVL/VOITONJAON VEROTUS,
TVL/METSÄVEROTUS,
MAATALOUSVEROTUS

Fransiska Pukander, VM

Terhi Järvikare, VM

Reino Niinivaara, VM

Jari Salokoski, VM

Elina Pylkkänen, VM

Ilari Valjus, VATT

Jukka Vanhanen, VM

Outi Kröger, VATT

Ilkka Lahti, VM

Heikki Viitamäki, VATT

SOSIAALIVAKUUTUSMAKSUT

VARAINSIIRTOVEROTUS, PERINTÖ-
JA LAHJAVEROTUS

Tuomas Sukselainen, VM

Jukka Vanhanen, VM

Jorma Tuukkanen, VM

Jussi Huopaniemi, VM

KIINTEISTÖVEROTUS

Fransiska Pukander, VM

Elina Pylkkänen, VM

Juha Rossi, STM

Anneli Sollo, STM

Johanna von Knorring, VM

Heikki Viitamäki, VATT

VALMISTEVEROTUS

ARVONLISÄVEROTUS

Veli Auvinen, VM

Markku Puurula, VM

Petri Malinen, VM

Tommi Parkkola, VM

Jenni Oksanen, VM

Panu Kukkonen, VM

Leo Parkkonen, VM

Petri Malinen, VM

Irmeli Virtaranta, VM

Timo Rauhanen, VATT

Merja Sandell, VM

Heikki Kuitunen, VM

Timo Rauhanen, VATT

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Verotuet ja niiden raportointi	4
2.1 Verotuki ja normijärjestelmä	4
2.2 Katsaus eri maiden verotukiraportointiin	7
2.3 Verotuet Suomessa – nykytilanne ja uusi kartoitus	9
3 Normijärjestelmät verolajeittain	16
3.1 Luonnollisten henkilöiden tuloverotus	16
3.1.1 Yleiset periaatteet	16
3.1.2 Veropohja, verokanta ja veroasteikko	16
3.1.3 Muut tuloverotusta koskevat lait	18
3.2 Elinkeinoverotus ja voitonjaon verotus	19
3.2.1 Yleiset periaatteet	19
3.2.2 Veropohja, verokanta ja veroasteikko	20
3.2.3 Jaksotus	22
3.2.4 Voitonjaon verotus	22
3.2.5 Yritystulon jakaminen ansio- ja pääomatuloon	24
3.2.6 Yritysjärjestelyt ja yritysmuodon muutokset	25
3.2.7 Muut elinkeinoverotusta koskevat lait	25
3.3 Maatalousverotus	27
3.3.1 Yleiset periaatteet	27
3.3.2 Veropohja, verokanta ja veroasteikko	28
3.3.3 Jaksotus	29
3.3.4 Yritystulon jakaminen ansio- ja pääomatuloon	29
3.4 Metsätalouden verotus	30
3.4.1 Yleiset periaatteet	30
3.4.2 Veropohja, verokanta ja veroasteikko	31
3.4.3 Jaksotus	31
3.5 Varainsiirtoverotus	31
3.5.1 Yleiset periaatteet	31
3.5.2 Veropohja ja veroprosentti	32

3.6 Kiinteistöverotus	33
3.6.1 Yleiset periaatteet	33
3.6.2 Veropohja ja veroprosentti	34
3.6.3 Verotusarvo	35
3.7 Perintö- ja lahjaverotus	35
3.7.1 Yleiset periaatteet	36
3.7.2 Veropohja ja veroasteikko	36
3.8 Arvonlisäverotus	37
3.8.1 Yleiset periaatteet	37
3.8.2 Veropohja ja verokanta	38
3.9 Valmisteverotus	43
3.9.1 Energiaverotus	43
3.9.2 Alkoholi- ja tupakkaverotus	45
3.9.3 Muut erityisverot	45
3.9.4 Autoverotus	46
3.9.5 Ajoneuvoverotus	47
3.10 Sosiaalivakuutusmaksut	49
3.10.1 Sairausvakuutus	49
3.10.2 Työttömyysvakuutus	51
3.10.3 Työeläkevakuutus	53
3.10.4 Kansaneläkevakuutus	56
4 Verotuet vuonna 2009	58
4.1 Verotukien laskennan kuvaus	58
4.2 Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen verotuet	60
4.3 Elinkeinoverotuksen ja voitonjaon verotuksen verotuet	71
4.3.1 Elinkeinoverotus	72
4.3.2 Voitonjaon verotus	81
4.4 Maatalousverotuksen verotuet	84
4.5 Metsäverotuksen verotuet	87
4.6 Varainsiirtoverotuksen verotuet	90
4.7 Kiinteistöverotuksen verotuet	93
4.8 Perintö- ja lahjaverotuksen verotuet	95
4.9 Arvonlisäverotuksen verotuet	98
4.10 Valmisteverotuksen verotuet	106
4.11 Sosiaalivakuutuksen verotuet	114

4.11.1 Sairausvakuutusmaksu	114
4.11.2 Työttömyysvakuutusmaksu	115
4.11.3 Eläkelakeihin perustuvat järjestelmät	115
4.11.4 Kansaneläkemaksu	116
5 Verotukien raportointi ja yhteys budjettiprosessiin	118
Lähteet	121
Liite 1: Verotuet vuonna 2009	122

1 Johdanto

Verojärjestelmän kautta annettava tuki nousi keskusteluun 1980-luvulla kansainvälisen verouudistusaallon myötä. Useimmat OECD-maat ovat sen jälkeen alkaneet seurata verotukien kehitystä vuosittaisilla raporteilla. Näitä raporteja ei kuitenkaan ole käytetty valtion talousarvion laadinnan apuvälineinä eivätkä verotuet ole arvioinnin kohteena budjettimenojen tapaan.

OECD on useaan otteeseen esittänyt suosituksia verotukien hallinnoinnista. Niiden yleisviesti on se, että verotukiin tulee kohdistua samantasoinen käsittely kuin budjetin määrärahoihin. Prosessien erilaisuus saattaa johtaa verotukien lisääntymään käyttöön ja veropohjan rapautumiseen. Tämä ongelma on korostunut viime vuosikymmeninä, kun finanssipoliittiseen ohjaukseen liittyvät kehyspäätökset ja menosäännöt ovat kannustaneet muuntamaan suoria tukia verotuiksi. Myös eri maiden valtiontalouden tarkastusvirastot ovat puuttuneet asiaan ja todenneet, että budjettimenoista irrallaan olevat verotuet heikentävät budjettitalouden läpinäkyvyyttä.

Toinen verotukiin kohdistuvaa kiinnostusta lisännyt tekijä on maailmantalouden finanssikriisi, jonka seurauksena Suomenkin julkinen velka on kasvanut. Tämän seurauksena huoli julkisen sektorin rahoituksen riittävydestä on lisääntynyt ja veropohjan vahvistaminen on tullut entistä tärkeämmäksi.

Verotukien uudelleenarviointi onkin yleisesti todettu tarpeelliseksi. Pohjoismaiden asiantuntijatyöryhmä laati keväällä 2009 tätä tarkoitusta varten työryhmäraportin (Tax Expenditures in the Nordic Countries). Suomesta hankkeeseen osallistuivat Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) ja valtiovarainministeriön edustajat.

Suomessa valtiovarainministeriö päätti 29.4.2008 käynnistää verotukien kartoituksen. Tätä varten asetettiin johtoryhmä, jonka tehtävänä oli ohjata ja koordinoita VATT:ssa toteutettavaa tutkimushanketta. Hanke jakautui kahteen osaan, ns. esiselvitykseen ja varsinaiseen verotukiselvitykseen. Esiselvityksenä tuli tehdä kansainvälinen kartoitus siitä, millaisia käytäntöjä eri maat soveltavat verotukien raportoinnissa. VATT vastasi tästä osasta selvitystyötä ja se valmistui 7.5.2009. Valtiovarainministeriön verotukihankkeen toinen osa, verotukien määrittely lainsäädännön pohjalta, eteni yhteistyössä VATT:n, valtiovarainministeriön vero-osaston ja budjettiosaston sekä sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesten kanssa. Tämän jälkeen verotukien laskentamenetelmien selvittämisen jäi pääasiassa VATT:n tehtäväksi.

Verotukihankkeen asettamiskirjeessä todettiin muun muassa seuraavaa:

”Verotuilla tarkoitetaan kansainvälisessä verokeskustelussa sellaisia verojärjestelmään sisältyviä poikkeuksia yleisestä normiverotuksesta,

joiden tarkoituksena on verovapauksien, verovähennysten, alempien verokantojen ja muiden niihin rinnastettavien keinojen avulla tukea jotain tiettyä elinkeinoa tai verovelvollisryhmää. Verotuet nousivat Suomessa verokeskusteluun erityisesti 1980-luvulla, jolloin kansainvälisenä suuntauksena oli pyrkimys laajaan veropohjaan perustuvaan neutraaliin verojärjestelmään.

Ensimmäinen laajahko selvitys verotuista tehtiin meillä vuonna 1988 valtiovarainministeriön silloisessa suunnittelusihteeristössä. Verotukia alettiin seurata vuosittain ja niitä koskeva taloudellinen arvio liitettiin vuosien ajan budjettiasiakirjoihin.

Kahtena viime vuosikymmenenä meillä on toteutettu verotukiin varuksellisesti suhtautuvaa veropolitiikkaa. Selvimpinä esimerkkeinä ovat 1980-luvun lopun ja 1990-luvun alun suuret tuloverouudistukset samoin kuin siirtyminen arvonalisäverotukseen.

Suhtautuminen verotukiin julkisen tuen muotona on viime vuosina jossain määrin muuttanut suuntaa. Verotukia on jälleen sekä vaadittu että toteutettu enenevässä määrin. Samalla niitä koskeva taloudellinen raportointi on etäännytynyt budjettivalmistelusta ja -raportoinnista. Julkisten menojen valvonnan ja mitoituksen kannalta syntynyt tilanne on koettu ongelmalliseksi varsinkin, kun siirtyminen tiukkaan kehysbudjetointiin on ollut omiaan lisäämään tukien houkuttelevuutta. Asiaan ovat kiinnittäneet huomiota mm. Valtiontalouden tarkastusvirasto viime vuonna valmistuneessa tarkastuskertomuksessaan (141/2007) ja eduskunnan tarkastusvaliokunta mietinnössään 2/2007. Siten keskustelun tarvetta verotuista selvästi on.

Ensimmäiseksi verotukia koskeva tietopohja on syytä saattaa ajan tasalle. Uuden selvityksen pohjalta voidaan käydä keskustelua verotukien tasosta ja niiden tarpeellisuudesta tulevaisuudessa yhteiskunnan suorien tukimuotojen vaihtoehtona ja julkisen talouden kestävyysasettamissa puitteissa.”

Hanketta valvoneen johtoryhmän puheenjohtajana on toiminut vero-osaston ylijohtaja Lasse Arvela ja jäseninä budjettineuvos Tuomas Sukselainen budjetti-osastolta, finanssineuvos Tuulia Hakola kansantalousosastolta (31.1.2010 asti), tutkimusjohtaja Seppo Kari VATT:ista sekä projektipäällikkö Outi Kröger VATT:ista. Hankkeen sihteerinä toimivat finanssisihteerit Jenni Oksanen vero-osastolta (30.9.2009 saakka) ja erikoistutkija Timo Rauhanen VATT:ista (1.10.2009 lähtien).

Tähän raporttiin on koottu verotukihankkeen tulokset. Luvussa 2 esitetään verotuen ja normijärjestelmän määritelmät. Lisäksi siinä kartoitetaan verotukien ra-

portointikäytäntöjä Suomessa ja eräissä muissa maissa. Luvussa 3 esitetään päivitetty normijärjestelmät verolajeittain. Luvussa 4 kuvataan kaikki vuonna 2009 voimassa olleet verotuet, niiden euromäärät, laskentamenetelmät ja laskennan lähteet. Luvussa 5 keskustellaan verotukien raportoinnin yhteydestä budjettiprosessiin. Liitteen 1 taulukossa verotukien euromäärät on koottu yhteen.

2 Verotuet ja niiden raportointi

2.1 Verotuki ja normijärjestelmä

Verotuksen päätehtävä on kerätä varoja julkisen sektorin toiminnan rahoittamiseen. Lisäksi verojärjestelmää käytetään monien yhteiskunnallisten päämäärien edistämiseen – puhutaan verotuksen ei-fiskaalisista tavoitteista. Keskeisiä keinoja näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ovat erimuotoiset veronhuojennukset: vähennykset, verovapaudet, alennetut verokannat ja veronmaksua lykkäävät säännökset. Niistä käytetään Suomessa yleisesti nimitystä verotuki (tax expenditure).

Verotukien tunnistaminen muusta verolainsäädännöstä voi olla hankalaa. Tukita-voitetta ei ehkä ole avoimesti mainittu säännösten perusteluissa eivätkä säännökset välttämättä muutoinkaan poikkea selvästi muusta normistosta. Esimerkiksi tuloverolain vähennysten joukossa on sekä tukielementtejä sisältäviä että järjestelmän perusrakenteeseen kuuluvia vähennyksiä. Rajanveto-ongelmia voidaan pyrkiä lieventämään sopimalla jokin systemaattinen käytäntö verotukien tunnistamiseksi.

Vakiintuneen tarkastelutavan mukaan verotuet pyritään tunnistamaan määrittelimällä ensin verotuksen perusrakennetta kuvaava normijärjestelmä (normi). Poikkeamat siitä ovat verotukia.

Normijärjestelmän määrittelyminen ei ole yksiselitteistä. Yleensä joudutaan tausein pauskohtaisesti pohtimaan verotuksen tavoitteita kussakin veromuodossa. Usein perusteita haetaan jostakin teoreettisesta esikuvasta. Esimerkiksi tuloverotuksen normin määrittelyssä hyödynnetään yleisesti taloustieteen ns. laajaa tulokäsitettä. Käytännön syistä normijärjestelmässä joudutaan kuitenkin ottamaan huomioon vallitsevan verojärjestelmän perusrakenne. Siten esimerkiksi progressiivinen veroasteikko, yritys- ja pääomaverotuksen perusverokannat ja arvonlisäverotuksen vakiokanta ovat normin mukaisia.

Normista poikkeamisen ohella verotuelle asetetaan myös muita vaatimuksia. OECD (1996) määrittelee seuraavia lisäehtoja:

- Veronhuojennuksen tulee hyödyttää rajattua veronmaksajien ryhmää tai taloudellista toimintoa.
- Säännöksellä voidaan tunnistaa olevan tukemistarkoitus, joka poikkeaa verotuksen fiskaalisesta tehtävästä ja verojärjestelmän tehokkaasta toiminnasta.
- Verotuki on korvattavissa jollain toisella politiikkavälineellä kuten esimerkiksi suoralla tuella.

- Tarkasteltava veromuoto on riittävän laaja-alainen, jotta sille voidaan mielekkäästi määrittää normi.
- Verotuen poistaminen ei aiheuta mainittavia verojärjestelmän toimivuuteen liittyviä ongelmia.
- Verojärjestelmässä ei ole muita säännöksiä, jotka kumoavat verotuen tuoman edun.

Verotukien määrittämistapa vaihtelee eri maissa. Useimmissa maissa normijärjestelmällä on kuitenkin keskeinen rooli verotukien tunnistamisessa. Myös edellä mainittujen lisäehtojen soveltaminen vaihtelee.

Samoin kuin budjetin menomomenteilta myönnetyt tuet myös verojärjestelmän kautta kanavoidut tuet saattavat vääristää tuensaajan käyttäytymistä. Tästä syystä verotukien vaikutusten arvioiminen on tärkeää. Verotukien kartoittamisen ja niiden laskemisen oheistuotteena luodaan myös tarpeellisia tietoaaineistoja tällaisten käyttäytymisvaikutusten tutkimiseen.

Verotuki ei välttämättä ole haitallinen tai vääristävä. Joissain maissa verotukiselvityksillä onkin haluttu esittää laajempaa kvantitatiivista tietoa verosäännösten vaikutuksista verotuottoon ja verotukiraportoinnin piirissä on myös säännöksiä, joilla ei ole selvää tukitarkoitusta. Tällöin joudutaan pohtimaan verotuki-termin englanninkielistä vastinetta ”tax expenditure” (veromeno). Toisin kuin Suomessa käytetty termi, se ei suoraan viittaa tukemistarkoitukseen. Verotuen määrittely vaihtelee eri maissa kapeasta hyvin laveaan tulkintaan.

Jos verotukia ei raportoida suorien budjettitukien rinnalla, valtiontalouden läpinäkyvyys heikkenee. Kun verotuki on mahdollista korvata suoralla tuella, voidaan käyttää harkintaa tuen myöntämistavasta. Verotuki näyttäisi olevan hallinnollisesti tehokas tukimuoto silloin, kun kaikki verovelvolliset ovat siihen oikeutettuja. Ongelmaksi voivat kuitenkin muodostua pienituloiset henkilöt, jotka eivät maksa veroa eivätkä siten hyödy verotuesta. Heille tuki olisi tehokkainta antaa suorana tulonsiirtona. Joissakin maissa pienituloisia verovelvollisia varten on käytössä verovähennys, joka maksetaan verovelvolliselle rahana vähennyksen ylittäessä veron. Hallinnollisesti tämä ratkaisu voi kuitenkin olla raskas.

Tuki ei aina kohdistu pelkästään siihen verovelvollisryhmään, jolle se on tarkoitettu. Tästä syystä verotuki ei välttämättä ole tehokas tukimuoto. Eri tulotasoilla voi myös olla vaikutusta verotuen suuruuteen. Tuloverotuksessa verotuki voidaan antaa esimerkiksi tulosta tai verosta tehtävänä vähennyksenä. Verotuksen progressiivisuuden takia suurituloiset hyötyvät tulosta tehtävästä vähennyksestä enemmän kuin pienituloiset. Kun verotuki annetaan verosta tehtävänä vähennyksenä, se on samansuuruinen kaikilla tulotasoilla.

Verohallinto joutuu valvomaan, että verotukien myöntämiskriteerit täyttyvät. Tämä vaatii resursseja ja voi haitata verohallinnon ydintehtävän suorittamista, verojen keruuta.

Verolakien vaatimusten täytyy olla täsmällisiä ja objektiivisesti todettavia, ja verotukea sisältävien säännösten tulisi olla – kuten verotusta säätelevien lakien yleensä – vakaita ja ennustettavia (OECD 2004).

Verotukien laskennassa yleisimmin käytetyt menetelmät ovat (OECD 2004)

- menetetyn verotulon menetelmä (revenue foregone),
- potentiaalisen verotulon lisäyksen menetelmä (revenue gain) ja
- menoekvivalenssimenetelmä (outlay equivalence).

Menetetyn verotulon mukaisessa laskennassa (nettomenetelmä) arvioidaan, kuinka paljon voimassa olevat verosta vapauttamiset, verovähennykset, alennetut verokannat ja muut veronhuojennukset vähentävät julkisen vallan verotuloja. Se kuvaa saamatta jäänyttä verotuloa eli tuesta verovelvolliselle koituvaa nettoetua tietyssä vuonna. Verotuki lasketaan säännös kerrallaan muiden säännösten ollessa muuttumattomia. Tämä menetelmä olettaa, että verotuella ei ole vaikutuksia veronmaksajan käyttäytymiseen eikä välillisiä vaikutuksia talouden toimintaan.

Potentiaalisen verotulon lisäyksen menetelmä vastaa nettomenetelmää, mutta siinä otetaan lisäksi huomioon verovelvollisten käyttäytymismuutokset.

Menoekvivalenssimenetelmässä (bruttomenetelmä) arvioidaan, kuinka paljon budjetin menoja tulisi lisätä verovelvollisen nettotulojen pysymiseksi ennallaan, mikäli veronhuojennukset ja muut veroedut poistettaisiin ja muutettaisiin suoraksi veronalaiseksi tueksi.

Eräissä maissa verotuet raportoidaan sekä netto- että bruttomenetelmällä. Suomessa verotukien laskennassa on käytetty nettomenetelmää.

Laskelmat kuvaavat yleensä säännöksen aiheuttamaa verotulon menetystä tarkasteluvuonna. Joskus tukeen liittyy vastakkaisuuntainen verotuottovaikutus samana tai myöhempinä vuosina. Tällainen säännös on esimerkiksi vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella tehtävä verovähennys. Eräissä maissa tämän tyyppisistä verotuista lasketaan verotuen nykyarvo sen vaikutusaikana.

Yksittäisten verotukien euromäärien laskeminen yhteen ei anna oikeaa kuvaa tukien kokonaismäärästä. Tämä johtuu siitä, että verotukiselvitykset perustuvat yleisesti säännöskohtaiseen tarkasteluun, jossa kunkin säännöksen verotuki arvioidaan erikseen riippumatta muista verotuista. Kokonaiskuvan täsmentämiseksi

verotukien keskinäiset kytkennät sekä veroasteikkojen epälineaarisuus (progressio, perusvähennykset tms.) tulisi ottaa huomioon.

2.2 Katsaus eri maiden verotukiraportointiin

Useimmissa OECD-maissa verotukia raportoidaan muodossa tai toisessa. Tukien määrän kansainvälinen vertailu on kuitenkin vaikeaa useista syistä. Eri maiden verojärjestelmät poikkeavat toisistaan ja lisäksi verotukien määrittämisessä sovelletut normijärjestelmät voivat olla erilaisia. Yhdessä maassa verojärjestelmään sisältyvä säännös voi kuulua normiin kun toisessa maassa sen katsotaan aiheuttavan verotukea. Myös valittu tuki- ja interventiopolitiikka vaihtelee. Tulonsiirrot voivat olla verovapaita tai veronalaisia tai ne on voitu korvata verovähennyksillä. Suoria tukia ja tulonsiirtoja tulisikin tarkastella yhdessä verotukien kanssa, jotta eri maiden tuki- ja tulonsiirtojärjestelmiä voitaisiin vertailla.

Saksa aloitti ensimmäisenä maana verotukien raportoinnin vuonna 1959. Alun perin verotuen käsite oli laaja, minkä seurauksena monet yleiset veronhuojennukset määriteltiin verotuksiksi. Tämä synnytti voimakasta kritiikkiä ja tulkintaa muutettiin vuonna 1977 niin, että verotueksi määriteltiin vain ne säännökset, jotka tukevat yritystoimintaa ja säästämistä.

USA:ssa verotukiraportoinnin alkuna voidaan pitää vuonna 1960 tehtyä laajaa tutkimusta liittovaltion verolakeihin sisältyvistä kannustimista. Ensimmäinen verotukiselvitys julkaistiin vuonna 1968 Yhdysvaltain valtiovarainministeriön vuosikertomuksessa. Tässä yhteydessä luodut käsitteet ovat pitkälti olleet eri maiden verotukien määrittelyn pohjana.

Vuoden 1980 jälkeen raportointi yleistyi ja tällä hetkellä useimmissa OECD-maissa raportoidaan verotukia joko budjetin yhteydessä tai siitä erillään. Tavoitteena on parantaa menotalouden tietopohjaa ja lisätä tällä tavoin budjetti- ja veropolitiikan läpinäkyvyyttä. Kanadassa yritettiin 1980-luvun alussa myös parantaa budjettikuria siten, että verotukiehdotusten aiheuttamat tulojen menetykset vähennettiin asianomaisen ministeriön menokehystä.

Pohjoismaiden normiverojärjestelmät ja verotukimääritykset perustuvat pitkälti Skatteutgifter-raporttiin, jonka Pohjoismaiden ministerineuvosto julkaisi vuonna 1987. Suomen ensimmäinen verotukiselvitys valmistui vuonna 1988. Ruotsissa vastaava selvitys tehtiin vuonna 1997, Tanskassa vuonna 1998 ja Norjassa vuonna 1999. Ruotsin verotukiraportointi näyttäisi olevan muita Pohjoismaita pidemmällä. Tanskassa verotukilaskelmia ei ole julkaistu vuoden 2006 jälkeen.

Selkein ero eri maiden verotukiselvitysten laajuudessa on siinä, kuvaavatko ne koko julkishallinnon myöntämiä verotukia vai vain osaa niistä. Liittovaltiot esittävät verotukensa vain liittovaltion verotuksen osalta (Belgia, Kanada, Saksa, USA). Hallinnon alemmilla tasoilla verotukiraportointi voi olla vapaaehtoista.

Esimerkiksi useimmat USA:n osavaltiot laativat verotukia koskevan raportin, vaikkakin niiden sisältö ja kytkeytyminen budjetin valmisteluun ja määrärahojen mitoittamiseen vaihtelee suuresti. Myös Kanadassa useat provinssit laativat omia laskelmiaan. Ranskassa verotuet raportoitiin alkuaan vain valtionverotuksesta, mutta vuoden 2007 budjetissa myös paikallistason verotuet on eräin edellytyksin lueteltu. Iso-Britannia ja Ruotsi esittävät vain valtionverotukseen liittyvät verotuet. Alankomaissa, Koreassa, Suomessa ja Tanskassa verotuet lasketaan myös kunnallisverotuksesta. Japanissa taas tehdään arvioita alueellisista verotuista (OECD 2010, OECD 2008a ja OECD 2008b).

Kaikissa maissa verotukilaskelmat kattavat vähintään tuloverotuksen. Muiden verolajien mukaan ottaminen vaihtelee. Osasyynä tähän voi olla niiden laskemisen vaikeus. Verotukilaskelmat voivat olla suppeita myös siksi, että aiemmin keskushallinnon tasolla päätetyt verotuet on siirretty hallinnon alemmille portaille. Belgiassa perintöverotus, kiinteistöverotus, rekisteröintimaksut ja autoverotus poistettiin tästä syystä verotukilistauksista. Eräät verotuet, joiden vaikutusaika on pitkä, voivat vaatia monimutkaisia laskelmia. Tästä syystä ne eivät ole kaikissa maissa laskennan piirissä. Tanskassa ei ole arvioitu yksityisiin eläkejärjestelmiin liittyvien verosäännösten aiheuttamaa verotukea eikä omistusasumisesta syntyvää verotukea.

Lähes kaikissa maissa normiverojärjestelmät ovat lähellä verotuksen vallitsevaa perusrakennetta. Eri maiden normijärjestelmien yksityiskohtaisuus vaihtelee. Japanin malli on tästä ääriesimerkki. Siinä normijärjestelmälle esitetään vain seuraavat peruseräkkeet: oikeudenmukaisuus, neutraalisuus ja yksinkertaisuus. Säännökset, joilla on niistä poikkeava tavoite, määritellään verotuksiksi. Ranskan normijärjestelmä laajenee automaattisesti, koska pitkään voimassa olleet verotuet muuttuvat normin mukaisiksi. Saksassa verotuet määritellään lailla.

Suomessa sovellettu normiverojärjestelmä erosi jossain määrin muiden maiden järjestelmistä. Esimerkiksi korkomenojen vähennyskelpoisuus katsottiin Suomessa verotueksi, kun taas Tanskassa, Alankomaissa ja Belgiassa¹ se kuuluu normiin. Arvonlisäverotuksen alennetut verokannat kuuluvat Belgiassa normiin, jos niitä ei ole kohdennettu tiettyyn taloudelliseen toimintaan. Pohjoismaissa alv:n verokantaerot aiheuttavat aina verotukea. Belgiassa, Norjassa ja Tanskassa huomattavan monet vapautukset arvonlisäverosta tulkitaan verotueksi, kun tulkinta Suomessa ja Ruotsissa on lievempi. Ansiotulovähennys aiheuttaa Suomessa verotukea, kun taas Japanissa ja Ruotsissa se kuuluu normiin. Työntekijän eläkevakuutusmaksun vähentäminen aiheuttaa Suomessa verotukea, mutta Alankomaissa se on osa normijärjestelmää.

¹ Normin mukaan kiinnelainojen korot ovat vähennyskelpoisia Alankomaissa ja Belgiassa (Belgiassa tiettyyn rajaan saakka).

Progressiivisen tuloveroasteikon katsotaan yleisesti kuuluvan normijärjestelmään. Eri maiden välillä on eroja sen suhteen, milloin kysymys on rakenteellisesta normijärjestelmään kuuluvasta verovähennyksestä, milloin verotuesta. Perhepoliittiset tuet voivat kuulua kumpaankin ryhmään. Esimerkiksi Kanadassa ne luokitellaan verotuiksi. Ranskassa taas yleisesti maksetut perhepoliittiset tuet kuuluvat normiin, mutta vain suppealle ryhmälle suunnatut lyhytaikaiset tuet aiheuttavat verotukea. Saksassa perhepoliittiset tuet ovat verotukea, jos ne tukevat yrityksiä epäsuorasti.

Eräät maat kannustavat kansalaisiaan työllistymään ns. non-wastable tai payable tax credit -vähennyksellä, jossa verovähennys voi olla suurempi kuin maksettava vero. Tällöin osa verotuesta maksetaan suorana tukena. Tällaisia vähennyksiä on Saksassa, Ranskassa, Kanadassa, Isossa-Britanniassa ja USA:ssa. Eri maiden käytännöt vaihtelevat sen suhteen, katsotaanko koko vähennys verotueksi vai ainoastaan verot kattava vähennys rahana maksettavan osuuden rinnastuessa suoraan tukeen.

Useimmat maat käyttävät verotukien laskennassa menetetyt verotulon periaatetta (nettomenetelmä), mutta vain harvassa maassa raportoidaan negatiivisia verotukia eli verosanktioita. Ruotsi ja joidenkin verotukien osalta myös Tanska ja Norja laskevat verotukensa myös menoekvivalenssimenetelmällä (bruttomenetelmä). USA on luopunut menoekvivalenssimenetelmän käytöstä ja laskee joitakin verotukia myös nykyarvomenetelmällä, jotta verotuen tukielementistä saisi paremman kuvan. Esimerkiksi eläkesäästöjen verotuksessa, jossa vakuutusmaksut ovat vähennyskelpoisia, mutta korvaus saadaan useamman vuoden kuluttua, päättäjät haluavat tietää sekä kunkin vuoden vähennyksen aiheuttaman verotulon menetyksen että eläkkeensaajan todella saaman edun. Myös Norja käyttää nykyarvomenetelmää niissä verotuissa, joiden vaikutusaika ulottuu useammalle vuodelle, esimerkiksi yritysten poistosäännökset ja eläkesäästämiseen liittyvät säännökset. Verotuet mitataan useimmiten vuotuisina kassavirtoina. Laskennassa ei oteta huomioon käyttäytymisvaikutuksia.

2.3 Verotuet Suomessa – nykytilanne ja uusi kartoitus

Suomessa verotukien määrittely on tähän asti perustunut valtiovarainministeriön vuoden 1988 ”Verotuet Suomessa” -selvityksen linjauksiin. Siinä verotuki on määritelty tukemistarkoituksessa tehdyksi poikkeamaksi normaalina pidettävästä verotuksen perusrakenteesta, normiverojärjestelmästä. Verotuelta edellytetään lisäksi, että siitä hyötyy rajallinen ryhmä verovelvollisia. Verosäännökset voivat myös hyödyttää verovelvollisia, vaikka säännösten taustalta ei voitaisikaan osoittaa suoranaista tukitarkoitusta. Myös tällaiset edut katsotaan verotueksi. Sen sijaan jos normijärjestelmästä poikkeavat verolain kohdat perustuvat pelkästään hallinnollisiin tai verotusteknisiin syihin, niitä ei pidetä verotukina.

Vuoden 1988 verotukikartoitus kattoi verolainsäädännöstä tuloverotuksen (henkilöverotus, elinkeinoverotus, maatilatalouden verotus), välillisen verotuksen, perintö- ja lahjaverotuksen sekä varallisuusverotuksen. Normijärjestelmä vastasi kussakin veromuodossa tietyin laajennuksin sen perusrakennetta. Liikevaihtoverotuksessa normi oli kuitenkin lähellä arvonlisäverojärjestelmää. Valmisteverotuksesta ei pystytty löytämään varsinaista normijärjestelmää, vaan verotuki määriteltiin poikkeamaksi kustakin erityislaista.

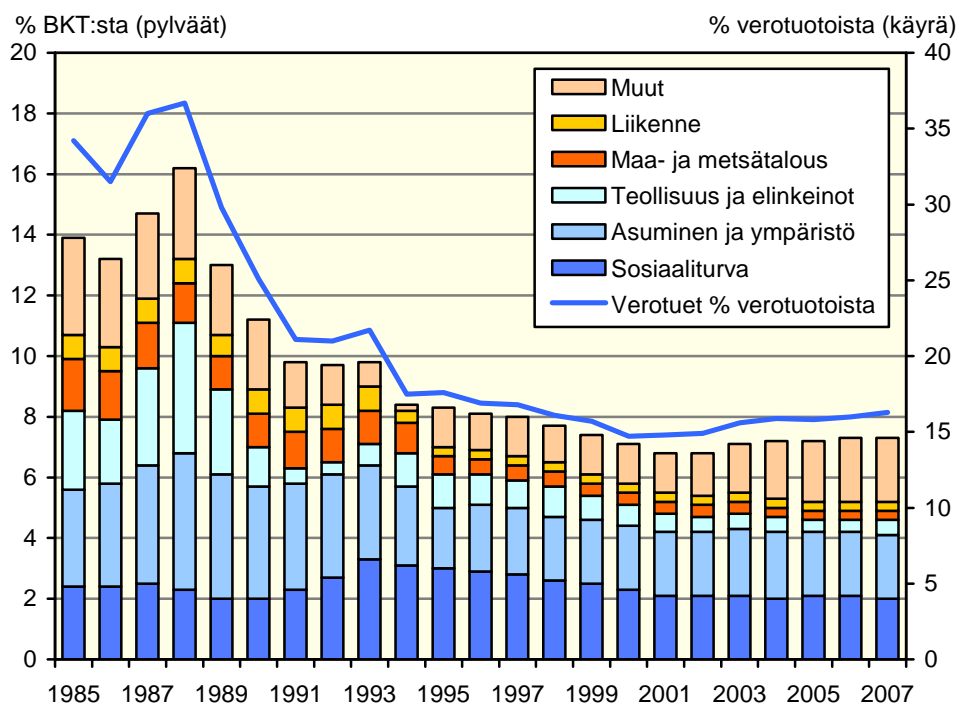
Verotukien rahamäärät on raportoitu vuodesta 1984 alkaen. Tietopohjan puutteiden takia perintö- ja lahjaverotukseen ja varallisuusverotukseen sisältyviä verotukia ei kuitenkaan ole laskettu.

Normijärjestelmää ei ole päivitetty vuoden 1988 verotukiselvityksen jälkeen. Käytännössä normi on kuitenkin muuttunut verojärjestelmien muutosten myötä. Kun vuonna 1994 siirryttiin arvonlisäverojärjestelmään, verotukien rakenne muuttui huomattavasti. Piilevästä liikevaihtoverosta aiheutuneet merkittävät verosanktiot poistuivat. Maatalouden alkutuotevähennyksestä johtuvien suurten verotukien poistuminen taas vaikutti vastakkaisuuntaisesti. Voitonjaon verotus on kokenut useampia huomattavia muutoksia. Normina on säilynyt kulloinkin vallitseva verojärjestelmä. Huomattava määrä verotukia poistui 1990-luvun verouudistuksissa. Toisaalta mahdollisia uusia verotukia ei ole voitu tunnistaa verolainsäädännön kokonaiskartoituksen puuttuessa.

Verotukien merkitys on vähentynyt Suomessa huomattavasti 1980-luvun lopulta lähtien, jolloin niiden kokonaismäärä oli enimmillään 16 prosenttia bruttokansantuotteesta ja runsas kolmannes kerätyistä veroista (kuvio 2.1). Sen jälkeen kyseiset osuudet ovat puolittuneet. Kehitys johtuu pääosin vuosien 1989–1991 kokonaisverouudistuksesta, vuoden 1993 pääomaverouudistuksesta sekä vuoden 1994 arvonlisäverouudistuksesta ja perhetukiuudistuksesta. Näiden reformien keskeisinä tavoitteina oli vähentää verotuksen ohjausvaikutuksia talouteen sekä lisätä verojärjestelmän yksinkertaisuutta ja parantaa sen läpinäkyvyyttä. Veropohjaa laajentamalla luotiin mahdollisuuksia alentaa verokantoja. Elinkeinoerotuksen verotukien vähenemiseen on vaikuttanut osaltaan myös näiden tukien käyttöä rajoittava EU:n valtioneuvoston päätös sekä jäsenvaltioiden sopimus yritysverotuksen säännöistä.

Vuonna 2007 verotukien kokonaismäärä oli VATT:n verotukiarvion mukaan 12,9 miljardia euroa, mikä vastaa noin 7 prosenttia bruttokansantuotteesta. Eniten verotukia kohdistui asumiseen ja ympäristöön, 3,7 miljardia euroa. Sosiaaliturvan verotuki oli noin 3,5 miljardia euroa, maa- ja metsätalouden verotuki oli noin 500 miljoonaa euroa, teollisuuden 905 miljoonaa euroa ja liikenteen runsaat 465 miljoonaa euroa. Huomattava osa verotuista kohdentui myös ”ei eriteltäville tehtävälueille” (2,9 mrd. euroa). Näistä suurimmat olivat kunnallisverotuksen ansiotulovähennys (1,3 mrd. euroa) ja valtionverotuksen ansiotulovähennys (0,8 mrd. euroa).

Kuvio 2.1 Verotuet Suomessa, prosenttia verotuotoista ja bruttokansantuotteesta vuosina 1985–2007

Lähde: VATT

Nyt raportoitavassa verotukihankkeessa Suomen normiverojärjestelmä arvioitiin kokonaisuudessaan uudelleen. Tuloverotuksen normijärjestelmä perustuu edelleen laajapohjaiseen tulokäsitteeseen ja on lähellä vallitsevaa verojärjestelmää. Tulopohjaan lasketaan kaikki verovuoden aikana kertyneet realisoituneet tulot (mm. ansiotulot, yritys- ja pääomatulot, perinnöt, lahjat) vähennettyinä niihin kohdistuneilla tulojenhankkimiskuluilla. Normin mukaiseen tulopohjaan sisältyvät muun muassa tulonsiirrot, karttuneet eläkeoikeudet ja julkisen sektorin myöntämien lainojen edullisista ehdoista johtuvat laskennalliset edut. Mukana on myös muita laskennallisia tuloeria.

Eri veromuodoille on valittu omat normijärjestelmänsä. Verotukien määrittely perustuu seuraaviin vuonna 2009 voimassa olleisiin säädöksiin:

- Tuloverolaki (TVL 1535/1992) ja siihen liittyvä lainsäädäntö
- Laki elinkeinotulon verottamisesta (EVL 360/1968) ja siihen liittyvä lainsäädäntö
- Maatilatalouden tuloverolaki (MaatVL 5543/1967) ja siihen liittyvä lainsäädäntö (ml. metsäverotus, joka sisältyy TVL:ään)

- Perintö- ja lahjaverolaki (PerVL 378/1940)
- Varainsiirtoverolaki (931/1996)
- Kiinteistöverolaki (654/1992)
- Arvonlisäverolaki (AVL 1501/1993)
- Valmisteverotukseen liittyvä lainsäädäntö (ml. jätevero)
- Sosiaalivakuutukseen liittyvä lainsäädäntö

Näistä tulivat kokonaan uusina verotukien määrittelyn ja laskennan piiriin kiinteistöverotus, varainsiirtoverotus ja sosiaalivakuutus.

Perintö- ja lahjaverotuksen normi määriteltiin jo vuoden 1988 verotukiselvityksessä, mutta siihen liittyviä verotukia ei ole aineistopuutteiden vuoksi laskettu. Nyt normijärjestelmä päivitettiin, mutta laskentaan liittyy edelleen vaikeuksia.

Valmisteverotuksessa energiaverotus tuli kattavasti verotukilaskennan piiriin, koska sen normijärjestelmä määriteltiin uudesta näkökulmasta. Myös auto- ja ajoneuvoverotus on nyt kokonaisuudessaan mukana. Alkoholi- ja tupakkaverotuksessa verotukea ei tunnistettu lukuun ottamatta pienpanimoiden verotukea.

Arvonlisäverotuksessa on tarkennettu verosta vapauttamisen ja EU:n arvonlisädirektiivien yhteyttä. Vähäiseen toimintaan liittyvät huojennukset sekä eräät taiteilijoiden verovapaudet on katsottu aiemmin normiin kuuluviksi. Ne on nyt tulkittu verotukea aiheuttaviksi. Lisäksi EU:n alv:n veropohjalaskelmien yhteydessä esiintulleet verotuet ja sanktiot on otettu mukaan verotukilistaukseen. Laskentamenetelmiä on kehitetty niin, että aiemmin erillisinä raportoidut verottoman toiminnan välituotekäytön ja luontoismuotoisten sosiaalisten tulonsiirtojen verotuet (esim. sairaalassa annetut lääkkeet) on kohdistettu suoraan ko. hyödykeryhmiin.

Muissa verolajeissa normijärjestelmät säilyivät perusrakenteeltaan samoina kuin aiemmissa raportoinneissa. Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen normia muutettiin voitonjaon verotuksessa ja yritystulon jakamisessa ansio- ja pääomatuloon. Aiemmin vallitseva järjestelmä kuului normiin. Nyt siitä katsotaan aiheutuvan verotukea muun muassa sen takia, että nettovarallisuuden tuottoprosentti on korkeampi kuin normin mukainen tuottoprosentti. Metsäverotuksen normi säilyi TVL:ssä muuttumattomana.

Elinkeinoverotuksen normijärjestelmä määräytyy huomattavasti tiukemmin kuin tähän asti. Realisointiperiaatteen noudattaminen lisää merkittävästi verotukia. Rahoitus- ja vakuutusala koskevat säännökset, konserniverotus, tonniverotus ja väliyhteisölainsäädäntö olivat tarkastelussa ensimmäistä kertaa. Elinkeinovero-

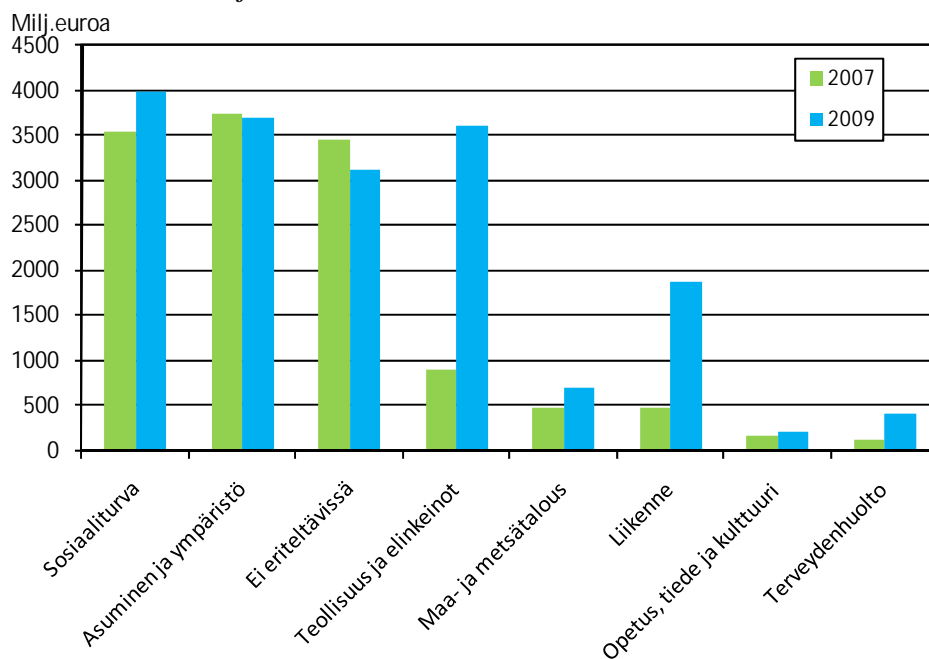
tuksen laskentamenetelmiä on myös kehitetty niin, että eräiden verotusta lykkäävien säännösten vaikutus tulee otetuksi huomioon. Suurta osaa elinkeinoverotuksen verotuista ei ole tietopohjien puutteiden vuoksi laskettu.

Nyt raportoitujen verotukien määrä ei ole täysin vertailukelpoinen aiemmin vuosittain julkaistujen verotukien määrän kanssa. Tämä johtuu edellä mainituista tekijöistä, muun muassa siitä, että eri verolajien normijärjestelmää on muutettu. Säännöksiä, jotka aiemmin kuuluivat normiin, ja jotka nyt sovellettavan uuden normin mukaisesti katsotaan verotuksiksi, ovat esimerkiksi elinkeinoverotuksen jälleenhankintavaraus ja osittain myös luottotappiovaraus ja takuuvaraus. Valmisteverotuksen normi on muutettu kokonaan ja lähes kaikki nyt lasketut verotukset on raportoitu ensimmäistä kertaa. Kaikkien vuoden 1989 jälkeen voimaan tulleiden säännösten verotukiluonnetta ei ole vuosien saatossa arvioitu, mikä myös lisää nyt uusina raportoitujen verotukien määrää. Myös verolakikohtainen kattavuus on laajentunut aiemmasta kiinteistöverotuksen, varainsiirtoverotuksen ja sosiaalivakuutuslainsäädännön tullessa verotukikartoituksen piiriin.

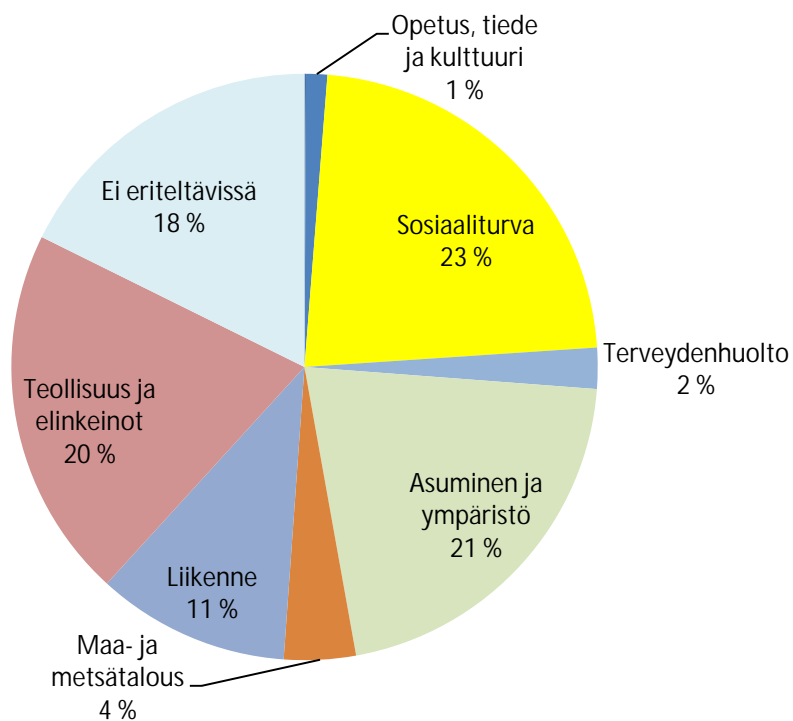
Kuviosta 2.2 nähdään, miten verotukien euromäärät ovat muuttuneet vuodesta 2007 vuoteen 2009. Elinkeinoverotuksessa ja maatalous- ja metsäverotuksessa uusimmat verotuet ovat vuodelta 2008. Tehtäväalueittain verotukien määrät yleensä kasvoivat. Merkittävin muutos oli teollisuuden ja elinkeinojen sekä liikenteen tehtäväalueilla. Teollisuudessa ja elinkeinoissa varainsiirtoverotuksen arvopapereiden vapauttaminen verosta nosti verotuen määrää 2 miljardilla eurolla. Liikenteen verotukien kasvuun vaikuttivat valmisteverojen mukaan ottaminen laskentaan. Asumisen alueella verotuet ovat jonkin verran pienentyneet, sillä normijärjestelmän uudelleenmäärittelyn vuoksi korkojen vähennyskelpoisuutta ei enää tulkita verotueksi. Toisaalta asuntotulon verovapaudesta aiheutunut verotuen kasvu nosti verotuen määrää. Kuvio antaa suuntaa-antavan arvion verotukien euromäärän kehityksestä valtion eri tehtäväalueilla.

Verotukia kohdistui eniten sosiaaliturvan tehtäväalueelle, jolla verotukien määrä oli 23 prosenttia kaikista verotuista (kuvio 2.3). Suurimmat verotuet olivat työntekijöiden lakisääteisen eläkevakuutusmaksun vähentäminen ja kunnallisverotuksen eläketulovähennys. Asumisen ja ympäristön tehtäväalueen verotukien osuus oli 21 prosenttia. Omasta asunnosta saatu verovapaa myyntitulo aiheutti verotukea 1 200 miljoonaa euroa ja asuntotulon verottomuus 2 000 miljoonaa euroa. Teollisuudessa ja elinkeinoissa verotukien osuus oli 20 prosenttia kaikista verotuista. Tehtäväalueella ”Ei eriteltävissä” verotukien osuus oli 18 prosenttia. Näihin sisältyivät muun muassa verotuet kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksestä, työtulovähennyksestä ja työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksun vähentämisestä.

Kuvio 2.2 Verotuet valtion tehtäväalueittain vuosina 2007 ja 2009, milj. euroa

Kuvio 2.3 Verotukien osuudet valtion tehtäväalueittain vuonna 2009, prosenttia verotukien kokonaisuromäärästä

Taulukko 2.1 Verotuet verolajeittain vuonna 2009 *

Verotuet milj. euroa	2009
Tuloverolaki	10825
Elinkeinoverolaki ja siihen liittyvä lainsäädäntö	623
MVL ja metsäverotus	167
Varainsiirtoverotus	2099
Perintö- ja lahjaverotus	100
Arvonlisäverotus	1948
Sosiaalivakuutusmaksut	10
Valmisteverotus	1836
Yhteensä	17608

*Elinkeino-, maatalous- ja metsäverotuksen verotuet ovat vuodelta 2008. Kaikista verolajeista ei ole kattavasti tehty laskelmia.

Verotukien yhteissumma vuonna 2009 oli 17,6 miljardia. Tämä on 10 prosenttia bruttokansantuotteesta ja noin 23 prosenttia verotuloista eli selvästi enemmän kuin vuonna 2007. TVL:n verotuet olivat yli puolet kaikista verotuista. Varainsiirtoverotuksen, arvonlisäverotuksen ja valmisteverotuksen verotuet olivat kukin noin kymmenesosa kaikista verotuista.

Verotuet on pääsääntöisesti laskettu yksitellen, jolloin verotuksen progressio ja muiden verotukien vaikutukset yliarvioivat jonkin verran verotukien yhteenlaskettua määrää. On myös huomattava, että yhden verotuen poistaminen ei välttämättä lisää verotuloja tuen määrällä, sillä käyttäytymisvaikutuksia ei ole laskelmissa otettu huomioon.

3 Normijärjestelmät verolajeittain

Seuraavassa on raportoitu kunkin verolajin normijärjestelmä. Verolajit ovat seuraavat: luonnollisten henkilöiden tuloverotus, elinkeinoverotus, maatalousverotus, metsäverotus, varainsiirtoverotus, kiinteistöverotus, perintö- ja lahjaverotus, arvonnalisäverotus, valmisteverotus ja sosiaalivakuutuslainsäädäntö. Voitonjaon verotus on käsitelty elinkeinoverotuksen yhteydessä, koska omistajayrittäjän verotus liittyy kiinteästi yritysverotukseen.

3.1 Luonnollisten henkilöiden tuloverotus

Luonnollisten henkilöiden tuloverotusta koskevat säännökset perustuvat tuloverolakiin (1535/1992). Henkilöverotusta koskevia säännöksiä on myös Laissa ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta (1551/1995), Laissa rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta (627/1978), Laissa korkotulojen lähdeverosta (1341/1990). Näiden lisäksi tässä luvussa käsitellään myös Eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annettua lakia (680/1976), Lakia varojen arvostamisesta verotuksessa (1142/2005), Verotusmenettelystä annettua lakia (1558/1995) sekä Arpajaisverolakia (552/1992).

3.1.1 Yleiset periaatteet

Verotusyksikkö on määritelty Tuloverolaissa, mikä on katsottu normin mukaiseksi. Nykyiseen tuloverojärjestelmään kuuluu sekä ansio- että pääomatulojen osalta puolisoiden erillisverotus. Tämä on sellaisenaan otettu normiksi. Alijäämähyvityksen siirtäminen puolisoiden kesken on myös katsottu normin mukaiseksi.

Ansio- ja pääomatulojen eriytetty kohtelu henkilöverotuksessa on osa normijärjestelmää, samoin kuin yhtymien ja elinkeinonharjoittajien yritystulon jakaminen ansio- ja pääomatuloon (voitonjaon verotus ja yritystulon jakaminen on käsitelty elinkeinoverotuksen verotukien tarkastelun yhteydessä, ks. luvut 3.2.4 ja 3.2.5).

Henkilöverotuksessa noudatetaan kassaperiaatetta, mikä on myös normin mukaista. Lisäksi vain realisoituneita tuloja verotetaan ja realisoituneet menot ovat vastaavasti vähennyskelpoisia. Laskennallinen asuntotulo kuuluu normijärjestelmän veropohjaan.

Tappiontasaus on normissa nykyisen lainsäädännön mukainen 10 vuotta.

3.1.2 Veropohja, verokanta ja veroasteikko

Normijärjestelmää määriteltäessä veropohjan laajuus on keskeisessä asemassa. Esikuvana on Schanz–Haig–Simonsin (SHS) laaja tulokäsite, jossa veronalaisen tulon mittana on verovuoden aikana tapahtuneen nettovarallisuuden lisäyksen ja

kokonaiskulutuksen yhteismäärä. Tämän mukaisesti tulopohjaan lasketaan kaikki verovuoden aikana kertyneet realisoituneet tulot (mm. ansiotulot, pääomatulot, perinnöt, lahjat) vähennettynä niiden realisoituneilla tulonhankkimiskuluilla. Verovelvollisen käytettävissä olevia ja siten laajaan tuloon sisältyviä tuloja ovat myös muun muassa tulonsiirrot, karttuneet eläkeoikeudet ja julkisen sektorin myöntämien lainojen ehdoista johtuvat edut. Lisäksi mukana on eräitä muita laskennallisia tuloeria.

Käytännössä SHS-tulokäsitteen soveltaminen normijärjestelmänä on vaikeaa. Normijärjestelmä perustuukin pitkälti vallitsevan verojärjestelmän perusrakenteisiin, jossa veropohja on mahdollisimman laaja. Veronalaiseksi tuloksi määritetään periaatteessa kaikki verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot sekä eräät laskennalliset tulot. Tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneiden menojen vähennyskelpoisuus on normin mukaista.

Laskennallisen verovapaan asuntotulon sisällyttäminen veropohjaan katsotaan kuuluvan normiin. Asuntotulo lasketaan vähentämällä markkinahintaa vastaavasta asuntotulosta (bruttotulo) asunnon ylläpito- ja korkokustannukset sekä kiinteän pääoman kuluminen, jolloin saadaan nettoasuntotulo. Kun verotuki lasketaan tästä nettoasuntotulosta, korkojen vähennysoikeus ei enää aiheuta verotukea. Tässä tarkastelussa on kuitenkin päädytty informatiivisuuden takia esittämään erikseen korkojen vähennyskelpoisuudesta aiheutuva verotuki, jos asuntotulon veronalaisuus ei kuuluisi normiin.

Asuntotulon veronalaisuutta on perusteltu vertaamalla sitä muihin sijoituskohteisiin, esimerkiksi osakkeisiin, obligaatioihin ja sijoitusasuntoihin. Asunto tuottaa omistajalleen asumispalveluja, jotka voidaan rinnastaa muiden sijoituskohteiden tuottoon. Toisin sanoen kun omistaja ei maksa asumisestaan sen todellista hintaa (käypää vuokraa), hän saa ”asumispalvelujen” arvoa vastaavan asuntotulon (bruttomääräisenä). Omistajan voidaan katsoa maksavan myös implisiittisesti vuokraa itselleen. Jos omasta asunnosta saatuun tuottoon – vaikkakin laskennalliseen – kohdistetaan lievempi verokohtelu kuin muihin sijoituskohteisiin, tämä on katsottava yhteiskunnan tietoisesti myöntämäksi tueksi.

Tulonsiirtojen luonteisista ilmaispalveluista saatujen laskennallisten etujen verovapauden katsotaan kuuluvan normiin. Kulukorvausten verovapaus on niin ikään normin mukainen. Kulukorvaukset maksetaan yleensä rahana, mutta ne käytetään tietyn tavarain tai palvelun hankintaan (esim. lääkekorvaukset). Tässä mielessä ne ovat rinnastettavissa ilmaispalveluihin. Työntekijöille maksettavien verovapaisten kulukorvausten ylittäessä todelliset kustannukset ylittävä osa tulkitaan verovapaaksi tuloksi. Käytännössä ei kuitenkaan ole mahdollista arvioida jokaisen verovelvollisen todellisia kustannuksia ja hallinnollisen yksinkertaisuuden takia verovapauden katsotaan kuuluvan normiin.

Tulonhankkimisvähennys on kokonaisuudessaan normin mukainen. Periaatteessa verotukea voidaan katsoa muodostuvan siltä osin kuin kaavamainen vähennys ylittää todelliset tulonhankkimiskustannukset. Kaavamaisen vähennyksen perusteena on kuitenkin hallinnollinen yksinkertaisuus. Sen sijaan lainsäädännössä luonnollisina vähennyksinä pidettyjen työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen ei kuulu normiin, vaan siihen on katsottu sisältyvän tukemistarkoitus. Vähennystä ei siten voida pitää aidosti tulonhankkimiskustannuksena.

Muista vähennyksistä on tapauskohtaisesti arvioitava, ovatko ne yleisiä veroasteikkoja täydentäviä vai tukemistarkoituksessa tai muutoin suppeita verovelvollisryhmiä hyödyttäviä vähennyksiä. Tällä perusteella esimerkiksi kunnallisverotuksen perusvähennyksen ei katsota aiheuttavan verotukea. Toisena kriteerinä tällaisille vähennyksille voidaan pitää niiden yleisyyttä. Työtulovähennyksestä ja kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksestä sen sijaan muodostuu verotukea. Ne ovat selkeästi tietylle ryhmälle (työtulon saajille) tukemistarkoituksessa (työnteon kannustavuus) kohdennettuja vähennyksiä. Joissain maissa vastaavien vähennysten katsotaan kuitenkin kuuluvan normijärjestelmään.

Verovapaat tulonsiirrot sisältyvät laajaan tulokäsitteeseen ja niiden verovapaus synnyttää verotukea. Vastaavasti verovapaan tulon hankkimisesta aiheutuneet menot eivät ole normin mukaan vähennyskelpoisia.

Kulloinkin voimassa olevan valtionverotuksen progressiivisen tuloveroasteikon ja kunnallis- sekä kirkollisverotuksessa sovellettavien suhteellisten verokantojen on sellaisinaan katsottu sisältyvän normiin. Myös pääomatulojen ja yhteisöjen verotettavaan tuloon sovellettavat verokannat katsotaan normin mukaisiksi.

3.1.3 Muut tuloverotusta koskevat lait

Rajoitetusti verovelvollisten verottaminen lähdeverolain nojalla on hallinnollisten seikkojen perusteella katsottu kokonaisuudessaan normin mukaiseksi. Samoin korkotulojen verotuksessa normiksi on katsottu korkotulojen lähdeverosta annetun lain mukainen verottaminen. Hallinnollisen yksinkertaisuuden perusteella normin mukaiseksi katsotaan myös se, että korkotulojen hankkimisesta aiheutuneet menot eivät ole vähennyskelpoisia, mikä sinänsä ei ole nettotulon verotuksen periaatteen mukaista.

Arpajaisverolain mukainen arpajaisvoittojen verovapaus tuloverotuksessa on normin mukaista. Vähäisten voittojen verovapaus perustuu hallinnolliseen yksinkertaisuuteen, eikä niistä muodostu verotukea. Veronalaisten arpajaisvoittojen verokannat vaihtelevat, mutta pelimuodot ovat siinä määrin epäyhtenäisiä, että yhteistä normiverokantaa ei niille voida määrittää. Arpajaisvoitoissa normiksi on siten katsottu nykyisen arpajaisverolain mukainen verotus. Varallisuusveron puuttuminen katsotaan normin mukaiseksi. Perinnöt ja lahjat verotetaan perintö-

ja lahjaverolain mukaan. Tästä ei synny verotukea tuloverotuksessa (ks. perintö- ja lahjaverotuksen normijärjestelmä luku 3.7).

3.2 Elinkeinoverotus ja voitonjaon verotus

Elinkeinotulon verotusta koskevat säännökset sisältyvät pääsääntöisesti Elinkeinotoiminnan verottamisesta annettuun lakiin (360/1968, EVL). Elinkeinotulon verottamista koskevia säännöksiä on myös seuraavissa laeissa: Laki konserniavustuksesta verotuksessa (825/1986), Tonnistoverolaki (476/2002), Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta 1217/1994 ja Laki kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista (1262/1993). Myös Laki asuintalovarauksesta verotuksessa (846/1986) sisällytetään tähän lukuun, vaikka asunto-osakeyhtiöitä verotetaan TVL:n mukaan. Yhteisöjen voitonjaon verotukseen sekä muiden yritysten omistajien verotukseen liittyvät säännökset, jotka pääsääntöisesti sisältyvät Tuloverolakiin (1535/1992, TVL), on käsitelty tässä luvussa. Perusteluna on, että ne ovat olennainen osa omistajayrittäjän verotusta.

Elinkeinoverolakia sovelletaan elinkeinotoimintaan, jolla tarkoitetaan liike- ja ammattitoimintaa. Lain soveltamisala määräytyy tulonhankkimistoiminnan luonteen eikä tulonsaajan oikeudellisen muodon mukaan.

3.2.1 Yleiset periaatteet

Normin mukaan elinkeinoverotuksen verotusyksikköjä ovat elinkeinotoimintaa harjoittavat yksiköt: yhteisöt, yhtymät, liikkeen- ja ammatinharjoittajat ja kuolinpesät.

Yhteisöt muodostavat erillisen verotusyksikön. Yhtymät taas ovat laskentasubjekteja, joiden tulos jaetaan osakkaille verotettavaksi TVL:n säännösten mukaan. Myös liikkeen- ja ammatinharjoittajien tulo lasketaan EVL:n mukaan, mutta tulojen jako puolisoitten kesken tapahtuu TVL:n mukaan. Elinkeinotoimintaa harjoittavaa kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena kolmelta perittävän kuolinvuotta seuraavalta vuodelta ja sen jälkeen yhtymänä.

Verotuskausi on verovuosi, joka on kalenterivuosi tai jos yrityksen tilikausi poikkeaa kalenterivuodesta, se tai ne tilikaudet, jotka ovat kalenterivuoden aikana päättyneet.

Normissa on päädytty nimellistulojen verotukseen. Esimerkiksi myyntivoittojen verotuksessa hankintahinta on alkuperäinen korjaamaton hankintahinta, eikä inflaation vääristävää vaikutusta oteta huomioon. Normin mukaan pääsääntöisesti vain realisoituneita tuloja verotetaan ja vain realisoituneet menot ovat vähennuskelpoisia.

Normissa noudatetaan erityistapauksissa symmetriaperiaatetta. Sen mukaan realisoitumattoman tulon verotus ei aiheuta verosanktiota, jos vastaavasti realisoitumattomat menot ovat vähennyskelpoisia. Esimerkiksi kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonnousut ovat veronalaista tuloa, jos ne arvostetaan kirjanpidossa käypään arvoon. Vastaavasti niiden realisoitumattomat arvonnousut ovat vähennyskelpoisia.

Yritystulo jaetaan kolmeen tulolähteeseen: elinkeinotuloon, henkilökohtaiseen tuloon ja maatalouden tuloon. Tulolähdejako palvelee verovelvollisen erilaisten taloudellisten toimintojen erillistä käsittelyä verotuksessa. Se vaikuttaa muun muassa tappioiden vähentämiseen, koska tappiontasaus tapahtuu tulolähteittäin. Yhtymien eri tulolähteiden tulokset jaetaan kukin erikseen osakkaiden tulona verotettavaksi. Tämä tulolähdejako on katsottu normin mukaiseksi.

Tulolajeja on kaksi: ansiotulo ja pääomatulo. TVL:n mukaan yhtymien ja elinkeinonharjoittajien tulo sekä osakeyhtiön jakama osinko jaetaan ansio- ja pääomatulo-osuuteen. Tämä eriytetty tuloverojärjestelmä on osa verojärjestelmän perusrakennetta ja se on normin mukainen.

Normin mukaan tappiontasausaika on nykyisen lainsäädännön mukainen 10 vuotta. Myös tappioiden vahvistaminen ja vähentäminen tulolähteittäin voidaan katsoa normin mukaiseksi, koska koko tuloksenlaskenta on tietyin osin eri tulolähteissä erilainen.

Kansainvälisissä verosopimuksissa sovitaan pääsääntöisesti verotusoikeuden jakautumisesta valtioiden kesken. Verosopimuksen vuoksi Suomessa verottamatta jäävää tuloa ei katsota verotueksi, koska verotus on sopimuksella siirretty toiselle valtiolle.

3.2.2 Veropohja, verokanta ja veroasteikko

Elinkeinoverotuksen normijärjestelmä perustuu mahdollisimman laajaan veropohjaan. Käytännössä normijärjestelmä on lähellä vallitsevaa verojärjestelmää. Normista poikkeavat säännökset aiheuttavat verotukea tai verosanktiota. Verotus perustuu nettotuloon. Kaikki tulot ovat veronalaisia ja niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot ovat vähennyskelpoisia. Yritykseen sijoitettu pääoma ja emissiovoitot eivät kuulu veropohjaan. Yrityksen listautumisesta aiheutuneet menot ovat kuitenkin normin mukaan vähennyskelpoisia.

Yrityksillä on mahdollisuus tehdä joitakin varauksia. Tuloksentasaukseen tarkoitettavat varaukset eivät kuulu normiin. Realisointiperiaatteen mukaan myöskään vastaisten menojen kattamiseen tarkoitettavat varaukset eivät ole normin mukaan vähennyskelpoisia. Tällaisia ovat esimerkiksi takuuvaraus, kuluvan käyttöomaisuuden jälleenhankintavaraukset sekä toimitilan jälleenhankintavaraukset. Jälleenhankintavarauksissa on kyse luovutusvoiton tai muun korvauksen tuloutumisen

lykkäämisestä. Takuuvaraus taas mahdollistaa tulevien kulujen ennenaikaisen vähentämisen. Hinnanlaskuvarauksessa verovelvollinen voi vähentää verovuoden kuluna tilaushinnasta hinnanlaskua vastaavan osuuden, jos verovelvollinen näyttää toteen, että sitovin sopimuksin kiinteään hintaan tilattujen, vaihtomaisuudeksi tarkoitettujen toimittamattomien tavaroiden hinta on tilinpäätöspäivänä vähintään 10 prosenttia sopimuksen mukaista hintaa alempi. Kyseessä on vähennys sellaisen omaisuuden arvosta, jota ei vielä omisteta, joka ei ole ta- seessa ja josta ei kirjanpidossa voi vähennystä tehdä. Nämä varaukset aiheuttavat verotukea.

Talletuspankit ja luottolaitokset voivat tehdä luottotappiovarauksen. Tämä varaus ei ole sidottu odotettavissa oleviin luottotappioihin ja pelkästään realisointiperiaatetta soveltaen luottotappiovaraus olisi verotuki. Talletuspankkien ja luottolaitosten myöntämät luotot voidaan kuitenkin rinnastaa muiden yritysten vaihtomaisuuteen, joka arvostetaan varovaisuusperiaatteen mukaan alimpaan arvoon- sa. Vaihto-omaisuuden alimman arvon periaate on katsottu normin mukaiseksi. Myös luottotappiovaraus kuuluisi normiin siltä osin kuin se vastaa odotettavissa olevia luottotappioita, jotka ovat tilinpäätöksessä arvonalentumistappioina vä- hennyskelpoisia. Tämän ylittävältä osalta luottotappiovaraus aiheuttaa verotukea.

Eräissä tapauksissa normi poikkeaa realisointiperiaatteesta. Vakuutus- ja eläke- laitosten verotus eroaa muista yrityksistä siinä, että vakuutusmaksutulot kertyvät aikaisemmin kuin menoja aiheuttavat korvaustapahtumat syntyvät. Vakuutus- ja eläkelaitokset varautuvat tuleviin menoihin tekemällä siirtoja korvaus- ja vakuu- tusmaksuvastuuseen tai eläkevastuuseen. Korvausvastuuseen sisältyy vahinko- ja henkivakuutusyhtiöissä myös tasoitusmäärä, jonka tarkoituksena on pienentää vakuutusteknisen tuloksen satunnaisvaihtelun vaikutusta eri vuosien välillä, mut- ta johon ei liity varsinaista suoritusvelvollisuutta. Vakuutusyhtiöt voivat myös itse vaikuttaa sen määrään ilman, että esimerkiksi vakuutusvalvojalla on siihen mahdollisuutta puuttua. Siirrot korvaus- ja vakuutusmaksuvastuuseen sekä elä- kevastuuseen kuuluvat normiin siltä osin kuin siirto vastaa todennäköisiä vastai- sia menoja. Tasoitusmäärä on verotuksessa katsottava tuloksentasauseräksi ja verotueksi.

Eläkevastuuseen tehtävän siirron lisäksi lakisäätteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt sekä eläkesäätiöt ja -kassat saavat vähentää EVL 48a §:n mukaisen varauksen. Varauksen enimmäismäärä on yhtiöillä työeläkevakuu- tusyhtiöistä annetussa laissa tarkoitettuun osittamattomaan lisävakuutusvastuu- seen sekä eläkesäätiöillä ja -kassoilla eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa tarkoitettuun lisävakuutusvastuuseen tehdyn siirron määrä. Siirtojen tarkoitukse- na on ollut muodostaa työeläkelaitoksille riskipuskuri, jonka turvin ne ovat voi- neet sijoittaa suuremman osan varoistaan osakkeisiin. Tämä varaus aiheuttaa verotukea.

Normiksi on valittu voimassa oleva progressiivinen veroasteikko ja perusvähennys sekä voimassa olevat yhteisöveroprosentti ja pääomaveroprosentti.

3.2.3 Jaksotus

Normin mukaan yritysten tulot ovat sen verovuoden tuottoa, jonka aikana ne saadaan rahana, saamisena tai muuna rahanarvoisena etuutena. Menot taas ovat sen verovuoden kulua, jonka aikana niiden suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Ajan kulumisen perusteella määräytyvät menot (esimerkiksi vuokrat ja korot) ovat sen verovuoden kulua, jolta ne suoritetaan. Jaksotuskysymyksissä noudatetaan pitkälti kirjanpidon mukaista menettelyä.

Käyttöomaisuuden poistot vähennetään omaisuuden teknistaloudellisen kulumisen mukaisesti. Omaisuuden arvonalenemisen takia tehdyt lisäpoistot ovat osa normia. Sen, että koneet ja kalusto lasketaan yhteen ja poisto tehdään tästä yhteenlasketusta menojäännöksestä (EVL 30 §) ei katsota kuuluvan normiin, vaan poistot tulee normin mukaan tehdä omaisuuserittäin. Lisäksi myyntivoitot ja muut vastikkeet tai korvaukset kyseisestä omaisuudesta luetaan normin mukaan veronalaiseksi tuloksi niiden realisoiduttua. Tällöin niiden vähentäminen nykykäytännön mukaan menojäännöksestä aiheuttaa verotuksen lykkääntymisen ja on siten verotukea.

3.2.4 Voitonjaon verotus

Yhteisön, yhtymän ja elinkeinonharjoittajan saamat osingot

Yhteisöjen saamat osingot on ketjuverotuksen estämiseksi säädetty verovapaiksi. Verovapaus koskee myös henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvia osinkoja, mikäli saajana on osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki tai keskinäinen vakuutusyhtiö. Muissa yhteisöissä nämä osingot ovat veronalaisia. Lainsäädännössä on verovapaudesta myös muita poikkeuksia, joissa 75 prosenttia yhteisön saamista osingoista on veronalaista. Tällaisia ovat raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten sijoitusomaisuusosingot (pl. tilanteet, joissa osingonsaajayritys omistaa vähintään 10 prosenttia osinkoa jakavasta yrityksestä), EU:n ulkopuolella sijaitsevasta yhtiöstä saadut osingot sekä listaamattoman yhtiön listatusta yhtiöstä saamat osingot (ei sovelleta, jos omistusosuus osingonjakajayrityksestä on vähintään 10 prosenttia).

Yhteisöjen saamien osinkojen nykyinen verokohtelu on katsottava normiksi. Periaatteessa poikkeamat osinkotulojen verovapaudesta voitaisiin tulkita sanktioiksi. Sijoitusomaisuusosingoissa kyse on kuitenkin raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten harjoittaman sijoitustoiminnan verotuksesta, joten sitä ei voi katsoa sanktioksi, koska niiden saamia muitakin sijoitustoiminnan tuottoja verotetaan. EU:n ulkopuolella sijaitsevista yhtiöistä saatujen osinkojen veronalaisuutta voitaneen perustella hallinnollisilla syillä; jaettua voittoa ei välttämättä ole verotettu maksajayhtiössä, eikä sitä voida tarkistaa. Kolmantena mainitussa tilanteessa on

myös kyse sijoitustoiminnan verotuksesta. Arvopaperikauppaa harjoittavalle yhtiölle pörssiyhtiöstä saadut osingot ovat liiketoiminnan tuloa, jonka tulee olla veronalaista. Muussa tapauksessa tämä toimiala pääsisi verovapauden piiriin. Myös luonnollisen henkilön sijoitustoiminnan hoitaminen yhtiön kautta voisi olla verotuksellisesti edullisempaa, jos listaamattoman yhtiön listatusta yhtiöstä saamat osingot olisivat verovapaita.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan saamista osingoista 70-prosenttia luetaan elinkeinotulolähteeseen ja 30 prosenttia on verovapaata tuloa. Yhtymissä saatu osinko sisältyy kokonaisuudessaan elinkeinotuloon, ja osingon verovapaus otetaan huomioon osakkaan verotuksessa. Jaettaessa tuloa osakkaille osakkaalla verotettavasta tulo-osuudesta vähennetään 30 prosenttia yhtymän tuloon sisältyvästä osingosta. Osingon 70 prosentin veronalaista osaa ja 30 prosentin verovapaata osaa on pidettävä normin mukaisena. Myös liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä yhtymien saamien osinkojen nykyistä verokohtelua pidetään normin mukaisena.

Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän saamat osingot

Listatusta yhtiöstä saadut osingot

Pörssiyhtiöistä saaduista osingoista 70 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. Osinkotulo jaetaan veronalaiseen ja verovapaaseen osaan samassa 70/30 suhteessa sekä pörssiyhtiöistä että listaamattomista yhtiöistä saatujen osinkojen kohdalla, ja se katsotaan normiksi.

Listamattomasta yhtiöstä saadut osingot

Listamattomasta yhtiöstä saatu osinko on verovapaata siihen määrään saakka, joka vastaa osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua yhdeksän prosentin vuotuista tuottoa. Siltä osin kuin tämä määrä ylittää 90 000 euroa, osingosta 70 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. Vuotuisen tuoton ylittävältä osalta osingosta 70 prosenttia on veronalaista ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa.

Vuotuisen tuoton laskennassa käytettävä yhdeksän prosenttia ylittää sen vaihtoehtoisen tuoton, johon pääomatulona verotettavaa osinkoa on tarkoitus verrata. Laskennassa tulisi käyttää markkinakorkoa ja sen ylittävältä pääomatulona verotettavan osingon osalta aiheutuu verotukea. Myös 90 000 euron verovapaa osa on verotukea. Pääomatulona verotettavan osingon jako 70-prosenttisesti veronalaiseen ja 30-prosenttisesti verovapaaseen osaan on osa normia.

Ansiotulona verotettavan osingon jako 70-prosenttisesti veronalaiseen ja 30-prosenttisesti verovapaaseen osaan on osa normia. Osingon verottaminen osittain ansiotulona perustuu siihen, että osa yrityksen tulosta syntyy osakkaan yritykses-

sä työskentelyn perusteella. Passiivisen osakkaan kohdalla, joka on pelkkä sijoittaja, osingon verottaminen edes osittain ansiotulona voitaisiin tulkita verosanktioksi. Toisaalta osakkaina voi olla lapsia tai muita henkilöitä, joilla ei ole ansiotuloa. Tällöin ansiotulona verottaminen voi olla edullisempää kuin pääomatulona verottaminen. Tästä syystä menettelyä ei katsota verosanktioksi vaan osaksi normia.

Sekä ansio- että pääomatulo-osingon osittaisen verovapauden tulkittamista normin mukaiseksi puoltaa myös yleisesti hyväksytty tavoite lieventää osinkojen kahdenkertaista verotusta.

3.2.5 Yritystulon jakaminen ansio- ja pääomatuloon

Elinkeinonharjoittajan verotus

Elinkeinonharjoittajan jaettava yritystulo jaetaan pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin elinkeinotoimintaan kuuluvan nettovarallisuuden perusteella. Pääomatuloksi katsotaan määrä, joka vastaa 20 prosentin vuotuista tuottoa nettovarallisuudelle. Verovelvollisen vaatimuksesta pääomatuloksi katsotaan kuitenkin 10 prosentin vuotuista tuottoa vastaava määrä (vuoden 2010 alusta lähtien 0 %). Loppuosa jaettavasta yritystulosta katsotaan ansiotuloksi.

Pääomatulo-osuuden tarkoituksena on kuvastaa sitä tuottoa, jonka sijoitukselle saisi muussa kohteessa kuin kyseessä olevassa elinkeinotoiminnassa. Vertailukelpoinen tuotto olisi markkinakorko, joka on katsottava normiksi. Sen ylittävältä osalta kyseessä on verotuki. Laskennassa voidaan vuodesta 2010 lähtien käyttää myös nolla prosenttia. Näissä tapauksissa jaettavan yritystulon määrä verovelvollisen muut ansiotulot huomioon ottaen on niin alhainen, että ansiotuloverotus on pääomatuloverotusta edullisempi. Myös nollan prosentin käyttäminen olisi siten verotukea nollan prosentin ja markkinakoron välisen erotuksen osalta. Normiksi luetaan kuitenkin ns. minimipääomatulo, joka koostuu elinkeinonharjoittajan käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoitoista.

Yhtymien verotus

Luonnollisen henkilön tai kuolinpesän osuus verotusyhtymän tai elinkeinoyhtymän tulosta jaetaan pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin elinkeinotoimintaan tai maatalouteen kuuluvan nettovarallisuuden perusteella. Pääomatuloksi katsotaan määrä, joka vastaa 20 prosentin vuotuista tuottoa osakkaan osuudelle nettovarallisuudesta. Verotusyhtymän osakas voi vaatia pääomatulo-osuuden laskemista myös 10 prosentin vuotuisen tuoton mukaan. Loppuosa osakkaan tulo-osuudesta katsotaan ansiotuloksi. Pääomatulo-osuuden tarkoituksena on yhtymissäkin kuvastaa sitä tuottoa, jonka sijoitukselle saisi muussa kohteessa kuin kyseessä olevassa elinkeinotoiminnassa tai maataloudessa. Vertailukelpoinen tuotto on

markkinakorko ja se on katsottava normiksi. Sen ylittävältä osalta aiheutuu verotukea.

Normiksi luetaan tässäkin tapauksessa ns. minimipääomatulo, joka koostuu yhtymien käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoitoista.

3.2.6 Yritysjärjestelyt ja yritysmuodon muutokset

Yritysmuodon muutostilanteita koskevat säännökset yrityksen varojen verovapaasta siirrosta toiseen yritykseen koskevat kaikkea toimintaa, eikä säännöksiä ole rajoitettu esimerkiksi vain elinkeinotoimintaa harjoittaviin. Vaikka yrityksen oikeudellinen muoto muuttuu, yrityksen identiteetin voidaan katsoa säilyvän. Näillä perusteilla säännöksiä voidaan pitää normin mukaisena.

Sulautuminen ja jakautuminen perustuvat osakeyhtiölain mukaiseen yleisseuraantoon, jossa sulautuvan tai jakautuvan yhtiön kaikki varat ja velat siirtyvät vastaanottaville yhtiöille suoraan lain nojalla, ilman erillistä luovutustointia. Säännökset koskevat pääsääntöisesti vain osakeyhtiöitä ja muita yhteisöjä. Poikkeuksena ovat elinkeinoyhtymät, joihin sovelletaan sulautumisia koskevia säännöksiä. Sulautumisissa ja jakautumisissa varat voidaan siirtää yrityksestä toiseen verovapaasti silloin, kun samaa toimintaa jatketaan. Säännöksiin sisältyy verotukea, koska ilman niitä järjestelyistä aiheutuisi veroseuraamuksia joko arvonnousun realisoitumisen tai yhtiön purkautumisen kautta.

Liiketoimintasiirrossa on kysymys yhtiön omaisuuden apporttiluovutuksesta varoja vastaanottavan yhtiön osakkeita vastaan. Apporttiluovutus on luonteeltaan vaihto ja normaalisti luovutusvoittoverotuksen alainen tapahtuma. Lisäksi liiketoimintasiirtoa koskevia säännöksiä sovelletaan vain elinkeinotoimintaa harjoittaviin yhtiöihin ja kohdistuu vain yhden tulolähteen tuloihin. Liiketoimintasiirron verovapaassa varojensiirrossa on kyse verotuksen lykkäytymisestä, mikä synnyttää verotukea.

Osakevaihto katsotaan normissa luovutusvoiton realisoivaksi osakkeen luovutukseksi samalla tavalla kuin liiketoimintasiirtokin. Normin mukaan pakottava direktiivi ei estä säännöksen määrittelyä verotueksi. Tästä syystä myös osakevaihtoon liittyvä verojen lykkäysetu tulkitaan verotueksi.

Elinkeinoverolain yritysjärjestelysäännökset eivät kuulu normiin.

3.2.7 Muut elinkeinoverotusta koskevat lait

Laki konserniavustuksesta

Konserniverotukseen sisältyvää konserniavustusta käytetään tilanteessa, jossa tytäryhtiön tilikauden voitot siirretään emoyhtiölle samalta tilikaudelta päätettä-

vässä osingonjaossa. Toinen merkittävä syy konserniavustuksen käyttämiselle on konserniyhtiöiden tappioiden kattaminen voitollisten konserniyhtiöiden voitoilla. Lain tavoitteena on taata veroneutraali kohtelu periaatteessa erillisverotuksen kohteena oleville yhtiöille myös silloin, kun ne harjoittavat toimintaa konserni-muodossa. Tämän takia konserniavustuksen on katsottu olevan normin mukainen.

Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta

Väliyhteisölaki koskee Suomessa yleisesti verotettavien verovelvollisten määräysvallassa olevien ulkomaisten väliyhteisöjen tulon verottamista Suomessa. Lain tavoitteena on estää verosuunnittelua, jossa matalien veroasteiden maissa sijaitsevia yhteisöjä käytetään verotettavan tulon pitämiseen kotimaan verottajan ulottumattomissa. Väliyhteisölain osalta elinkeinoverotuksen normina pidetään yhdenkertaista verotusta.

Ulkomaisena väliyhteisönä ei kuitenkaan pidetä tietyin edellytyksin yhteisöjä, jotka pääasiallisesti harjoittavat tuotannollista toimintaa tai laivanvarustustoimintaa taikka yhteisöjä, joiden asuinvaltion kanssa Suomella on kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus.

Tonnistoverolaki

Tonnistoverolaki on veronhuojennuslaki eikä se määritelmänsäkään vuoksi kuulu elinkeinoverotuksen normiin. Sillä on selkeä tukemistarkoitus ja se kohdistuu tiettyyn rajattuun verovelvollisjoukkoon. Lailla pyritään nimenomaisesti tukemaan kansainvälisessä merenkulkuliiketoiminnassa olevia yhtiöitä.

Tonnistoverotuksen huojennus koskee vain matkustajien ja lastin kuljetusta kansainvälisessä meriliikenteessä. Siten muun muassa kotimaan meriliikenne ja aluksilta maihin suuntautuva tavaramyynti kuuluvat tuloverotuksen piiriin.

Tonnistoverovelvollisen ei tarvitse maksaa tonnistoverotuksen piirissä syntyneestä todellisesta tulostaan veroa. Tonnistoveron laskentapohjana ei ole liiketoiminnasta syntynyt tulo vaan aluksen liiketoimintaan käytetyn aluksen vetoisuus, jolla kerrotaan kunkin aluksen nettovetoisuusluokan laissa erikseen säädetty päiväkohmainen vero. Verotukea syntyy maksuun panematta jätettävän yhteisöveron ja maksettavan tonnistoveron erotuksesta.

Laki asuintalovarauksesta

Asuntoyhtiöillä ja tuettua asuinrakennustoimintaa harjoittavilla yhtiöillä on mahdollisuus vähentää veronalaisesta tulostaan asuinrakennuksensa tulevia korjaus- tai muita vastaavia menoja varten asuintalovaraus. Se tulee käyttää 10 vuoden aikana näiden menojen kattamiseen. Muussa tapauksessa se tuloutuu. Tuloutu-

misvuonna on mahdollista tehdä uusi asuintalovaraus. Asuintalovaraus aiheuttaa verotukea realisointiperiaatteen mukaan. Varautuminen tuleviin menoihin ei normin mukaan ole mahdollista.

Asuintalovarauksen ei katsota kuuluvan normiin: se kohdistuu rajattuun joukkoon verovelvollisia ja vastaa luonteeltaan tuloksentasausvarausta.

Laki kehitysalueille tehtävien investointien korotetuista poistoista

Laki kehitysalueille tehtävien investointien korotetuista poistoista on veronhuojennuslaki eikä määritelmänsäkään vuoksi kuulu elinkeinoverotuksen normiin. Lailla on myös selkeä tukemistarkoitus, tukea kehitysalueilla investointeja tekeviä yrityksiä.

Korotetun poiston menettelyn piiriin voidaan hyväksyä kehitysalueiksi määritellyillä alueilla tuotannollista toimintaa tai matkailuyritystoimintaa harjoittavia pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Veronhuojennukseen oikeuttavat investoinnit kohdistuvat tuotannollisen yritystoiminnan tai matkailuyritystoiminnan laajentamiseen ja/tai toimintaedellytysten parantamiseen.

Korotetuista poistoista syntyvä verotuki voidaan laskea vähentämällä investointien korotetun poistoprosentin mukaisista poistoista verovuoden maksimipoistot. Erotus kertoo sen, kuinka paljon enemmän yritys voi korotettujen poistojen johdosta vähentää tulonhankkimiseen käytettyä menoa verotuksessa. Normin mukaisten teknistaloudellisten poistojen ja säännönmukaisten poistojen erotus tulee kehitysaluepoistojen osalta laskettua erikseen.

3.3 Maatalousverotus

Maatilatalouden tulon verotuksesta säädetään Maatilatalouden tuloverolaissa (543/1967, MVL). Säännökset tulon jakamisesta pääomatuloon ja ansiotuloon sekä jakamisesta puolisoitten kesken sisältyvät TVL:ään, ja ne on myös käsitelty tässä yhteydessä.

Maatilatalouden tuloverolakia sovelletaan maatalouden harjoittamiseen, jolla tarkoitetaan varsinaista maataloutta ja siihen liittyvää erityismaataloutta tai maa- ja metsätalouteen liittyvää muuta toimintaa, jota ei pidetä eri liikkeenä. Lain soveltamisala määräytyy tulonhankkimistoiminnan luonteen eikä tulonsaajan oikeudellisen muodon mukaan.

3.3.1 Yleiset periaatteet

Normin mukaan maatalousverotuksen verotusyksiköinä ovat maataloustoimintaa harjoittavat yksiköt: yhteisöt, yhtymät, elinkeino- tai maatalousyhtymä (avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, ja sellainen kahden tai useamman henkilön maatalouden harjoittamista varten perustama muuna kuin yhteisönä pidettävä yhteenliit-

tymä, joka on tarkoitettu toimimaan osakkaiden yhteiseen lukuun) sekä luonnolliset henkilöt ja kuolinpesät.

Yhteisöt muodostavat erillisen verotusyksikön. Yhtymät taas ovat laskentasubjekteja, joiden MVL:n mukaan laskettu tulos jaetaan osakkaille verotettavaksi TVL:n säännösten mukaan. Myös luonnollisten henkilöiden tulo lasketaan MVL:n mukaan, mutta tulojen jako puolisoitten kesken tapahtuu TVL:n mukaan.

Verotuskausi on normin mukaan kalenterivuosi. Normia valittaessa on päädytty nimellistulon verotukseen. Esimerkiksi myyntivoittojen verotuksessa hankintahinta on alkuperäinen korjaamaton hankintahinta, eikä inflaation vääristävää vaikutusta oteta huomioon. Lisäksi vain realisoituneita tuloja verotetaan ja vain realisoituneet menot ovat vähennyskelpoisia.

Tulolajeja on kaksi: ansiotulo ja pääomatulo. Eriytetty tuloverojärjestelmä on osa verojärjestelmän perusrakennetta ja normin mukainen.

Tulot jaetaan kolmeen tulolähteeseen: elinkeinotuloon, henkilökohtaiseen tuloon ja maatalouden tuloon. Esimerkiksi osakeyhtiö voi saada elinkeinotulon ja maataloustulon lisäksi tuloja näihin toimintoihin liittymättömän kiinteistön vuokraamisesta. Tulolähdejako palvelee verovelvollisen erilaisten taloudellisten toimintojen erillistä käsittelyä verotuksessa. Se vaikuttaa muun muassa tappioiden vähentämiseen, koska tappiontasaus tapahtuu tulolähteittäin. Myös yhtymillä ja luonnollisilla henkilöillä voi olla eri tulolähteitä. Tämä tulolähdejako on katsottu normin mukaiseksi.

Normin mukainen tappiontasaus on nykyainsäädännön mukainen 10 vuotta.

3.3.2 Veropohja, verokanta ja veroasteikko

Normin mukaan veropohja on määritelty mahdollisimman laajaksi. Kaikki maatalouden tulot ovat veronalaisia ja niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot ovat vähennyskelpoisia. Maatalouden verovuoden puhdas tulo on maataloudesta rahana tai rahanarvoisena etuutena verovuonna saatujen tulojen ja tulojen hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneiden menojen erotus. Varaukset sekä mahdollisuus jaksottaa tiettyjä tuloja usealle vuodelle eivät kuulu normiin.

Maatalouden tulo lasketaan vähentämällä maatalouden puhtaasta tulosta maataloudesta johtuneen velan korot sekä indeksi- ja kurssitappiot. Maatalouden puhtaaseen tuloon luetaan maatalouden harjoittajan kaikkien maatilojen maatalouden puhtaitten tulojen yhteismäärä. Maatalouden tulokseen ei kuitenkaan lueta maaineksista saatuja tuloja, joiden verotus kuuluu henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Maatalouden tulosta laskettaessa ei myöskään vähennetä edellä mainittujen tulojen hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja tai niihin liittyvien velkojen korkoja.

Normiksi on valittu voimassa oleva progressiivinen veroasteikko ja perusvähennys sekä voimassa olevat yhteisöveroprosentti ja pääomaveroprosentti.

3.3.3 Jaksotus

Maatalouden verotuksessa noudatetaan kassaperiaatetta. Pääsäännön mukaan tulo verotetaan sinä verovuotena, jolloin se saadaan tilille tai on muuten käytettävissä ja meno vähennetään sen verovuoden verotuksessa, jolloin se maksetaan.

Käyttöomaisuuden poistot vähennetään kuitenkin omaisuuden teknistaloudellisen kulumisen mukaisesti, mikä vastanee kirjanpidon suunnitelmanmukaisia poistoja. Pitkävaikutteisen omaisuuden osalta normina on siten hankintamenon jaksottaminen taloudelliselle vaikutusajalle.

3.3.4 Yritystulon jakaminen ansio- ja pääomatuloon

Maataloudenharjoittajan jaettava yritystulo jaetaan pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin maatalouteen kuuluvan nettovarallisuuden perusteella. Pääomatuloksi katsotaan määrä, joka vastaa 20 prosentin vuotuista tuottoa nettovarallisuudelle. Verovelvollisen vaatimuksesta pääomatuloksi katsotaan kuitenkin 10 prosentin vuotuista tuottoa vastaava määrä tai vuoden 2010 alusta lähtien nolla prosentin vuotuista tuottoa vastaava määrä. Loppuosa jaettavasta maataloustulosta katsotaan ansiotuloksi.

Pääomatulo-osuuden tarkoituksena on kuvata sitä tuottoa, jonka sijoitukselle saisi muussa kohteessa kuin kyseessä olevassa maataloudessa. Vertailukelpoinen tuotto olisi markkinakorko (esim. valtion 10 vuoden obligaatiolainan korko) ja se on katsottava normiksi. Sen ylittävältä osalta kyseessä on verotuki. Laskennassa voidaan vuodesta 2010 lähtien käyttää myös nollaa prosenttia. Näissä tapauksissa jaettavan yritystulon määrä verovelvollisen muut ansiotulot huomioon ottaen on niin alhainen, että ansiotuloverotus on pääomatuloverotusta edullisempi. Myös nollan prosentin käyttäminen olisi siten verotukea, nollan prosentin ja markkinakoron välisen erotuksen osalta.

Normiksi luetaan kuitenkin ns. minimipääomatulo, joka koostuu maataloudenharjoittajan käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoitoista.

Luonnollisen henkilön tai kuolinpesän osuus verotusyhtymän tai elinkeinoyhtymän tulosta jaetaan pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin maatalouteen kuuluvan nettovarallisuuden perusteella. Pääomatuloksi katsotaan määrä, joka vastaa 20 prosentin vuotuista tuottoa osakkaan osuudelle nettovarallisuudesta. Verotusyhtymän osakas voi vaatia pääomatulo-osuuden laskemista myös 10 prosentin vuotuisen tuoton mukaan. Loppuosa osakkaan tulo-osuudesta katsotaan ansiotuloksi. Pääomatulo-osuuden tarkoituksena on yhtymissäkin kuvastaa sitä tuottoa, jonka

sijoitukselle saisi muussa kohteessa kuin kyseessä olevassa maataloudessa. Vertailukelpoinen tuotto olisi markkinakorko (esim. valtion 10 vuoden obligaatiolainan korko) ja se on katsottava normiksi. Sen ylittävältä osalta kyseessä olisi verotuki. Myös näissä oikeudellisissa muodoissa ns. minimipääomatulo kuuluu normiin.

3.4 Metsätalouden verotus

Metsätalouden verotussäännökset sisältyvät TVL:ään. Metsäverotus liittyy olennaisesti maatalouteen, joten sen käsittely tässä yhteydessä on perusteltua.

3.4.1 Yleiset periaatteet

Metsäverotuksen normi on pitkälti vallitsevan verojärjestelmän perusrakenteen mukainen. Verotusyksikkö vastaa normissa maatalouden verotusyksikköä. Verotuskausi on kalenterivuosi tai verovuosi, mikäli metsätalouden harjoittajalla verovuosi poikkeaa kalenterivuodesta. Metsäverotuksen normissa sovelletaan realisointiperiaatetta, jonka mukaan vain realisoituneita tuloja verotetaan ja realisoituneet menot ovat vähennyskelpoisia. Normiin kuuluu myös nimellistulon verottaminen, eikä luovutusvoittojen laskennassa oteta huomioon inflaatiota.

Metsätaloudesta saatu tulo luetaan yleensä pääomatuloksi. Metsätalouden pääomatuloa on metsässä kasvavan puuston hakkuuoikeuden luovutus ja puustosta valmistetun puutavaran luovutuksesta saadun tulon pääomatulo-osuus. Hankintakaupassa metsänomistajan itsensä tekemä puutavaran valmistus ja kuljetus on hankintatyötä ja siltä osin ansiotuloa. Elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen kuuluvasta metsästä saatu puun myyntitulo ei sisälly metsätalouden pääomatuloon, vaan elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän saama metsätulo verotetaan pääomatulona yhdessä muiden pääomatulojensa kanssa. Nämä voimassa olevat käytännöt sisältyvät normiin.

Yrittäjäpuolisoita käsitellään normissa verotusyhtymän tavoin. Metsätulo jaetaan puolisoille metsän omistusosuuksien suhteessa. Verotusyhtymä ei ole itsenäinen verosubjekti, vaan sen tulolähteiden tulot jaetaan tulo-osuuksina kullekin osakkaalle verotettavaksi tuloksi. Puun myynnistä saatu tuotto on kokonaan pääomatuloa ja kuuluu henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Henkilökohtaisen tulolähteen toiminnan korot sekä sen tappio vähennetään osakkaan pääomatulosta.

Tappiontasausaika on normin mukaan 10 vuotta. Metsätalouden tappiot vähennetään pääomatulojen yhteismäärästä, mikä on myös katsottu normiksi. Tappiot vähennetään pääomatuloista ennen korkoja, mutta tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneiden menojen jälkeen. Tappioiden vähentäminen alijäämähyvityksenä ei kuulu normiin.

3.4.2 Veropohja, verokanta ja veroasteikko

Normin mukaan kaikki metsätaloudesta saatu tulo on veronalaista ja kaikki tulon hankkimisesta aiheutuneet menot ovat vähennyskelpoisia. Normin mukaiseen veropohjaan kuuluvat myös metsästä saatu vakuutuskorvaus ja muu korvaus sekä metsätalouteen saadut tuet ja avustukset. Siten verovelvollisen omaan kulutuskäyttöön, esimerkiksi lämmitykseen, otetun puutavaran arvo katsotaan verotueksi. Menovaraus ja mahdollisuus metsävähennyksen tekemiseen eivät kuulu normiin.

Puun myyntitulot kuuluvat elinkeinoyhtymän henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Siitä vähennetään luonnolliset vähennykset, korkokulut ja edellisten vuosien tappiot. Tulos jaetaan osakkaiden omistusosuuksien mukaan osakkailla verotettavaksi. Metsätuloa ei jaeta ansio- ja pääomatuloon (kuten esim. maatalouden tulolähteen tulo), vaan se lisätään osakkaan muiden pääomatulojen kanssa verotettavaksi.

Metsätalouden tuotto kuuluu yhteisön henkilökohtaiseen tulolähteeseen ja verotetaan siihen kuuluvien muiden pääomatulojen yhteydessä. Yhteisön eri tulolähteiden yhteenlaskettua verotettavaa tuloa verotetaan yhteisöverokannalla. Myös yhteismetsän ja jakokunnan metsätuloon sovelletaan yhteisöverokantaa.

Normin mukainen verokanta on voimassa oleva pääomatuloveroprosentti, ansiotulojen progressiivinen veroasteikko ja perusvähennys.

3.4.3 Jaksotus

Metsätalouden verotuksessa noudatetaan kassaperiaatetta (suoriteperiaatetta verotusyksiköstä riippuen). Pääsäännön mukaan tulo verotetaan sinä verovuotena, jolloin se saadaan tilille tai muuten vallintaan ja meno vähennetään sen verovuoden verotuksessa, jolloin se maksetaan. Kassaperusteen mukaan vähennetään myös hakkuun jälkeen syntyvät metsän uudistamisesta aiheutuvat menot. Metsätalouteen kuuluva omaisuus poistetaan teknistaloudellisen käyttöajan kulumisen mukaisesti.

3.5 Varainsiirtoverotus

Varainsiirtoverosta säädetään Varainsiirtoverolaissa (931/1996). Normijärjestelmä noudattaa pitkälti lain peruseriaatteita.

3.5.1 Yleiset periaatteet

Varainsiirtoveron maksaa luovutuksen saaja. Arvopaperien luovutusten osalta verovastuu on laajennettu siten, että luovuttaja on velvollinen perimään veron ulkomaalaiselta luovutuksensaajalta. Tämä laajentaa lain kansainvälistä sovelta-

misalaa. Veron kertymisen tehostamiseksi verovastuu on laajennettu lisäksi koskemaan muun muassa arvopaperinvälittäjää.

Veronsaajana valtio ei ole verovelvollinen. Sama koskee sen laitoksia. Valtion liikelaitoksia ei kuitenkaan ole vapautettu verosta. Tämä on katsottu myös normin mukaiseksi.

3.5.2 Veropohja ja veroprosentti

Varainsiirtovero on valtiolle suoritettava transaktiovero, joka kohdistuu kiinteistöjen ja arvopapereiden vastikkeellisiin omistusoikeuden luovutuksiin. Veropohjaan eivät kuulu vastikkeettomasti lahjana, perintönä tai osituksessa saadut varat. Yritysjärjestelyissä (sulautuminen, jakautuminen) tai yhteisomistussuhteen purkamisessa ei ole kyse omistusoikeuden luovutuksesta.

Normin mukaan veropohja on mahdollisimman laaja. Se, että kiinteistöjä ja arvopapereita verotetaan eri perustein, kuuluu normiin.

Kiinteistöjen luovutusten veropohja on muotoutunut kiinteistöjen omistusoikeuden kirjaamisjärjestelmän pohjalta. Niiden veropohjaan kuuluvat seuraavat:

- kiinteistörekisteriin kiinteistönä merkittävät rekisteriyksiköt, niiden määräsot ja määräalat sekä yhteisalueosuudet,
- pitkäaikaiset vuokra- tai käyttöoikeudet, joiden haltija on velvollinen hakemaan oikeutensa kirjaamista,
- kiinteistön käyttöä pysyvästi palvelevan rakennuksen tai rakennelman luovutus erikseen maapohjasta (muutoin kiinteistön ainesosana osa kiinteistöä).

Verotukea aiheutuu useista verovapauksista, joilla on vaihtelevia yhteiskuntapolitiittisia tavoitteita. Tärkeimpiä näistä ovat kiinteistöjen osalta ensiasunnon ostajan verovapaus (11 §, 25 §), maa- tai metsätalouskiinteistön vaihto tilussijoituksen parantamiseksi ja kiinteistön vaihto luonnonsuojelualueen perustamiseksi (13 §) sekä maaseutuelinkeinolainsäädännön mukaiset luovutukset (14 §).

Kiinteistöjen varainsiirtoveropohjaa voidaan kaventaa hyödyntämällä ulkomaista yhtiötä Suomessa olevan kiinteistön omistuksen siirtämisessä. Tätä ei kuitenkaan pidetä verotukena. Myös kiinteistön arvopaperistamisen kotimaiseen yhtiömuotoon katsotaan kuuluvan normiin, vaikka menettelyllä kiinteistön luovutus saataan matalamman, arvopaperiluovutuksiin sovellettavan verokannan piiriin.

Arvopapereiden luovutusten veropohjaan kuuluvat kotimaisen yhteisön liikkeesen laskemat oman pääoman ehtoiset arvopaperit. Se, että vieraan pääoman eh-

toisten arvopapereiden luovutuksista ei makseta varainsiirtoveroa, on katsottu normin mukaiseksi. Tulkinta voisi olla myös toisenlainen. Lisäksi ulkomaisten yhteisöjen liikkeeseen laskemien arvopapereiden jättäminen varainsiirtoverotuksen ulkopuolelle on normin mukaista. Perustelu liittyy veron kansainväliseen soveltamisalaan.

Verotukea muodostuu seuraavista verovapauksista: Säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteeksi otetun arvopaperin luovutuksen verovapaus (15a §), ensiasunnon verovapaus (25 §), kunnan lunastusoikeuteen perustuva verovapaus (26 §), arvopaperin luovutuksen verovapaus liiketoimintasiirrossa (43 §), määräaikainen verovapaus kunnallisten vuokra-asuntojen omistusjärjestelyssä (43a §), määräaikainen verovapaus kuntien rakennejärjestelyissä.(43b §) ja määräaikainen verovapaus eräissä koulutuksen rakennejärjestelyissä. (43c §).

Kiinteistön luovutuksen yhteydessä velan vastattavaksi ottaminen katsotaan osaksi kauppahintaa ja lisätään veron perusteena olevaan vastikkeeseen. Jos luovutuksen kohteena on osakkeita, ostajan myyjälle samalla maksamaa kohdeyhtiön velkaa ei katsota vastikkeeksi (KHO 9.5.2001 taltio 1009). Tämä on katsottava verotueksi. Normin mukaan myös yhtiön muodossa luovutetun kiinteistön vastikkeena pidetään osakkeiden kauppahintaa lisättynä yhtiölainaosuudella. KHO:n ennakkopäätöksen (KHO 2002:57 ja 2007:75) mukaan yhtiölainaosuus ei kuitenkaan kuulu veropohjaan, vaan vero maksetaan yhtiön osakkeiden kauppahinnasta, josta vähennetään yhtiöllä oleva velka. Tämä poikkeama normista aiheuttaa verotukea.

Voimassa olevat varainsiirtoveroprosentit on katsottu normin mukaisiksi. Myös kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusten erilliset veroprosentit on katsottu normin mukaisiksi. Kiinteistöjen luovutuksissa se on neljä prosenttia ja arvopapereiden luovutuksissa 1,6 prosenttia.

3.6 Kiinteistöverotus

Kiinteistövero on kiinteistön arvon perusteella kunnalle vuosittain suoritettava vero. Kiinteistöverosta säädetään Kiinteistöverolaissa (654/1992).

3.6.1 Yleiset periaatteet

Kiinteistövero on kiinteistöveroprosentin mukainen osuus kiinteistön arvosta. Se on paikallishallinnon vero, joka suoritetaan kiinteistön sijaintikunnalle vuosittain. Verovelvollisia ovat kaikki kiinteistön omistajat tai omistajan veroiset haltijat (yksityiset henkilöt ja kuolinpesät, yritykset ja muut yhteisöt, kunnat, seurakunnat ja valtio). Kunnan ei ole suoritettava veroa omalla alueellaan omistamistaan kiinteistöistä, mikä on myös katsottu normiksi.

Kiinteistön omistajalla tarkoitetaan sitä, joka omistaa kiinteistön kalenterivuoden alkaessa. Omistajan veroisella haltijalla tarkoitetaan sitä, jolla on kalenterivuoden alkaessa pysyvä hallintaoikeus kiinteistöön tai vastikkeeton hallintaoikeus kiinteistön perintökaaren, testamentin tai muun sellaisen perusteen nojalla, jonka voimassaolo ei perustu kiinteistön omistajan tai aikaisemman omistajan tekemään sopimukseen.

Kiinteistöstä ei ole suoritettava veroa, jos verotus olisi vastoin Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen määräyksiä. Tämä on osa normia.

3.6.2 Veropohja ja veroprosentti

Kiinteistöverolaissa kiinteistöllä tarkoitetaan tonttia, tilaa ja muuta Suomessa olevaa itsenäistä maanomistuksen yksikköä, joka on merkitty tai olisi merkittävä kiinteistönä kiinteistörekisterilaissa (392/1985) tarkoitettuun kiinteistörekisteriin (1152/2005). Kiinteistövero koskee kiinteistöjen kiinteää omaisuutta (ei irtaimia varallisuuseriä). Normin mukaan veropohjaan kuuluvat kaikki kiinteistöt.

Eräät kiinteistöt on vapautettu verosta, mikä aiheuttaa verotukea. Tällaisia ovat esimerkiksi metsä- ja maatalousmaa, vesialueet ja autiokirkko. Myös sellaisten kiinteistöverotuksen ulkopuolella olevien kiinteistöjen, joille ei voida yksikäsitetsesti määrittää arvoa, katsotaan aiheuttavan verotukea. Tällaisia ovat esimerkiksi torit, kadut ja seurakunnan omistamat hautausmaat. Perusteena niiden ottamiselle normin mukaiseen veropohjaan on se, että monilla verosta vapautetuilla kiinteistöillä olisi vaihtoehtoja käyttöä.

Normin mukainen verokanta on yleinen kiinteistöveroprosentti, jota sovelletaan yhtenäisesti sekä rakennuksiin että maapohjaan niiden käyttötarkoituksesta tai sijainnista riippumatta. Normin mukainen verokanta määritellään kiinteistöverolain mukaan, ei yksittäisten kuntien soveltamien veroprosenttien mukaan. Tällöin verotukea ovat lain määrittämät yleistä kiinteistöveroa alemmat kannat ja verosanktioita tätä korkeammat kannat.

Kunnanvaltuusto päättää laissa säädettyjen vaihteluvälien puitteissa kiinteistöveroprosenttien suuruuden vuosittain etukäteen samalla, kun se vahvistaa varainhoitovuoden tuloveroprosentin. Vuonna 2009 yleisen kiinteistöveroprosentin vaihteluväli oli 0,50–1,00.

Pääasiassa vakituiseen asumiseen käytettävien rakennusten veroprosentti on vähintään 0,22 ja enintään 0,50. Tätä sovelletaan myös edellä mainittuihin rakennuksiin liittyviin erillisiin talous- ja autotallirakennuksiin. Tästä aiheutuu verotukea, koska vaihteluväli on yleistä kiinteistöveroprosenttia alempi.

Rakennuksille, joiden huoneistojen pinta-alasta yli puolta käytetään pääasiassa muuhun kuin vakituiseen asumiseen, voidaan määrätä edellä mainitun vaihtelu-

välin sisällä erikseen veroprosentti. Se voi olla enintään 0,60 prosenttiyksikköä korkeampi kuin pääasiassa vakituiseen asumiseen käytettävien rakennusten veroprosentti. Mahdollisuus poiketa yleisestä veroprosentista aiheuttaa verotukea tai sanktiota.

Rakentamattomalle rakennuspaikalle voidaan määrätä veroprosentti, joka on vähintään 1,00 ja enintään 3,00. Sen tulee olla tietyissä kunnissa vähintään yhden prosenttiyksikön kunnanvaltuuston määräämää yleistä kiinteistöveroprosenttia korkeampi. Nämä kunnat ovat Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula, Vantaa ja Vihti. Lain mahdollistama yleistä veroprosenttia korkeampi prosentti aiheuttaa verosanktion.

Yleishyödyllisen yhteisön omistaman rakennuksen ja sen maapohjan kiinteistöveroprosentin voi määrätä edellä säädettyä matalammaksi, jos kiinteistöllä sijaitseva rakennus on pääasiallisesti yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä. Tällaisen kiinteistön kiinteistöveroprosentiksi voidaan määrätä myös nolla prosenttia. Mahdollisuus poiketa yleisestä veroprosentista aiheuttaa verotukea.

Voimalaitokseen sekä ydinpolttoaineen loppusijoituslaitokseen kuuluviin rakennuksiin ja rakennelmiin sovellettavaksi veroprosentiksi voidaan määrätä enintään 2,50. Vesi- ja tuulivoimalaitokseen, jonka nimellisteho on enintään 10 megavolttiampeeria, sovelletaan kuitenkin yleistä kiinteistöveroprosenttia. Yli 10 megavolttiampeerin voimalaitoksille ja niihin kuuluville rakennuksille asetettu yleistä kiinteistöveroprosenttia korkeampi vero aiheuttaa verosanktion.

3.6.3 Verotusarvo

Kiinteistön arvona pidetään Varallisuuden arvostamisesta verotuksessa annetun lain (1142/2005) 5 luvun ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten mukaisesti laskettavaa arvoa kiinteistöveron määräämisvuotta edeltävältä kalenterivuodelta. Yritysvarallisuuteen kuuluvan kiinteistön arvo määrätään samojen perusteiden mukaan.

Verotusarvon tulee määräytyä kiinteistön ominaisuuksien perusteella. Se on riippumaton kiinteistön käyttötarkoituksesta. Kiinteistöjen arvostusperiaatteiden pitää olla yhtenäiset koko maassa. Kiinteistö arvostetaan kokonaisuutena ja arvostuksen on perustuttava markkina-arvoon. Kiinteistön verotusarvo määrätään erikseen maapohjalle ja rakennuksille.

3.7 Perintö- ja lahjaverotus

Perintö- ja lahjaverotus on omaisuuden vastikkeettoman lisäyksen verotusta. Kohteena on perintönä, testamentilla tai lahjaksi saatu omaisuus. Verotus perustuu Perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940).

Suhde tuloverotukseen on ratkaistu siten, että perintönä, testamentilla tai lahjana saadut suoritukset eivät kuulu tuloverotuksen piiriin (TVL 51 §). Luovutettaessa perintönä tai lahjaksi saatua omaisuutta luovutusvoitto kuuluu tuloverotuksen piiriin ja hankintamenona pidetään perintö- tai lahjaverotuksessa noudatettua arvoa.

3.7.1 Yleiset periaatteet

Perinnön tai lahjan saaja on verovelvollinen. Kukin perillinen suorittaa veroa omasta perintöosuudestaan (nk. perintöosuusverojärjestelmä). Verovelvollisuus syntyy perinnönjättäjän kuolinhetkellä tai lahjoitushetkellä.

Verovelvollisia ovat myös yhteisöt testamentin tai lahjan saajana. Tästä on joukko poikkeuksia, jotka ovat pääsääntöisesti verotukia. Valtion verovapautta veronsaajana ei kuitenkaan pidetä verotukena.

Verotukea aiheuttavat muun muassa kunnan, kuntayhtymän, seurakunnan, uskonnollisen yhdyskunnan, armeliaisuus- tai opetuslaitoksen vapauttaminen perintö- ja lahjaverosta.

Leski on verovelvollinen vain testamentinsaajana tai, jos rintaperillisiä ei ole, perinnönsaajana. Lesken osituksessa avio-oikeuden nojalla saama määrä ei kuulu perintöverotuksen piiriin.

3.7.2 Veropohja ja veroasteikko

Veropohja on laaja, ja siihen kuuluu kaikenlainen luovutettavissa oleva, aineellinen tai aineeton varallisuus, jolla on rahalla mitattavissa oleva arvo.

Perintöverotus on nettoverotusta: pesän varoista vähennetään vainajan velat. Kyse on varallisuuden lisäyksen verottamisesta. Varat arvostetaan kuolinhetken tai lahjoitushetken käypään arvoon, millä tarkoitetaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa.

Lahjaverotus täydentää perintöverotusta, sillä lahjanantajan elinaikana tapahtuvat vastikkeettomat saannot ovat periaatteessa samassa asemassa kuin perimyksen perustuvat. Ennakkoperinnöksi tarkoitettujen lahjien lisätään saajan perintöosuuteen ja tälle määrätystä perintöverosta vähennetään aiemmin suoritettu lahjaverotus.

Jos omaisuuden luovutus on osaksi vastikkeellinen ja vastike on vähemmän kuin $\frac{3}{4}$ omaisuuden arvosta, vastikkeeton osa katsotaan lahjaksi. Muiden lahjojen osalta sovelletaan kolmen vuoden kumulointisäännöstä: kolmen vuoden aikana samalta lahjanantajalta saadut lahjat lasketaan yhteen ja verotetaan niin kuin yksi lahja.

Lakiin sisältyy joukko vähennyksiä ja poikkeuksia verovapaudesta, jotka on pääsääntöisesti nähtävä verotukena. Perunkirjoituskulut ym. 9 § 2 mom. mukaiset vähennykset on nähtävä luonnollisina vähennyksinä, jotka vähennetään pesän varoista, eivätkä ne muodosta verotukea.

Veron määrä riippuu sukulaisuussuhteesta. Perintöverotuksen I veroluokassa (saajana vanhemmat tai alenevaa polvea olevat sukulaiset ja leski) veroprosentti on 7–13, II veroluokassa (etäisemmät sukulaiset) 20–32. Veronalaisen perinnön alaraja on 20 000 euroa.

Lahjaveroasteikko on ankarampi ja veronalaisen määrän alaraja on 4 000 euroa.

Eriytetyt perintö- ja lahjaveroasteikot ja sukulaisuuden perusteella määräytyvät veroluokat ovat osa normia.

Normin mukaiseksi on katsottava muun muassa 17 §:n säännös, jonka mukaan, jos samasta omaisuudesta olisi suoritettava veroa kahden tai useamman vuoden kuluessa sattuneen kuolemantapauksen johdosta, veroa on suoritettava vain kerran, etäisimmän sukulaisuuden mukaan (veron kertautumisen estäminen).

Lain merkittävin verotuki on lain 55 §:ssä säädetty yritysten sukupolvenvaihdoshuojennus, joka perustuu varojen aliarvostamiseen. Huojennuksen piiriin kuuluvat maatilana ja muun yrityksen varat arvostetaan 40 prosenttiin arvostamislain mukaisesta arvosta. Huojennuksen piiriin kuuluvan yrityksen sukupolvenvaihdoksesta menevälle verolle 56 §:n nojalla myönnettävä maksunlykkäys on niin ikään verotuki.

3.8 Arvonlisäverotus

Arvonlisäverotusta koskevat säännökset sisältyvät Arvonlisäverolakiin (1501/1993) ja -asetukseen (50/1994). Vakuutusmaksuverosta säädetään Laissa eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (20.12.1966/664).

3.8.1 Yleiset periaatteet

Arvonlisäverotus poikkeaa muista verolajeista. Sen soveltaminen on ehdoton EU-jäsenyyden edellytys ja myös pääosa EU:n verosäädöksistä koskee arvonlisäverotusta. Kansallisissa alv-järjestelmissä on kuitenkin eroja, koska jäsenmaille on jätetty harkintavaltaa omien alv-järjestelmien yksityiskohtien muotoilussa. Kirjavaa yleiskuvaa täydentävät lisäksi lukuisat poikkeusjärjestelyt ja siirtymäsäännökset, joita jäsenmaille on myönnetty jäsenyysneuvottelujen yhteydessä.

Kaikki tavaroiden tai palvelujen myyntiä tai muuta vastikkeellista vaihdantaa harjoittavat ovat verovelvollisia. Normin mukaisina poikkeuksina pidetään kuitenkin julkisen sektorin yksiköitä, jotka tuottavat pääasiassa verovaroin peruspal-

veluja kuten terveyden- ja sairaanhoitopalveluja, sosiaalihuoltoa ja koulutuspalveluita sekä järjestys- ja turvallisuuspalveluita. Toisaalta, jos julkisen hallinnon yksikkö tuottaa markkinahyödykkeitä, jotka yksityisen sektorin tuottamina olisivat verollisia, se on tästä toiminnastaan verovelvollinen.

3.8.2 Veropohja ja verokanta

Arvonlisäverotuksen normi perustuu kertaantumattomaan laajapohjaiseen yleiseen kulutusveroon ja yhteen verokantaan. Kulutukseen luetaan periaatteessa myös kaikki ei-verovelvollisten ostamat hyödykkeet ja verovelvollisen omaan käyttöönsä ottamat hyödykkeet. Maa- ja metsätaloustuotteet ovat veron piirissä muiden myytävien tuotteiden tapaan. Vienti on järjestelmässä verotonta, eikä vientituotteiden hintoihin sisälly välituotteiden vähennysoikeuden vuoksi myöskään piilevää veroa. Normin muodostaa EU:n alv-direktiivien mukainen järjestelmä, jossa verotuksen kohteena on kaikki tavaroiden ja palvelujen myynti tai muu vastikkeellinen vaihdanta sekä niiden maahantuonti. Tällöin verotukea syntyy verosta vapauttamisesta ja alennetuista verokannoista.

Normin mukaista on kuitenkin se, että tavara tai palvelu on EU:n lainsäädännössä jätetty sosiaalisista, verotusteknisistä tai hallinnollisista syistä veropohjan ulkopuolelle. Direktiiveissä säädetty pakottava verosta vapauttaminen (”on vapautettava”) ei siten aiheuta verotukea. Jos taas direktiivi pelkästään antaa oikeuden vapauttaa verosta, tätä oikeutta käytettäessä syntyy verotukea². Sama tulkinta koskee alennettuja verokantoja: koska niiden soveltaminen on jäsenvaltioiden itsensä päätettävissä (direktiivin ehdoin), ne eivät kuulu normiin.

Normin mukaan arvonlisäverotuksen ulkopuolella olevat tavarat ja palvelut

Julkisen terveyden- ja sairaanhoidon vapauttaminen yleisestä kulutusverotuksesta on perusteltua, koska kysymys on pääosin julkisin varoin rahoitetusta toiminnasta (AVL 34–36 §). Vastaava yksityinen toiminta on vapautettu verosta yhteiskunnan valvonnan piiriin kuuluvan hoitotoiminnan osalta. Yksityisen palveluntuottajan myymät terveyden- ja sairaanhoitopalvelut ovat verottomia, jos palveluntuottaja on merkitty yksityisten terveydenhuollon palvelujen antajien rekisteriin. Verottomuus koskee myös ambulanssikuljetuksia ja sairaankuljetuksia, mutta ei kauneudenhoitoa, yleistä virkistäytymistä, täyshoitoa tai muuta vastaavaa toimintaa. Verottomuuteen ei myöskään sisälly eläinten lääkinnällinen hoito. Terveyden ja sairaanhoidon arvonlisäyksen osuus bruttokansantuotteesta oli vuonna 2009 vajaat viisi prosenttia.

Myös sosiaalihuolto (lasten ja nuorten huolto, lasten päivähoito, vanhusten ja kehitysvammaisten huolto, muut vammaisten palvelut ja tukitoimet, päihdehuolto

² Tämä näkemys toteutuu myös EU:n alv:n veropohjalaskelmien yhteydessä. Laskelmissa arvioidaan vuosittain, onko jäsenmaa poikennut yhteisöainsäädännön mukaisesta arvonlisäveropohjasta. Jos tämä todetaan, jäsenmaata saatetaan kehottaa maksamaan poikkeusta vastaava summa komissiolle.

yms.) on rahoitettu pääasiallisesti julkisin varoin (AVL 37 ja 38 §). Se voi olla valtion tai kunnan harjoittamaa taikka sosiaaliviranomaisten valvomaa yksityistä toimintaa. Verottomia sosiaalihuoltoon liittyviä palveluja ovat asumisen ja tukitoimien järjestäminen, kasvatus sekä muu huolenpito ja ylläpito. Verovapaus koskee sekä laitospalveluita että avohuoltoa. Sosiaalipalvelujen bkt-osuus on noin neljä prosenttia.

Sosiaalihuollon verollisuus edellyttäisi, että se on liiketoimintaa. Sosiaalihuoltoa ei kuitenkaan yleensä voida pitää tällaisena toimintana. Huollonsaajien maksukykyyn mukaan määräytyviä maksuja ei voida pitää vastikkeena luovutetuista suoritteista. Pikemminkin kyseessä on kustannusosuus toiminnasta, josta julkisyhteisö on lain mukaan velvollinen huolehtimaan.

Yhteiskunnan koulutustavoitteiden mukainen koulutus on verotonta (AVL 39 ja 40 §). Verottomuus edellyttää joko lain nojalla järjestettyä tai valtion varoin avustettua koulutuspalvelua. Verotonta on yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, taiteen perusopetus sekä korkeakouluopetus silloin, kun koulutuksen tai opetuksen taustalla on lainsäädäntö. Verovapaan koulutuksen järjestäjänä voi olla valtio, kunta tai yksityinen yhteisö. Myös kunnan järjestämä tai hankkima koulu- ja iltaopetus on verotonta. Koulutuksen bkt-osuus on lähes viisi prosenttia.

Rahoituspalvelut ja vakuutuspalvelut on jätetty arvonlisäverotuksen ulkopuolelle (AVL 41–44 §). Vapautus koskee myös työttömyyskassojen ja eläkesäätiöiden harjoittamaa vakuutustoimintaa sekä sijoituskullan myyntiä. Nämä palvelut eivät periaatteessa poikkea muista arvonlisäverotuksen kohteena olevista palveluista, mutta niiden verottamiseen liittyy merkittäviä verotusteknisiä ja kansainvälisiä ongelmia. Kilpailuneutraalisuuden vuoksi verottomuus ei kuitenkaan koske luotto- ja rahoituslaitosten myymiä notariaatti-, neuvonta- ja säilytyspalveluja. Rahoitus- ja vakuutustoiminnan arvonlisäys on kolme prosenttia bruttokansantuotteesta.

Arpajaiset ja rahapelit on vapautettu verosta (AVL 59 § 2 k). Niiden verottamiseen liittyy merkittäviä teknisiä ongelmia, sillä verotus edellyttäisi veron laskentaperustetta koskevaa erityismenettelyä. Toisaalta toimintaa harjoittavat usein yleishyödylliset yhteisöt, joiden toiminta muutoinkin jää yleensä arvonlisäverotuksen ulkopuolelle. Näistä syistä arpajaisista ja rahapeleistä kannetaan edelleen arpajaisveroa.

Yleisen hautauspaikan pitäjän luovuttamat hautauspaikan avaamis- ja hoitopalvelut sekä muut varsinaiseen hautaus-toimintaan liittyvät palvelut ovat verottomia (AVL 59 § 3 k). Tällaisia palveluja tarjoavat pääasiassa seurakunnat. Toiminta ei ole luonteeltaan liiketoimintaa eikä siitä AVL:n yleistenkään säännösten mukaan suoritettaisi veroa.

Alv-direktiivin mukaan diplomaatit ja eräät kansainväliset järjestöt on vapautettava arvonlisäverosta. Suomessa toimivat diplomaattiset ja muut samassa asemassa olevat edustustot sekä lähetettyjen konsulien virastot, diplomaattiset edustajat, lähetetyt konsulit tai heidän talouteensa kuuluvat perheenjäsenet ovat oikeutettuja saamaan hakemuksesta takaisin viralliseen tai henkilökohtaiseen käyttöön hankittujen tavaroiden ja palvelujen ostohintaan sisältyvän arvonlisäveron. Veron palauttaminen perustuu vastavuoroisuuteen eli se koskee vain niiden maiden edustustoja, jotka myöntävät vastaavan oikeuden Suomen edustustoille tai diplomaateille. Oikeus palautukseen käsittää kaikki viralliseen tai em. tahojen henkilökohtaiseen käyttöön ostetut tavarat ja palvelut, kun yksittäisen tavarain tai palvelun verollinen hinta on vähintään 170 euroa. Tämä menettely koskee hieinan sovellettuna myös EU:n toimielimiä.

Kiinteistön myynti ja vuokraaminen on EU direktiivin mukaisesti Suomessa pääsääntöisesti verotonta (AVL 27 §). Perusteluja ovat: (i) suuri osa kiinteistökaupoista tehdään yksityishenkilöiden välillä, jotka eivät ole alv-velvollisia ja (ii) vuokra- ja omistusasumisen yhtäläinen verokohtelu. Myös maa-alueen, rakennusten ja huoneistojen vuokraaminen ja asunto-osakkeen antaman hallintaoikeuden myynti on pääsääntöisesti verotonta.³

Arvonlisäverosta vapautettujen yleishyödyllisten yhteisöjen jäsenilleen suorittamat yleishyödyllisten palvelujen, sijoituskullan, setelien ja kolikoiden sekä eräiden vesialusten verottomuudet ovat EU-lainsäädännön ja normin mukaisia.

Verotukea aiheuttavat verosta vapauttamiset

Liittymissopimuksen nojalla esiintymispalkkiot, urheilijan palkkiot (AVL 45.1 § 1 k) ja tekijänoikeuskorvaukset AVL 45.1 § 4 k) on jätetty pääsääntöisesti verotuksen ulkopuolelle. Niiden verottaminen olisi hallinnollisista syistä ongelmallista. Mutta vaikka toiminta ei useinkaan tapahdu liiketoiminnan muodossa, ja vaikka palkkiot ja korvaukset tulevat eräissä tapauksissa verotetuksi osana hyödykkeen myyntihintaa, kyseessä on verotuki.

Liittymissopimuksessa Suomelle on annettu lupa vapauttaa arvonlisäverosta henkilökuljetukset. Koska myöskään kansainvälisten henkilökuljetusten Suomessa suoritettavaa osuutta ei veroteta Suomessa, näiden kuljetusten kotimaan matkan osuus muodostaa verotuen. Se lasketaan vain kansainvälisen rautatieliikenteen ja linja-autoliikenteen, ei kansainvälisen lento- eikä meriliikenteen osalta.

Rakennusyhtiön voitto-osuus jää verotuksen ulkopuolelle, mikä muodostaa verotuen. Voitto-osuuden verottomuus muodostuu seuraavasti: Kun rakennusyritys rakentaa omistamalleen tontille rakennuksen, perustaa maapohjaa ja rakennusta

³ Rakennuksen luovuttamista urakkasopimuksen perusteella ei kuitenkaan pidetä kiinteistön vaan verollisen rakentamispalvelun luovutuksena.

hallinnoivan osakeyhtiön ja myy sen koko osakekannan, kauppa on sinänsä verovapaata. Rakennuksen rakentaminen omaan lukuun verotetaan kuitenkin rakennuspalvelujen omana käyttönä rakentamiskustannusten mukaan. Tämä verotus ei kohdistu rakennuksen voitto-osuuteen, jolloin osa uuden rakennuksen myyntihinnasta ei tule verotetuksi. Kun rakennusmaa on jätetty kokonaan verotuksen ulkopuolelle, myös rakennetun ja rakentamattoman rakennusmaan luovutus aiheuttaa verotuen.

Verosta on vapautettu liittymissopimuksen nojalla seuraavat tavarat tai palvelukset, jotka muodostavat verotukea:

- tilatut sanoma- ja aikakauslehdet (AVL 55 §) sekä yhdistysten jäsenlehtien painoksen myynti (AVL 56 §), vähennysoikeudella eli nollaverokannalla
- sokeiden ja muiden vaikeavammaisten suorittama myynti (AVL 60 §)

Itse poimitut luonnonvaraiset marjat (AVL 59 § 6 k). Marjojen myynnin verovapaus muodostaa verotuen samoin kuin tuloverotuksessakin on katsottu. Käytännössä tulot poiminnasta jäävät kuitenkin poikkeuksetta alle 8 500 euron vuotuisen verokynnyksen ja ovat sillä perusteella verottomia.

Vähäisen toiminnan verottomuus (AVL 3 §) ei aiheuta verotukea. Kyseessä on hallinnollinen huojennus, joka perustuu siihen, että pienimpien yritysten verotulot eivät riitä kattamaan veron keräämisen kustannuksia. Verottomuus koskee yrityksiä, joiden liikevaihto alittaa 8 500 euroa. Sen sijaan alv-velvollisuuden alarajaan liittyvä huojennus (AVL 149a §) ei ole normin mukainen. Se pienenee asteittain liikevaihdon kasvaessa ja loppuu liikevaihdon ylittäessä 22 500 euroa. Elinkeinoharjoittaja välttyy 8 500 euron alarajaan asti kaiken veron maksamiselta. Rajan ylittyessä yritys saa asteittain pienenevän huojennuksen eli tilitettävän vero vähitellen yrityksen toiminnan laajetessa nousee täyteen määrään. Verohuojennuksen yläraja on 22 500 euroa. Verovelvollinen, jonka tilikauden liikevaihto on enintään 8 500 euroa, saa huojennuksena koko tilikaudelta tilitettävän veron. Tämä koskee lähinnä niitä vähäisen toiminnan harjoittajia, jotka ovat hakeutuneet verovelvollisiksi tai jotka ovat arvioineet liikevaihtonsa toteutunutta suuremmaksi ja tämän vuoksi ilmoittautuneet verovelvollisiksi.

Verollisuudesta aiheutuvat sanktiot

EU:n arvonnäverodirektiivin 132 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta mm. julkisten radio- ja televisiolaitosten harjoittama muu kuin kaupallinen toiminta. EU-liittymissopimuksessa Suomelle on kuitenkin annettu lupa soveltaa arvonnäveroa Yleisradio Oy:n ja Ålands Radio och TV Ab:n (aloitti toimintansa 1.5.1996) ei-kaupallisuonteiseen toimintaan. Arvonnäverolain 85 § mukaan veron peruste on Yleisradio Oy:n valtion televisio- ja radiorahastosta

saama korvaus ja Ålands Radio och TV Ab:n saama korvaus Ahvenanmaan maakuntahallituksen kantamista televisiolutamaksutuloista.

Yleisradiotoiminta kuuluu AVL:ssa verotuksen piiriin, koska toiminnan jättäminen arvonlisäverotuksen ulkopuolelle olisi aiheuttanut kilpailuneutraalisuusiongelman. Ulkopuolisilta ohjelmatuottajilta hankittavat ohjelmat olisi jouduttu ostamaan verolliseen hintaan ilman vähennysoikeutta, mikä olisi suosinut Yleisradio Oy:n omaa ohjelmatuotantoa. Kyseessä on sanktio.

Henkilöautojen vähennysoikeuden rajoitus. Arvonlisäverotuksen peruseriaatteiden mukaisesti verollisen liiketoiminnan hankintoihin sisältyvä vero vähennetään myös silloin, kun verovelvollinen on hankkinut tai ottanut tavaran vain osittain vähennykseen oikeuttavaan käyttöön. AVL 114 §:n mukaan henkilöauton hankintameno ja henkilöauton käyttöön liittyviin menoihin sisältyvät arvonlisäverot saa kuitenkin vähentää arvonlisäverotuksessa yleensä vain silloin, kun auto on yksinomaan arvonlisäverovähennykseen oikeuttavassa käytössä. Jos henkilöautoa käytetään esimerkiksi henkilökunnan tai yrittäjän yksityisajoihin, arvonlisäverovähennystä ei saa tehdä miltei osin.

Kyseessä on sanktioluonteinen rajoitus. Sen tarkoituksena on kuitenkin selkeyttää verokohtelu sellaisissa tilanteissa, joissa vähennyskelpoisen liikekäytön osuus on hankalasti selvitettävissä ja joihin sisältyy perusteettoman veroedun tavoittelemisen riski (vrt. 4.3. elinkeinoverotuksen verotuet). Tämän vuoksi rajoituksen katsotaan kuuluvan normijärjestelmään.

Ahvenanmaan liikenteen verovapaa myynti (1226/1996). Ahvenanmaan alue jäi Suomen liittymissopimuksessa välillisen verotuksen lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle. Siksi myös tax free -myyntiä sovelletaan edelleen Ahvenanmaalla ja laiva- ja lentomatkan aikana sekä lentokentällä tapahtuvan verottoman matkustajamyyntiin liittyy selvä tukielementti. Koska Ahvenanmaan välilliselle verotukselle ei kuitenkaan ole määritelty normijärjestelmää, tämä tuki ei kuulu verotukilaskennan piiriin.

Alennetusta verokannasta aiheutuvat verotuet

Verotukea aiheutuu AVL 85 §:ssä ja AVL 85a §:ssä lueteltujen tavaroiden ja palvelujen myynneistä siltä osin, kun niistä maksettu vero on yleisen verokannan mukaista veroa pienempi. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakio-kantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Samalla on oletettu, ettei ostoihin sisältyvän veron määrä muutu.

Myös julkisen toiminnan, kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sekä muun verovapaan toiminnan yhteydessä syntyy verotukea. Vaikka edellä mainittujen toimintojen harjoittama myynti on verotonta, niiden käyttämät välituotteet hankitaan verollisena. Silloin, kun välituote on alennetun

verokannan piirissä, sen käytöstä syntyy verotukea. Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot ovat markkinoilta ostettuja tavaroita tai palveluita, joita julkisyhteisöt tai voittoa tavoittelemattomat yhteisöt välittävät verotta kotitalouksille. Tällaiset hyödykkeet ovat joko kokonaan verotuksen ulkopuolella (esim. lääkintäpalvelut) tai alennetun verokannan piirissä (esim. lääkkeet ja henkilökuljetustuki). Verotuki syntyy vakioverokannan ja ostettujen hyödykkeiden alv-kannan verojen erotuksesta. Sekä verovapaan toiminnan että luontoismuotoisten sosiaalisten tulonsiirtojen verotuki sisältyy alennettujen verokantojen verotukseen.

Vakuutusmaksuvero

Vakuutusmaksuveroa kannetaan vakuutus sopimukseen perustuvasta vakuutusmaksusta, kun se koskee Suomessa olevaa omaisuutta tai täällä harjoitettuun toimintaan liittyviä ja muita etuuksia (664/1966). Verosta vapaita ovat muun muassa henkilö-, luotto-, potilasvahinko- ja jälleenvakuutus sopimukset sekä ulkomaankauppaan liittyvät kuljetusvakuutus sopimukset. Vakuutusmaksuvero on mielletty arvonnäverotusta täydentäväksi erityiseksi kulutusveroksi ja sen verokanta on seurannut arvonnäveron vakioverokantaa. Verosta vapauttaminen on katsottava verotueksi.

3.9 Valmisteverotus

3.9.1 Energiaverotus

Energian ja liikenteen verotuksessa on alueita, joissa kokonaiskuvan saamiseksi on syytä ottaa huomioon useamman veromuodon yhteisvaikutus. Selvin tällainen tapaus on dieselpolttoaineen verotuen tasaaminen käyttövoimaverolla, joka on laskettu henkilö- ja pakettiautojen keskimääräisen ajosuoritteen mukaan. Sähköautojen osalta näin määritelty käyttövoimaverotus ei kuitenkaan riitä tasaamaan bensiinin ja sähkön veroeroa. Toisaalta maakaasua käyttävät autot saavat tukea sekä energia- että ajoneuvoverotuksen kautta.

Energiaverotuksen verotukien tarkastelu kattaa lain nestemäisistä polttoaineista (1472/1994), lain sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996), lain maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta (603/2006 ja lain polttoainemaksusta (1280/2003).

Veropohja ja verotasot

Energiaverotuksen normiverojärjestelmän mukainen veropohja on määritelty laajasti. Normin mukaan veropohjaan kuuluvat verolakien mukaiset polttoaineet sekä niitä korvaavat moottori- ja lämmityspolttoaineet riippumatta siitä, onko ne erikseen säädetty verottomiksi vai jäävätkö ne verolain ulkopuolelle. Veropohja kattaa siten kaikki hiilivedyt (ja niitä korvaavat polttoaineet). Esimerkiksi turpeen ja puuperäisten polttoaineiden verottomuudet katsotaan verotueksi. Mootto-

ripolttoaineiden katsotaan myös sisältävän kaikki polttomoottorissa käytettävät polttoaineet riippumatta siitä, käytetäänkö niitä tieliikenteessä vai sen ulkopuolella.

Normin mukaan energiaverotus kohdistuu energian loppukulutukseen. Välituotekäyttöä ei veroteta. Normiin luetaan kuuluvaksi siten sekä energiatuotteiden raaka-ainekäytön että toisen polttoaineen valmistukseen käytettävien polttoaineiden verottomuus. Lento- ja meriliikenteen polttoaineet ovat verottomia kansainvälisten sopimusten perusteella, minkä katsotaan myös kuuluvan normiin.

Energiaverojen normitason määrittely perustuu siihen, että eri tuotteiden verorasituksen tulisi olla samoja suhteessa tuotteiden energiasisältöön (euroa/MJ). Vaihtoehtoisia yhteismitallisia mittareita normitasolle voisivat olla tuotteen hiilisisältö tai hiilisisällön ja energiasisällön yhdistelmä. Normitasoa ei kuitenkaan ole mielekästä nykyisessä verojärjestelmässä tarkastella erikseen perusveron (fisikaalinen vero) ja lisäveron (CO₂-perusteinen vero) osalta, sillä tämä jaottelu on syntynyt jokseenkin mielivaltaisesti. Energiaverotuksessa on sen sijaan katsottu, että kokonaisverorasitus määrää veron vaikuttavuuden.

Normiverotaso määritellään energiatuotteen käytön mukaisesti liikenteeseen, lämmitykseen tai valaistukseen:

1. Moottoripolttoaineet: bensiinin verotaso
2. Lämmityspolttoaineet: kevyen polttoöljyn verotaso
3. Sähkö: sähkö I verotaso

Moottoripolttoaineita ovat liikenteen osalta nykyisin käytännössä bensiini ja diesel. Myös maakaasu ja sähkö, siltä osin kuin niitä käytetään liikenteessä, luetaan moottoripolttoaineeksi. Lisäksi tieliikenteen ulkopuolella käytettävät polttoaineet, esimerkiksi työkoneissa ja rautatieliikenteessä käytettävä kevyt polttoöljy, luetaan tältä osin moottoripolttoaineeksi ja niiden normitasona pidetään bensiinin verotaso.

Lämmityskäyttöön tulevia polttoaineita ovat kevyt ja raskas polttoöljy, maakaasu, kivihiili ja mäntyöljy. Myös eri kaasut (nestekaasu, biokaasu) luetaan lämmityspolttoaineiksi. Verolakien ulkopuolelta lämmityspolttoaineiksi luetaan turve ja puupohjaiset polttoaineet.

Lämmityskäyttöön tulevien polttoaineiden liikenteen polttoaineita alempaa normiverotaso (diesel vs. kevyt polttoöljy) voidaan perustella sillä, että lämmityskäytössä polttoaineista syntyvät negatiiviset ulkoisvaikutukset ovat pienempiä kuin liikenteessä (mm. teiden kuluminen, melu, onnettomuudet). Lisäksi lämmityskäytön verorasitus on haluttu pitää alhaisempana sosiaalisista syistä.

Sähkölle on määritelty oma normiverotonsa. Sähköveron normitason perustana ei voida käyttää sähkön tuotantoon käytettyjen polttoaineiden energiasisältöä, sillä sähköverkossa olevan sähkön tuotantoon käytettyjä polttoaineita ei voida eritellä kunkin verovelvollisen osalta.

3.9.2 Alkoholi- ja tupakkaverotus

Alkoholi- ja tupakkaverotuksen verotukien tarkastelussa on käyty läpi Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta (1471/1994) ja Laki tupakkaverosta (1470/1994).

Veropohja ja verotasot

Normin mukaiseen alkoholiveron veropohjaan katsotaan kuuluvan etyylialkoholi ja alkoholijuomat (yli 0,5 % / 1,2 %), kuten verolaissa. Veropohjaan kuuluu vain nautintoaineeksi tarkoitettu alkoholi, joten denaturoidun eli juotavaksi kelpaamattoman alkoholin verottomuus kuuluu normiin. Myös muun raaka-ainekäytön verottomuus katsotaan normin mukaiseksi.

Normin mukaiseen veropohjaan lukeutuvat kaikki tupakkaverolain mukaiset tupakkaa sisältävät tuotteet.

Väkeviin alkoholijuomiin painotettu verorakenne on normin mukainen, joten erot veroluokkien verotasoissa katsotaan normin mukaiseksi. Väkevien alkoholijuomien kireämpi verorasitus on yleinen käytäntö alkoholiverotusta soveltavissa maissa. Miedomprien juomien alemmilla verokannoilla ei myöskään ole erityisesti tavoiteltu miedomprien juomien suosimista.

Eri veroluokkien tupakkatuotteet eroavat toisistaan, joten erot niiden euromääräisissä verotasoissa katsotaan normin mukaiseksi. Suhteellisesti (prosenttia vähittäismyyntihinnasta) tuotteiden verorasitukset ovat suurin piirtein samalla tasolla.

3.9.3 Muut erityisverot

Muiden erityisverojen verotukitarkastelussa on käsitelty Lakia eräiden juomapakkausten valmisteverosta (1471/2004), Lakia virvotusjuomaverosta (1474/1994), Valmisteverotuslakia (1469/1994) ja Jäteverolakia (495/1996).

Juomapakkausvero

Hallinnollisista syistä normiksi katsotaan tullitariffin luokan 22 mukaiset juomat (kuten verolaissa). Normin mukainen verokanta on verolain mukainen verokanta eli 51 snt/l.

Virvoitusjuomavero

Normipohja on laaja. Siihen kuuluvat alkoholittomat tai vain vähän alkoholia sisältävät juomat, kuten limonadit, vedet ja mehut lukuun ottamatta maitoa.

Yksityishenkilöiden matkustajatuomisten verottomuus

EU-lainsäädännön mukainen yksityishenkilöiden mukanaan tuomien matkustajatuomisten verottomuuden (1469/1994 18 § ja 19 § – 19c §) katsotaan kuuluvan normiin.

Jäteverotus

Ehdotetun jäteverolain normin mukaiseen veropohjaan kuuluvat kaikki kaatopaikalle toimitettavat jätteet, joiden hyötykäyttö on teknisesti ja ympäristöperusteisesti mahdollista. Tällaisia ovat yhdyskuntajätteen lisäksi voimalaitosten sekä rauta- ja terästeollisuuden tuhkat ja kuonat, jätehuoltolaitosten jäte, metsäteollisuuden jätteet sekä rakentamisen jäte pois lukien maa-ainekset, pilaantuneilta alueilta kaivetut maa-ainekset, kiviainekset ja ruoppausmassat. Myös orgaanisen kemian prosessijätteet, romuajoneuvot, sähkö- ja elektroniikkajäte sekä terveydenhoidon ja maa- ja metsätalouden jätteet kuuluvat veropohjaan. Normin mukaista on sellaisten jätteiden verottomuus, joille ei ole kaatopaikkasijoitusta korvaavaa teknistä hyödyntämis- tai käsittelyvaihtoehtoa tai nämä vaihtoehdot eivät ole ympäristöllisesti kestäviä (mineraalijätteet, epäorgaanisissa kemian prosesseissa syntyvät jätteet ja maa-ainekset). Veron piirissä ovat kaikki yleiset ja yksityiset kaatopaikat, joille sijoitetaan verolliseen jäteryhmään kuuluvaa jätettä. Normin mukainen verokanta on vuonna 2009 voimassa olevan jäteverolain mukainen vero, 30 euroa tonnilta jätettä.

3.9.4 Autoverotus

Autoverotuksen verotukien arvioinnissa on tarkasteltu Autoverolakia (1482/1994).

Veropohja ja veroasteikko

Autoverotus kohdistuu auton hankintaan ja liittyy auton rekisteröintiin. Normin mukaiseen autoveron veropohjaan kuuluvat Suomessa ensi kertaa rekisteröivät henkilö- ja pakettiautot sekä moottoripyörät. Kuorma- ja linja-autojen verottomuuksien katsotaan kuuluvan normiin, sillä autoverotuksen katsotaan normin mukaan kohdistuvan henkilökuljetuksiin eikä joukkoliikenteeseen tai raskaaseen tavaraliikenteeseen. Poikkeuksen tästä muodostaa pakettiautojen kuuluminen normin mukaiseen veropohjaan. Pakettiautoja käytetään suurimmaksi osaksi tavaran kuljetukseen, mutta pakettiautojen verottomuudelle ei ole perusteita, sillä

ne ovat rinnastettavissa henkilöautoihin. Näin ollen verotuksen toimivuus edellyttää niiden yhtäläistä verotuksellista kohtelua.

Ulkomaille rekisteröityjen autojen väliaikainen veroton käyttö Suomessa kuuluu normiin, sillä tilapäisen ja rajatun käytön verotus ei ole tarkoituksenmukaista eikä tilapäinen käyttö edellytä rekisteröintiä.

Mopojen ja mopoautojen verottomuuksien katsotaan kuuluvan normiin, sillä autovero on sidoksissa rekisteröintiin ja kyseisiä ajoneuvoja ei rekisteröidä samalla tavoin kuin autoja. Mopoilla ja mopoautoilla ei myöskään ole vuosikatsastusta. Tästä syystä olisi myös hallinnollisesti hankala verottaa mopoja ja mopoautoja.

Normin mukaan autovero määräytyy ajoneuvon CO₂-päästöön perustuvan veroprosentin suuruisena ajoneuvon yleisestä vähittäismyyntiarvosta. Normijärjestelmään kuuluu hallinnollisista syistä myös se, että päästötiedon puuttuessa käytetään laskennallista päästötietoa, joka määräytyy ajoneuvon kokonaismassan ja käyttövoiman mukaan. Ajoneuvon kokonaismassan ja käyttövoiman tietojen yhdistelmä korreloi riittävästi verotaulukon vastaavan CO₂-päästön kanssa.

Henkilö- ja pakettiautoja verotetaan samoin perustein lukuun ottamatta pakettiautoja, joiden kokonaismassa on yli 2 500 kg. Suurilla pakettiautoilla on massaan perustuva liukuva huojennus, jonka katsotaan kuuluvan normiin järjestelmän toimivuuden takia, sillä kuorma-autoiksi luokiteltavista autoista ei peritä autoveroa lainkaan.

Henkilö- ja pakettiautoista poiketen moottoripyörien veroprosentti perustuu kuutiolavuuteen, mikä katsotaan kuitenkin normin mukaiseksi, sillä moottoripyöristä ei ole saatavilla päästötietoa ja kuutiolavuus korreloi jossain määrin CO₂-päästöjen kanssa.

3.9.5 Ajoneuvoverotus

Ajoneuvoverotuksen verotukien arvioinnissa on tarkasteltu Ajoneuvoverolakia (1281/2003) ja Lakia polttoainemaksusta (1280/2003).

Veropohja ja verotasot

Ajoneuvovero on päiväkohtainen vero, joka kannetaan 12 kuukauden jaksoilta päiviltä, joilta ajoneuvo on liikennekäytössä. Ajoneuvoveroon kuuluu kaksi elementtiä: perusvero ja käyttövoimavero. Perusveroa kannetaan henkilö- ja pakettiautoilta, kun taas käyttövoimaveroa kannetaan kuorma-autoilta sekä niiltä henkilö- ja pakettiautoilta, joiden käyttövoima on jokin muu kuin bensiini.

Normin mukaiseen ajoneuvoveron veropohjaan kuuluvat Suomessa rekisteröidyt M- ja N-luokan ajoneuvot eli henkilö-, linja-, paketti- ja kuorma-autot. Perusve-

ron periminen kaikilta henkilö- ja pakettiautoilta käyttövoimasta riippumatta katsotaan normin mukaiseksi.

Normijärjestelmään katsotaan kuuluvan käyttövoimaveron periminen kuorma-autoilta. Henkilö- ja pakettiautojen käyttövoimaveron luetaan kuitenkin verosanktioksi. Henkilöautojen osalta käyttövoimaveron tasaa diesel- ja bensiiniautojen vuosittaista verorasitusta. Tasausjärjestelmän toimivuus riippuu kuitenkin ajosuoritteesta, koska järjestelmä rakentuu keskimääräiselle ajosuoritteelle. Paljon, yli 20 000 km vuodessa ajavilla käyttövoimaveron ei kuitenkaan riitä tasaamaan dieselöljyn alemmaa polttoaineveroa. Vastaavasti pienillä ajosuoritteilla dieselkäyttöisten autojen verorasitus (polttoainevero + käyttövoimaveron) on bensiinikäyttöisten autojen verorasitusta kireämpi.

Myös pakettiautojen osalta käyttövoimaverolla on osaksi tasausveron luonne ja se luetaan verosanktioksi, vaikka pakettiautojen käyttövoimaveron alhaisen tason takia se ei riitä tasaamaan dieselöljyn ja bensiinin veroeroa. Bensiinikäyttöisten pakettiautojen osuus on myös pieni.

Koska käyttövoimaveron peritään kaikilta henkilö- ja pakettiautoilta, jotka eivät ole bensiinikäyttöisiä, sitä peritään normin mukaan myös esimerkiksi kaasu- ja sähköautoilta. Kaasuautot ovat kuitenkin vapautettu käyttövoimaverosta, mistä aiheutuu verotukea. Sähköautoilla käyttövoimaveron määrä ei riitä tasaamaan keskimääräisellä ajosuoritteella sähkön bensiiniä alemmaa verorasitusta. Käyttövoimaveron määrä on laskettu tasaamaan dieselöljyn ja bensiinin veroeroa, ja sähkön energiasisältöön suhteutettu vero on dieselöljyn veroa alhaisempi.

Työkoneiden ja liikennekäytöstä poistettujen ajoneuvojen verottomuus kuuluu myös normiin, sillä ajoneuvovero kohdistuu normin mukaan vain tavanomaisessa tieliikenteessä käytössä oleviin ajoneuvoihin. Mopojen ja moottoripyörien (L-luokan ajoneuvot) verottomuus on hallinnollisista syistä normin mukaista. Nämä ajoneuvot eivät ole vuosikatsastuksen piirissä, joten niiden valvonta ei ole verotuksen piiriin kuulumisen kannalta riittävää.

Henkilöautoilla ja pakettiautoilla on sama normin mukainen perusveron määrä, joka 1.3.2011 muuttuu CO₂-perusteiseksi. Henkilö- ja pakettiautojen käyttövoimaverot luetaan koko määrältään verosanktioiksi.

Akselimäärästä riippuen erityyppisillä kuorma-autoilla on kullakin oma käyttövoimaveron määränsä, mikä katsotaan normin mukaiseksi. Veron porrastuksessa on otettu huomioon rasite, jonka erikokoiset ja eri akselimäärillä varustetut kuorma-autot aiheuttavat tiestölle, sillä tienkulutus riippuu kuorma-auton massasta ja pyörien eli akselien määrästä sekä perävaunun käytöstä.

3.10 Sosiaalivakuutusmaksut

Sosiaalivakuutusmaksuja on käsitelty maksukohtaisesti ja niitä koskevat normijärjestelmät on määritelty erikseen sairaus-, työttömyys-, työeläke- ja kansaneläkevakuutusmaksuille. Maksukohtaisesti on myös pyritty selvittämään, syntykö maksuvapautuksista, maksuporrastuksista tai muista maksuasteikoista verotukea tai verosanktiota. Maksujen perusteella saatavien etuuksien rahoitusta ei ole yksityiskohtaisesti käyty läpi eikä pyritty arvioimaan sitä, vastaako joku maksu siitä saatavaa etuutta. Jokaisen maksun osalta on kuvattu, mistä tulosta maksua peritään ja kuinka suuri maksu on. Kunkin maksun kohdalla nykyinen maksupohja on katsottu normijärjestelmän mukaiseksi.

Suomen sosiaalivakuutusjärjestelmään liittyy useimmissa tapauksissa valtion talousarvion menopuolen momenteille kirjattu rahoituspanos, jolla täydennetään vakuutusmaksuilla kerättävää rahoitusta kunkin järjestelmän kokonaiskustannusten kattamiseksi. Muutokset sosiaalivakuutusjärjestelmien kokonaisrahoitustarpeessa tai vakuutettujen ja valtion keskinäisessä rahoitustaakan jaossa heijastuvat näin myös talousarvion menopuolelle. Tästä syystä kunkin vakuutusmaksun kohdalla on esitetty niihin liittyvät talousarvion suorat tuet. Verotukien lisääminen saattaa johtaa valtion rahoituspanoksen kasvuun, jolloin verotukia vastaava määrä sisältyy myös talousarvion menopuolelle. Sosiaalivakuutuksen verotukia ja vastaavia suoria tukia ei siten voida laskea yhteen.

3.10.1 Sairausvakuutus

Sairausvakuutusmaksujen verotukien arvioinnissa on tarkasteltu Sairausvakuutuslakia (1224/2004), erityisesti lukua 18 1§ – 36§, Lakia työnantajan sosiaaliturvamaksusta (366/1963), Asetusta työnantajan sosiaaliturvamaksusta (940/1978), Lakia sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun ja työnantajan kansaneläkemaksun maksuprosentista (1262/2006), Lakia työnantajan sosiaaliturvamaksusta vapauttamisesta eräissä kunnissa vuosina 2003–2009 (1200/2002), Lakia työnantajan sosiaaliturvamaksusta vapauttamisesta Kainuun maakunnassa vuosina 2005–2009 (1094/2004), Lakia työnantajan sosiaaliturvamaksun suorittamisesta urheilemisesta saaduista palkkioista (375/1995) ja Lakia ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta (1551/1995 1 §).

Sairausvakuutus on jaettu työtulovakuutukseen ja sairaanhoitovakuutukseen. Työtulovakuutuksen rahoittamiseen osallistuvat työnantajat, palkansaajat, yrittäjät ja valtio. Työnantajan sairausvakuutusmaksun ja vakuutetun päivärahamaksun perusteena on ennakonpidätyksen alainen palkkatulo tai työtulo. Sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseen osallistuvat valtio ja vakuutetut. Vakuutetun sairaanhoitomaksua peritään kunnallisverotuksessa verotettavan ansiotulon perusteella. Vakuutetun sairausvakuutusmaksun muodostavat sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksu.

Valtion osuus sairaanhoitovakuutuksesta on vuonna 2009 talousarvion mukaan noin 1 110 miljoonaa euroa ja työtulovakuutuksesta noin 127 miljoonaa euroa.

Työtulovakuutusmaksut

Työnantajan sairausvakuutusmaksu

Työnantaja on velvollinen suorittamaan työnantajan sairausvakuutusmaksun. Maksu suoritetaan osana työnantajan sosiaaliturvamaksua. Työnantaja suorittaa sairausvakuutusmaksun työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärän perusteella. Työnantajan sairausvakuutusmaksu on kaikille sama, 2 prosenttia vuonna 2009, mikä on myös normin mukainen maksu.

Työnantajat (yksityiset, kunnat, seurakunnat, valtion liikelaitokset) Lapin alueella ja saaristokunnissa, Kainuun hallintokokeilualueella, Pielisen-Karjalan seutukunnassa sekä Ilomantsin ja Rautavaaran kunnissa ovat vapautettuja sairausvakuutusmaksusta, josta heille muodostuu verotukea. Myöskään urheilijalle maksettavista urheilupalkkioista ei makseta sairausvakuutusmaksua. Edellä mainittujen ryhmien maksuvapautuksen maksavat muut työnantajat korotetun maksuprosentin kautta.

Tarkoitus on, että urheilutyönantajat maksavat urheilijoille maksetun palkan perusteella työnantajan sairausvakuutusmaksua vuoden 2011 alusta. Alueellisia maksuvapautuskokeiluja jatketaan vuoden 2011 loppuun.

Vakuutetun päivärahamaksu

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu määrätään vakuutetun veronalaisen palkkatulon ja työtulon perusteella. Eläke- ja etuustuloista ei peritä päivärahamaksua. Yrittäjän eläkelain (YEL) ja Maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään yrittäjätulon osalta näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena. Sairausvakuutuksen päivärahamaksu on vuoden 2009 lopussa palkansaajilla ja MYEL-yrittäjillä 0,7 prosenttia ja YEL-yrittäjillä 0,79 prosenttia. Päivärahamaksu on verotuksessa vähennyskelpoinen. Vakuutetun päivärahamaksun osalta palkansaajat ja YEL- sekä MYEL-yrittäjät käsitellään itsenäisinä ryhminä eikä yhtenä ryhmänä. Näin heidän maksu- ja etuuspoikkeamistaan ei synny verotukea tai -sanktiota.

YEL-yrittäjien päivärahamaksu on palkansaajien ja MYEL-yrittäjien maksua korkeampi. Kaikkien yrittäjän omavastuu-aika on sairastumispäivän lisäksi vain kolme päivää verrattuna palkansaajan yhdeksään päivään. Omavastuuajan jälkeen 5.–10. arkipäivinä YEL-vakuutettu yrittäjä voi saada heiltä perityllä korotetulla päivärahamaksulla rahoitettua sairauspäivärahaa. Maatalousyrittäjät ja apurahansaajat, joilla on MYEL-vakuutus, voivat saada ko. päiviltä ns. Mela-päivärahaa. Muista yrittäjistä poiketen MYEL-yrittäjät eivät itse rahoita lyhen-

nettyä omavastuuaikaansa. Työnantajan ja palkansaajan päivärahamaksujen yhteissumma on huomattavasti itsenäisen yrittäjän päivärahamaksua korkeampi. Alempi yrittäjien päivärahamaksu kasvattaa muiden rahoittajatahojen (työnantajien, palkansaajien ja valtion) rahoitusosuuksia sairausvakuutuksen työtulovakuutuksesta.

Verotukea vakuutetun päivärahamaksusta aiheutuu vain tilanteissa, joissa henkilöltä ei peritä maksua, mutta hän saa sairausvakuutuksen päivärahaetuudet. Tällainen tilanne on esimerkiksi lähdevero maksavan ulkomaisen erityisasiantuntijan kohdalla.

Sairaanhoitovakuutus

Vakuutetun sairaanhoitomaksu

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu määrätään vakuutetun kunnallisverotuksen verotettavan tulon perusteella. YEL-yrittäjän ja MYEL-yrittäjän sairaanhoitomaksun perusteena käytetään yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa.

Vuoden 2009 lopussa yrittäjien ja palkansaajien sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu oli 1,28 prosenttia ja etuudensaajien vastaava maksu 1,45 prosenttia. Etuudensaajien sairaanhoitomaksu on nykyainsäädännön mukaan aina 0,17 prosenttiyksikköä palkansaajien ja yrittäjien maksua korkeampi. Lakia säädettäessä on laskettu, että korotus on oikeudenmukainen ottaen huomioon eläkeläisten korkeammat sairaanhoitokustannukset. Tällä perusteella korkeampaa maksua ei tulkita verosanktioksi. Muiden etuudensaajien osalta on vaikea arvioida, onko korotettu maksu sanktio vai samalla tavalla oikeutettu. Hallinnollisesti etuudensaajat on käsiteltävä yhtenä ryhmänä. Normimaksut määritellään siis palkansaajille ja kaikille etuudensaajille erikseen, eikä verotukea tai -sanktiota katsota syntyvän.

Kuten vakuutetun päivärahamaksussa myös vakuutetun sairaanhoitomaksussa noudatetaan samaa periaatetta verotuen määrittelyssä. Verotukea syntyy tapauksessa, jossa henkilö ei maksa vakuutusmaksuja, mutta saa kuitenkin tähän maksumuun perustuvia etuuksia.

3.10.2 Työttömyysvakuutus

Työttömyysvakuutuksen verotukia arvioitaessa on tarkasteltu Lakia työttömyysvakuutuksen rahoituksesta (555/1998).

Työttömyysvakuutus koostuu työnantajan työttömyysvakuutusmaksusta ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta. Tämän lisäksi työnantaja voi olla velvollinen maksamaan työnantajan omavastuumaksua.

Valtion osuudet työttömyysvakuutuksen rahoitukseen on valtion talousarviossa kirjattu ensisijaisesti momenteille 33.20.50 ja 33.20.51, yhteensä 707,5 miljoonaa euroa vuonna 2009.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu

Työnantaja, joka tapaturmavakuutuslain mukaan on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä, on velvollinen maksamaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksun. Velvollisuus työttömyysvakuutusmaksun maksamiseen on soveltuvin osin valtion liikelaitoksella, mutta ei valtiolla. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksun perusteena on se yhteenlaskettu palkkasumma, joka muodostuu työnantajan ja sijaismaksajan maksamista tuloeristä.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2009 se on 0,65 prosenttia palkasta palkkasumman 1 788 000 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 2,70 prosenttia palkasta. Palkkasummaraja tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain mukaisella palkkakertoimella.

Työttömyysvakuutusmaksun porrastuksella on haluttu tukea pieniä yrityksiä. Tällöin poikkeaminen korkeimmasta mahdollisesta maksuprosentista synnyttäisi aina verotukea. Koska työnantajan työttömyysvakuutusmaksun tuotolla toisaalta pyritään rahoittamaan tietty osuus työttömyysturvan kustannuksista, nykyisen asteikon suurinta maksuprosenttia ei olisi luontevaa määritellä normiksi, jonka perusteella yksittäisten yritysten saama verotuki määriteltäisiin. Neutraali, verotukea synnyttämätön tilanne olisi tällöin se, että kaikki yritykset maksaisivat korkeinta maksua ja saatu tuotto ylittäisi olennaisesti rahoitustavoitteen. Toinen vaihtoehto olisi nähdä eri maksuprosentit progressiivisena normin muodostavana asteikkona, jolloin verotukea ei syntyisi.

Tässä lähdetään kuitenkin kolmannelta vaihtoehdosta, jossa normin muodostaa efektiivinen keskimääräinen maksuprosentti, joka laskennallisesti tuottaisi nykyisen asteikon perusteella työnantajilta kerättävän maksutuoton. Poikkeamat tästä keskimääräisestä maksuprosentista alaspäin synnyttävät verotukea ja poikkeamat ylöspäin verosanktioita.

Työnantajan omavastuumaksu

Työnantajan työttömyysturvan omavastuumaksu koskee työnantajia, joiden työttömyysvakuutusmaksun perusteena oleva palkkasumma on yli 1 788 000 euroa vuoden 2004 tasossa. Työnantajalle syntyy omavastuumaksuvelvollisuus, jos se on irtisanonut ikääntyneen työntekijän ja irtisanotto on jäänyt pitkäaikaisesti työtömäksi (yli kahdeksi vuodeksi) ja siirtyy ns. lisäpäiville. Lisäpäiväoikeus on enimmillään neljä vuotta 59–63 ikävuoden välisellä ajalla.

Täysimääräinen omavastuumaksu (80 prosenttia työttömän etuusmenoista eli lisäpäivämenoista) peritään, jos yrityksen palkkasumma on vähintään 24,0 milj. euroa. Jos palkkasumma on tätä pienempi, omavastuumaksu alenee lineaarisesti siten, että omavastuumaksua ei peritä, jos palkkasumma on enintään 1,788 milj. euroa.

Työttömyysvakuutusrahasto rahoitti lisäpäivien päivärahoja vuonna 2009 yhteensä 63 miljoonalla eurolla, josta työnantajien rahoittamaa oli 56,5 miljoonaa euroa ja palkansaajien rahoittamaa 6,5 miljoonaa euroa. Tällä hetkellä suuret omavastuiset (tai osittain omavastuiset) työnantajat rahoittavat itse aiheuttamiensa lisäpäivien kustannukset (13 milj. euroa) yrityksen koosta riippuen joko kokonaan tai osittain ja samalla osallistuvat myös pienten yritysten aiheuttamiin lisäpäiväkustannuksiin (43,5 milj. eurolla). Suuret yritykset siis maksavat kokonaisuuden kannalta liikaa ja pienet yritykset liian vähän. Vuoteen 2012 mennessä on tarkoitus saada aikaan lisäpäivätariffimaksu, joka lineaarisesti pienenee yrityksen koon kasvaessa. Monimutkaisen rahoitusrakenteen ja neuvoteltavina olevien muutosten vuoksi ei tässä vaiheessa ole nähty tarkoituksenmukaisesti pyrkii erittelemään lisäpäivien rahoitusjärjestelyihin sisältyvää verotukea.

Vakuutetun työttömyysvakuutusmaksu

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun ovat velvolliset suorittamaan työ- tai virkasuhteessa tai muussa palvelusuhteessa olevat henkilöt, joita koskee työnantajan järjestämä pakollinen tai valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettun lain nojalla määräytyvä tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu tapaturmasuoja. Palkansaaja työttömyysvakuutusmaksun perusteena olevana palkkana pidetään työ- tai virkasuhteessa saatua palkkaa, tulospalkkaa tai muuta vastiketta, jota on maksettu korvauksena työstä.

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,20 prosenttia palkasta vuonna 2009 ja maksu on verovähennyskelpoinen.

Vakuutetun työttömyysvakuutusmaksusta vapauttaminen aiheuttaa verotukea. Meriliikenteessä työskentelevät ovat vapautettuja maksusta.

3.10.3 Työeläkevakuutus

Lakisääteisen työeläkevakuutuksen keskeisimmät järjestelmät liittyvät Työntekijän eläkelain (395/2006), Merimieseläkelain (1290/2006), Valtion eläkelain (1295/2006), Kunnallisen eläkelain (549/2003), Yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja Maatalousyrittäjien eläkelain (1280/2006) nojalla maksettaviin ja rahoitettaviin eläkkeisiin. Seuraavassa tarkastellaan näiden järjestelmien piirissä maksettavia työeläkevakuutusmaksuja verotukinäkökulmasta. Tehdyt johtopäätökset soveltuvat myös muiden työeläkejärjestelmien (esimerkiksi evankelis-luterilaisen kir-

kon, Suomen Pankin, jne. eläkejärjestelmien) piirissä maksettaviin työeläkemaksuihin.

Eri eläkelakeihin perustuvat maksut ja järjestelmät nähdään tässä itsenäisinä.

Työnantajan ja työntekijän työeläkevakuutusmaksu

Työeläkevakuutusmaksu koostuu työnantajan ja työntekijän maksusta. Maksu perusteista päätetään vuosittain asetuksella työeläkeyhtiöiden hakemuksesta. Työnantaja vastaa koko maksun maksamisesta eläkelaitokselle. Työntekijän työeläkevakuutusmaksu pidätetään kaikesta sellaisesta palkasta, josta karttuu työntekijän eläkelain mukaista eläketurvaa. Työntekijän työeläkevakuutusmaksu on kolme prosenttia lisätynä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla tämän lain mukaisen vakuutuksen keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Työntekijän työeläkevakuutusmaksu on 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien edellä tarkoitettu työntekijän työeläkevakuutusmaksu kerrottuna luvulla 19/15.

Vuonna 2009 työntekijän eläkevakuutusmaksu on 4,3 prosenttia alle 53-vuotiailta ja 5,4 prosenttia yli 53-vuotiailta. Työnantajan keskimääräinen TyEL-maksu on vuonna 2009 16,8 prosenttia. Työnantajan maksu vaihtelee eläkelaitoksittain ja työntekijäittäin eläkelaitoksen sisällä. TyEL-yhtiön sisällä maksu määräytyy yrityksen koon (jota mitataan palkkasummalla) mukaan. Maksua pienentää työnantajakohmainen hyvitys, joka riippuu eläkelaitoksen sijoitustoiminnan tuotoista sekä asiakassuhteesta. Eläkesäätiöiden ja -kassojen maksut määräytyvät vastaavasti kulujen ja rahastointitarpeen sekä sijoitustuottojen pohjalta.

Aktuaariset periaatteet ovat lähtökohtana työeläkemaksun eläkevastuun kattamisen kokonaismoitoituksessa. Normiksi määritetään työnantajien osalta keskimääräinen maksu. Koska eläkelaitosten erilaiset maksut selittyvät laitosten kustannusten ja sijoitustuottojen vaihtelulla, ei ole perusteltua lähteä tällä perusteella jäljittämään verotukia ja -sanktioita. Maksujen poikkeamalla laskennallisesta normista on selkeät taloudelliset perusteet, joihin ei liity tarkoituksellista suosimista.

Työntekijöiden maksujen porrasmainen nousu saavutettaessa 53 vuoden iän saavuttamisen yhteydessä voitaisiin mahdollisesti katsoa poikkeamaksi normista. Yli 53-vuotiaiden työntekijöiden 1,1 prosenttiyksiköllä korotettu maksu ei kuitenkaan aktuaarisesti riitä kattamaan vanhempien ikäryhmien korkeampaa eläkekarttumaa (53–62-vuotiailla vuotuinen eläkekarttuma on 1,9 prosenttia eläkepalkasta ja 63–67-vuotiailla 4,5 prosenttia eläkepalkasta). Koska yksilön maksut eivät muiltakaan osin täysimääräisesti vastaa saatua eläkettä, verotukea ei katsota syntyvän.

Merimieseläkevakuutusmaksu

Sekä merenkulkija että hänen työnantajansa maksavat Merimieseläkekassalle vakuutusmaksua. Vakuutusmaksu määrätään prosentteina merimiehen palkasta. Vakuutusmaksu on vuodesta 2005 lähtien 22 prosenttia, josta merimies maksaa puolet. Valtio osallistuu rahoitukseen suoran budjettirahoituksen kautta. Valtion osuus on kolmannes merimieseläkemenosta, 46,4 miljoonaa euroa vuonna 2009.

Merimieseläkejärjestelmän puitteissa vakuutusmaksunormeista ei esiinny poikkeamia enempää työnantajan kuin työntekijänkään osalta, jos merimieseläkejärjestelmää ei verrata muihin eläkejärjestelmiin, joten verotukea tai -sanktioita ei voida määrittää.

Yrittäjän työeläkevakuutusmaksu

Yrittäjä on velvollinen suorittamaan työtulon perusteella lasketun työeläkevakuutusmaksun. YEL-vakuutusmaksu vastaa työntekijän ja työnantajan TyEL-maksun yhteismäärää. Samoin kuin palkansaajapuolella YEL-maksu on korkeampi yli 53-vuotiaille korkeamman eläkekarttuman takia. Yrittäjä voi parantaa eläketurvaansa maksamalla hyvinä vuosina lisää vakuutusmaksua ilman, että YEL-työtulo nousisi pysyvästi. Huonoina aikoina maksua voi pienentää, jolloin myös työtulo vastaavasti laskee. Valtio osallistuu YEL:n mukaisen eläketurvan kustantamiseen suoralla budjettituella siltä osin kuin yrittäjiltä perityt vakuutusmaksut eivät riitä kattamaan YEL:n mukaista eläketurvaa. Valtion osuus yrittäjien eläkemenosta on 122 miljoonaa euroa vuonna 2009.

Aloittava yrittäjä saa 25 prosentin suuruisen vakuutusmaksualennuksen. Maksualennuksen saa yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Jos ensimmäinen yrittäjätoimintajakso kestää alle 48 kuukautta, maksualennuksen voi saada jäljellä olevalle alennusajalle vielä toiseen yrittäjätoimintajaksoon. Tämä katsotaan verotueksi.

Maatalousyrittäjän työeläkevakuutusmaksu

Maatalousyrittäjä on velvollinen maksamaan työtulon perusteella lasketun työeläkevakuutusmaksun. Työeläkevakuutusmaksu on alennetun prosentin mukainen siltä osin kuin työtulo on enintään 19 282,24 euroa, väliprocentin mukainen tämän ylittävältä osalta enintään 30 300,71 euroon asti, ja perusprosentin mukainen työtulon 30 300,71 euroa ylittävältä osalta. MyEL-vakuutusmaksun perusprosentti vastaa työntekijän ja työnantajan TyEL-maksun yhteismäärää. Samoin kuin palkansaajalla MyEL-maksu on korkeampi yli 53-vuotiaille korkeamman eläkekarttuman takia. Maatalousyrittäjien työeläkevakuutusmaksun perusprosentti ja muiden yrittäjien työeläkevakuutusmaksu on vuonna 2009 alle 53-vuotiaille 20,8 prosenttia ja 53 vuotta täyttäneille yrittäjille vastaavasti on 21,9 prosenttia.

Samoin kuin muiden yrittäjien osalta valtio osallistuu maatalousyrittäjien eläkkeiden rahoitukseen suoralla budjettituella, jonka osuus etuusmenoista vuonna 2010 on arviolta 77 prosenttia. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkemenoista on 507 miljoonaa euroa vuonna 2009.

Tarkasteltaessa maatalousyrittäjien eläkemaksuja maatalousyrittäjän eläkelain puitteissa syntyy verotukea pienituloisille maatalousyrittäjille, joilla maksu on perusprosenttia pienempi. Alentamatonta maksua maksetaan siltä osin kuin työtulot ylittävät 30 300,71 euroa vuodessa. Luvut ovat vuoden 2004 indeksitasossa.

Valtion työnantajan ja valtion työntekijän eläkemaksu

Valtion työntekijän eläkemaksu on yhtä suuri kuin työntekijän työeläkevakuutusmaksu. Valtion työnantajan eläkemaksu on 20,5 prosenttia vuonna 2009. Verotukea tai -sanktiota ei ole osoitettavissa.

Kuntatyönantajan ja kuntatyöntekijän eläkemaksu

Kuntatyönantajan eläkemaksu on 23,6 prosenttia vuonna 2009. Kuntatyönantajan muista työnantajista poikkeava maksutaso katsotaan normiksi sellaisenaan kunnallisen eläkejärjestelmän piirissä, eikä verotukea tai -sanktiota ole määritelty.

3.10.4 Kansaneläkevakuutus

Työnantajan kansaneläkemaksu

Kansaneläkevakuutuksen menot rahoitetaan vuonna 2009 työnantajan kansaneläkemaksulla, valtion perus- ja lisärahoitusosuuksilla ja kansaneläkerahaston muilla tuotoilla.

Yksityinen työnantaja on vuoden 2009 loppuun saakka velvollinen maksamaan työnantajan kansaneläkemaksua. Työnantajan maksu on porrastettu kolmeen luokkaan työnantajan kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien poistojen ja maksettujen palkkojen suhteessa. Maksuluokka määräytyy kalenterivuotta toiseksi edeltävältä verovuodelta toimitettua verotusta varten annetussa veroilmoituksessa ilmoitettujen kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenosta tehtyjen säännönmukaisten poistojen ja samana verovuonna sosiaaliturvamaksun perusteena olleiden palkkojen perusteella. I maksuluokkaan kuuluvat yritykset, joiden edellä mainitut poistot ovat alle 50 500 euroa ja samalla alle 10 prosenttia palkoista; II maksuluokkaan kuuluvat yritykset, joiden poistot ovat mainittua euromäärää suuremmat ja 10–30 prosenttia palkoista sekä III maksuluokkaan yritykset, joiden poistot ovat mainittua euromäärää suuremmat ja myös yli 30 prosenttia palkoista. Maksu määrätään ja maksetaan työnantajan maksamien palkkojen perusteella soveltaen ko. työnantajan maksuluokan mukaista maksuprosenttia. Vuoden 2009 lopussa kansaneläkemaksun suuruus on yksityisillä

työnantajilla maksuluokittain, 0,00, 2,20 tai 3,10 prosenttia palkasta. Muilla työnantajilla (mm. kunta ja valtio) maksu on 1,05 prosenttia palkasta. Maksu poistuu vuoden 2010 alusta.

Valtion suora, talousarvion mukainen rahoitus kansaneläkevakuutuksen menoihin oli vuoden 2009 talousarvion mukaan noin 3 390 miljoonaa euroa.

Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun porrastuksella suositaan käytännössä työvoimavaltaisia aloja pääomavaltaisempien kustannuksella. Järjestelmän normiksi olisi mahdollista valita korkein maksuluokka, jonka mukaista maksua pääomavaltaisimmat alat maksavat. Yritykset, jotka sijoittuvat I ja II luokkiin saisivat siten verotukea. Valtaosa yksityisistä työnantajista, noin 93 prosenttia kuuluu alimpaan nollamaksuluokkaan, jossa maksu poistui 1.4.2009 alkaen. Vaihtoehtoisesti olisi mahdollista nähdä porrastus normijärjestelmään kuuluvaksi. Tällöin verotukea ei syntyisi.

Koko sosiaalivakuutuskentän osalta on kuitenkin nähty parhaaksi pyrkiä liukuviiden tai porrastettujen maksuasteikkojen normiongelman ratkaisuun yhtenäisellä ja mahdollisimman neutraalilla tavalla. Lähtökohdaksi valitaan tällöin työnantajien rahoitettavaksi lankeava kokonaissumma ja tämän summan tuottava prosenttiosuus työnantajien koko palkkasummasta nimetään normiksi. Vuoden 2009 varsinaisessa talousarviossa työnantajamaksujen kokonaistuotoksi arvioitiin 1 101,5 miljoonaa euroa. Jakamalla tämä tuottoarvio kaikkien maksua suorittavien työnantajien palkkasummalla saadaan normin mukainen efektiivinen maksuprosentti. Verotukea aiheutuisi silloin, kun todellinen maksuprosentti alittaisi norminprosentin ja vastaavasti verosanktiota maksuprosentin ylittäessä sen.

Työnantajan kansaneläkemaksuun liittyvät samat alueelliset maksuvapautukset kuin työnantajan sairausvakuutusmaksuun. Urheilijalle maksettavista urheilupalkkioista ei myöskään makseta kansaneläkemaksua. Näistä aiheutuu verotukea.

4 Verotuet vuonna 2009

4.1 Verotukien laskennan kuvaus

Verotukien laskennassa käytetään menetetyt verotulon periaatetta (ns. nettomenetelmä). Sillä tarkoitetaan verotuen takia julkisen vallan saamatta jäävää verotuloa. Jokaisen säännöksen aiheuttama verotuki lasketaan erikseen muiden säännösten pysyessä muuttumattomina. Käyttäytymisvaikutuksia ei laskelmissa oteta huomioon. Laskentamenetelmät vastaavat siten pitkälti aiemmin verotuki-raportoinnissa käytettyjä menetelmiä.

Henkilöverotuksessa verotuet lasketaan kassaperiaatteen mukaan, jolloin tulo katsotaan sen vuoden tuloksi, jona se on nostettu. Vastaavasti vähennyskelpoinen meno on sen vuoden vähennys, jolloin se on suoritettu.

Meno-tulo -teorian realisointiperiaatteen mukaan meno tai tulo realisoituu, kun tavara on toimitettu tai palvelu suoritettu. Realisointiperiaate johtaa suoriteperusteen käyttämiseen kirjanpidossa ja myös elinkeinoverotuksen verotukien laskennassa noudatetaan pääsääntöisesti suoriteperiaatetta.

Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksessa suurin osa verotuista on laskettu TUJA-mikrosimulointimallilla. Tietolähteenä on ollut Suomen väestöstä tilastollisesti edustava tulojakotilaston otosaineisto. Aineistossa verorekisterin tiedot ovat luotettavia ja monipuolisia, ja siten myös verotukien määrä ja kohdentuminen. Puuttuvien tietojen takia kaikkia verotukia ei kuitenkaan voida laskea kyseisellä menetelmällä. Tällaisissa verotuissa on käytetty eri tilastoista kerättyä kokonaistietoja, jotka ole eivät kaikilta osin luotettavia. Näiltä osin verotukien määrät ovat suuruusluokka-arvioita.

Elinkeinoverotuksen sekä maatalous- ja metsäverotuksen säännöksistä, jotka lykkäävät verotusta, lasketaan verotuesta aiheutuvan vuositasen vaikutuksen lisäksi veroluoton korko. Veroluoton korkona käytetään valtion viiden vuoden obligatioiden 12 kuukauden keskikorkoa. Esimerkiksi poistosäännösten verotuen veroluoton korko lasketaan tehtyjen poistojen nykyarvon ja normipoiston mukaisen nykyarvon erotuksen perusteella. Veroluoton koron laskeminen tulee kysymykseen myös varausten kohdalla. Verovelan korko on laskettu verovuoden taseen lopun varauksen perusteella.

Elinkeinoverotuksen sekä maatalous- ja metsäverotuksen verotukia laskennassa on käytetty Verohallinnon rekistereistä saatuja yrityskohtaisia ja maatilakohtaisia tietoja. Rekisterit kattavat kaikki yritykset ja maatilat. Verotukien laskenta tapahtuu yrityskohtaisesti. Niiden verotukien laskemiseksi, joista em. rekisteritietoja ei ole saatavilla, on hyödynnetty eri tilastolähteitä tai muita tietoaineistoja. Laskelmiin liittyy kuitenkin aina epävarmuuksia, sillä kaikkia verojärjestelmän piirteitä ei käytännössä pystytä ottamaan huomioon. Laskettuja verotukia tulee siksi pitää

suuruusluokka-arvioina. Elinkeinoverotuksen ja maatilatalouden verotuksen verotuet on laskettu tuoreimman käytettävissä olevan tietoaaineiston perusteella. Muista veromuodoista poiketen verotukien euromäärät ovat siten verovuodelta 2008.

Arvonlisäverotuksessa verotukilaskennan perusaineistoksi on vakiintunut Tilastokeskuksen hyödyke- ja verokantaryhmittäiset kulutusluvut. Laskentakaavoihin liittyy jonkin verran oletuksia. Tämän hankkeen yhteydessä on ensi kertaa hyödynnetty EU:lle vuosittain toimitettavaa alv:n veropohjalaskelmaa. Sen yhteydessä esiin tulleita verotukia ja sanktioita on nyt otettu mukaan verotukilistaukseen. Laskentamenetelmiä on kehitetty niin, että aiemmin erillisinä raportoidut verottoman toiminnan erät ja luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot on kohdistettu suoraan asianomaisiin hyödykeryhmiin.

Valmisteverotuksen verotukien keskeiset tietolähteet ovat Tulli, liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Tilastokeskus ja Verohallinto, joiden tilastoista saadaan energiaverotuksen sekä auto- ja ajoneuvoverotuksen verotukien tietoaaineisto. Valmisteverotuksen verotukien laskennassa näitä tietoja on aiemmin käytetty vain vähäisessä määrin.

Sosiaalivakuutusmaksujen verotuet lasketaan pääasiassa kokonaistilastoista ja osin mikrosimulointimallilla.

Tuloverotuksen, elinkeinoverotuksen, maatalousverotuksen, metsäverotuksen ja arvonlisäverotuksen sekä valmisteverotuksen verotuet on voitu suurimmaksi osaksi laskea. Osa verotuista on kuitenkin sellaisia, joiden määrää ei tietopohjan puuttumisen vuoksi ole voitu arvioida. Tällaisia ovat esimerkiksi kiinteistöverotuksen ja varainsiirtoverotuksen verotuet. Myöskään varainsiirtoverotuksen verotukia ei ole voitu laskea, koska tietoa varainsiirtoverosta ei koota niin, että sitä voisi käytännössä hyödyntää. Tietoja kertyy pääasiassa veron maksamisen yhteydessä tilisiirtolomakkeilta. Verovapaista luovutuksista tietoja saadaan vain poikkeuksellisesti.

Perintö- ja lahjaverotusta koskevia tilastotietoja on saatavissa vain hyvin rajoitusti. Tietojärjestelmä on kuitenkin rakenteilla ja sen valmistuttua vuoden 2012 jälkeen verotuen laskemiseksi tarvittavat tiedot lienevät saatavissa.

Seuraavissa luvuissa on esitetty tässä selvitystyössä havaitut uudet verotuet sekä aiemmin raportoidut verotuet verolajeittain ja lakipykälittäin. Kustakin tuesta on lyhyt kuvaus, tuen euromäärä ja sen laskennassa käytetyt menetelmät ja lähteet. Yhteenvedo tukien euromääristä on liitteessä 1. Liitteestä selviää myös, kuinka paljon uusia verotukia on suhteessa aiempaan, vuonna 1988 tehtyyn selvitykseen. Uudet verotuet ovat joko uusia verolainsäädännöksiä tai ne voivat johtua myös normijärjestelmän uudelleenarvioimisesta.

4.2 Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen verotuet

1. Muusta kuin lakisääteisestä toiminnasta kokonaan **verovapaat yhteisöt** (TVL 20 §)

Verotukea muodostuu siltä osin kuin kyse on yhteisöjen muun kuin lakisääteisen toiminnan (esim. apteekki- ja sijoitustoiminta) verovapaista tuotoista. Lainmuutoksen johdosta verotukea ei synny vuoden 2009 jälkeen.

Verotuki: ei laskettu.

2. Osittain **verovapaat yhteisöt** (TVL 21 §, 21a §, 124 § 3 mom.)

Valtio ja sen laitokset suorittavat veroa vain muiden kuin yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä olevien kiinteistöjen tuottaman tulon osalta.

Maakunta, kunta ja kuntayhtymä, seurakunnat ja niiden eläkelaitokset suorittavat veroa vain elinkeinotulosta ja muiden kuin yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä olevien kiinteistöjen tuottamasta tulosta. Kunta ei ole verovelvollinen omalla alueella harjoitetun elinkeinotoiminnan ja siellä sijaitsevan kiinteistön tulon osalta.

Osittaisella verovapaudella tarkoitetaan sitä, että mainitut yhteisöt suorittavat tulon perusteella veroa vain kunnalle ja seurakunnalle yhteisöverosta säädetyn alennetun veroprosentin mukaisesti. Seurakunnat ja niiden eläkelaitokset suorittavat veroa vain kunnan osuutta vastaavan veroprosentin mukaisesti.

Yliopisto on vuodesta 2010 lähtien verovelvollinen kiinteistötulosta vain kunnalle ja seurakunnalle (matalampi yhteisöveroprosentti) ja ns. muu tulo (muu kuin elinkeinotulo) on verovapaata.

Verotuki: ei laskettu.

3. **Yleishyödyllisen yhteisön** verovapaus, pl. evankelis-luterilainen ja ortodoksinen kirkko (TVL 22 ja 23 §)

Yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen ainoastaan saamastaan elinkeinotulosta sekä muiden kuin yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä olevien kiinteistöjen tuottamasta tulosta. Viimeksi mainitussa tapauksessa veroa suoritetaan kunnalle ja seurakunnalle yhteisöverosta säädetyn alennetun veroprosentin mukaisesti. Verotukea muodostuu siltä osin kuin kyse on muun kuin tällaisen toiminnan tuloista.

Verotuki: ei laskettu.

4. Omasta asunnosta saadun **myyntivoiton verottomuus** (TVL 48 § 1 mom. 1 k)

Oman asunnon myyntivoiton verottomuus poikkeaa normista, jonka mukaan realisoituneet myyntivoitot ovat veronalaista pääomatuloa.

Verotuki: 1 200 milj. euroa (suuruusluokka-arvio)

Laskenta: Kiinteistöjen ja asunto-osakeyhtiöiden myyntihinnat on arvioitu kiinteistöjen kauppahintatietojen ja Verohallituksen rekisterien perusteella. Kotitalouksien omassa käytössä olevien varsinaisten asuinkiinteistöjen ja asunto-osakehuoneistojen osuudet näistä on jouduttu tilastotietojen puutteellisuuden vuoksi arvioimaan karkeasti. Hankintamenoksi on oletettu 40 prosenttia ja saatuun myyntivoittoon on sovellettu pääomatuloveroprosenttia. Lähteet: Maanmittauslaitos, Kiinteistöjen kauppahintatilasto ja Tilastokeskus, Asuntojen hinnat.

5. **Luonnonsuojelualueeksi** tarkoitetun omaisuuden luovutusvoiton verovapaus (TVL 48 § 1 mom. 4 k)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan realisoituneet myyntivoitot ovat veronalaista tuloa. Säädestä sovelletaan vuodesta 2010 alkaen.

Verotuki: ei laskettu.

6. **Luovutustappioiden** rajoitettu vähentäminen (TVL 50 §)

Henkilöverotuksessa omaisuuden luovutuksesta syntynyt tappio vähennetään omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verovuonna ja kolmena sitä seuraavana vuotena sitä mukaa kuin voittoa kertyy. Tämä poikkeaa normijärjestelmän mukaisesta 10 vuoden tappiontasauksesta, ja luovutusvoittojen rajoitettu vähennysoikeus muodostaa verosanktion.

Verotuki: ei laskettu.

7. **Lahjoitusvähennys** (TVL 57 § yhteisö, TVL 98a § luonnollinen henkilö)

Lahjoitukset eivät ole tulojen hankkimisesta aiheutuneita menoja, mistä johtuen vähennysoikeus poikkeaa normista ja aiheuttaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

8. **Työsuhdelippu** (TVL 64 § 2 mom.)

Työsuhdelippu arvostetaan 75 prosenttiin lipun käyvästä arvosta, minkä vuoksi käyvän arvon ja verotusarvon erotusta vastaava tulo jää verottamatta. Verotuki on tästä osittaisesta veronalaisuudesta aiheutuva verotuoton menetys.

Verotuki: ei laskettu.

9. **Luontoisedut** (TVL 64 § 1 mom.)

Työnantajalta saadut luontoisedut ovat lähtökohtaisesti normin mukaisia vain siltä osin kuin ne arvostetaan verotuksessa käypään arvoon. Ns. varovaisuusperiaatteen mukaan verotukea ei kuitenkaan katsota syntyvän silloin kun edun arvo on keskimääräisesti laskettuna noin 90 prosenttia käyvästä arvosta. Ravintoetu arvostetaan 75 prosenttiin käyvästä arvosta, jolloin verotuki on mainittua varovaisuusperiaatetta noudattaen 15 prosenttia sen käyvästä arvosta. Muut luontoisedut arvostetaan noin 90 prosenttiin edun käyvästä arvosta eikä niistä katsota syntyvän verotukea.

Verotuki: 20 milj. euroa.

Laskenta: Normin mukaisessa laskelmassa ravintoedun arvioidusta käyvästä arvosta 15 prosenttia on katsottu veronalaiseksi tuloksi. Verotuki on tästä verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Siltä osin kuin työntekijä on maksanut työnantajalle ravintoedun verotusarvon, tukea ei ole voitu arvioida. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

10. Verovapaat **henkilökuntaedut** (TVL 69 §)

Verotukea katsotaan muodostuvan työnantajan järjestämän työterveyshuollon sekä omaehtoisen liikunta- ja kulttuuritoiminnan osalta (mm. liikunta- ja kulttuurisetelit). Muiden verovapaiden henkilökuntaetujen osalta on erikseen arvioitava, poikkeavatko ne laajasta veropohjasta siten, että niistä muodostuu palkansaajille verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

11. **Ulkomaan edustuksessa** palvelevien eräiden korvausten verovapaus (TVL 76 § 1 k)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan työstä maksettu korvaus (mm. paikallis-, puoliso ja lapsikorotus), on veronalaista tuloa.

Verotuki: 15 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on arvioitu soveltamalla mainittujen verovapaiden korvausten yhteismäärään keskimääräistä marginaaliveroprosenttia. Lähde: Ulkoministeriö / TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

12. **Ulkomailla ansaitun** palkkatulon verovapaus (TVL 77 §)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan työstä maksettu palkka on veronalaista tuloa.

Verotuki: 40 milj. euroa (suuruusluokka-arvio).

Laskenta: Verotuki on verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

13. **Sotavammojen korvauksen** verovapaus (TVL 80 § 3 k)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan kotitalouksille maksetut sosiaalietuudet ovat veronalaista tuloa.

Verotuki: 30 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

14. **Stipendien** ja vastaavien tulojen verovapaus (TVL 82 § 1 mom. 1 k)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan saatu tulo on lähtökohtaisesti veronalaista.

Verotuki: 45 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

15. **Luonnonvaraisten marjojen**, sienien yms. myyntitulon verovapaus (TVL 89 §)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan myynnistä saatu tulo on veronalaista.

Verotuki: ei laskettu.

16. **Kansaneläkkeen lisien** ym. verovapaus (TVL 92 § 1, 2, 6 ja 18 k)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan kotitalouksille maksetut sosiaalietuudet ovat veronalaista tuloa.

Verotuki: 115 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

17. **Elatustuen ja elatusavun** verovapaus (TVL 90 § ja 92 § 7 k)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan kotitalouksille maksetut sosiaalietuudet ja toiselta kotitaloudelta saatu tulo ovat veronalaista.

Verotuki: 120 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Elatustuki ja -apu on katsottu sen henkilön veronalaiseksi tuloksi, jolle se on maksettu. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

18. **Lapsilisien** verovapaus (TVL 92 § 5 k)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan kotitalouksille maksetut sosiaalietuudet ovat veronalaista tuloa.

Verotuki: 490 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Lapsilisä on katsottu sen henkilön veronalaiseksi tuloksi, jolle lapsilisä on maksettu. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

19. **Asumistukien** verovapaus (TVL 92 § 15 k)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan kotitalouksille maksetut sosiaalietuudet ovat veronalaista tuloa.

Verotuki: 265 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Kotitalouden asumistuki on katsottu sen henkilön ve-

ronalaiseksi tuloksi, jolle tuki on maksettu. Lähde: TUJA-malli ja tasaistettu tulonjakotilasto.

20. **Toimeentulotuen** verovapaus (TVL 92 § 22 k)

Verovapaus poikkeaa normista, jonka mukaan kotitalouksille maksetut sosiaalietuudet ovat veronalaista tuloa.

Verotuki: 120 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Perheen tai henkilön toimeentulotuki on katsottu sen henkilön veronalaiseksi tuloksi, jolle tuki on maksettu. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

21. **Työasuntovähennys** (TVL 95a §)

Työntekijän toisella paikkakunnalla olevan asunnon vuokra katsotaan elantokustannukseksi, joka ei ole normin mukaan vähennyskelpoinen.

Verotuki: 4 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

22. **Työmarkkinajärjestöjen** jäsenmaksujen vähentäminen (TVL 95 § 1 mom. 2 k)

Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksun ei katsota olevan normin mukainen tulonhankkimisesta aiheutuva meno, joten sen vähennyskelpoisuudesta aiheutuu verotukea.

Verotuki: 185 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Osana jäsenmaksua maksetaan työttömyyskassamaksu, jonka osuudeksi on arvioitu keskimäärin 20 prosenttia. Työttömyyskassamaksun verotuki on laskettu yhdessä työttömyysvakuutusmaksun kanssa. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

23. Työntekijöiden **työttömyysvakuutus- ja työttömyyskassamaksun** vähentäminen (TVL 96 § 1 mom. ja 95 § 1 mom. 2 k)

Työttömyysvakuutus- ja työttömyyskassamaksujen ei katsota olevan normin mukaisia tulonhankkimisesta aiheutuvia menoja, joten niiden vähennyskelpoisuudesta aiheutuu verotukea.

Verotuki: 100 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksuun sisältyvän työttömyyskassamaksun osuudeksi on arvioitu keskimäärin 20 prosenttia. Suoraan työttömyyskassaan maksettujen kassamaksujen osuutta ei ole voitu arvioida. Verotukea laskettaessa ei ole arvioitu työttömyysetuudesta maksettavaa veroa. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

24. Työntekijöiden lakisääteisen **eläkevakuutusmaksun** vähentäminen (TVL 96 § 1 mom.)

Työntekijöiden lakisääteisen eläkevakuutusmaksun ei katsota olevan normin mukainen tulonhankkimisesta aiheutuva meno, joten sen vähennyskelpoisuudesta aiheutuu verotukea.

Verotuki: 1 300 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Verotukea laskettaessa ei ole arvioitu eläkkeestä myöhemmin maksettavaa veroa. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

25. Työntekijöiden sairausvakuutuksen **päivärahamaksun** vähentäminen (TVL 96 § 1 mom.)

Työntekijöiden päivärahamaksun ei katsota olevan normin mukainen tulonhankkimisesta aiheutuva meno, joten sen vähennyskelpoisuudesta aiheutuu verotukea.

Verotuki: 210 milj. euroa.

Laskenta: Verotueksi on laskettu ainoastaan vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Sairauspäivärahasta maksettavaa veroa ei ole otettu huomioon. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

26. **Merityötulovähennys** (TVL 97 §)

Merityötulon perusteella myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole normin mukainen.

Verotuki: 25 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys.
Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

27. **Vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun** vähentäminen (TVL 96 §, 54 d §, 131 a §)

Vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun ei katsota olevan normin mukainen tulonhankkimisesta aiheutuva meno, joten sen vähennyskelpoisuudesta aiheutuu verotukea.

Verotuki: 130 milj. euroa.

Laskenta: Verotueksi on laskettu ainoastaan vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Vastaavasta eläkkeestä myöhemmin maksettavaa veroa ei ole otettu huomioon. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

28. **Eläketulovähennys** valtionverotuksessa (TVL 100 §)

Eläketulon perusteella myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole normin mukainen.

Verotuki: 290 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys.
Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

29. **Eläketulovähennys** kunnallisverotuksessa (TVL 101 §)

Eläketulon perusteella myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole normin mukainen.

Verotuki: 1 050 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys.
Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

30. **Invalidivähennys** kunnallisverotuksessa (TVL 104 §)

Sairauden, vian tai vamman aiheuttaman pysyvän haitan perusteella myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole siten normin mukainen.

Verotuki: 15 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

31. **Opintorahavähennys** kunnallisverotuksessa (TVL 105 §)

Opintotukilaissa tarkoitettua opintorahaa saavalle henkilölle myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole siten normin mukainen.

Verotuki: 20 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on tästä vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

32. **Työtulovähennys** (TVL 125 §)

Työtulon perusteella myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole normin mukainen.

Verotuki: 1 210 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

33. **Kotitalousvähennys** (TVL 127a–127c, L 728/97)

Kotitalousvähennykseen oikeuttava työkorvaus ei ole tulon hankkimisesta aiheutunut meno eikä normin mukainen.

Verotuki: 390 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

34. Urheilutulon jaksottaminen (TVL 116a § 116b § ja 116c §)

Urheilijan verovuoden tulona ei pidetä sitä osaa hänen urheilemisesta saamastaan tulosta, joka on maksettu valmennus- tai urheilijarahastoon. Rahastoituja tuloja voidaan käyttää urheilemisesta ja valmentautumisesta verovuoden aikana aiheutuvien menojen kattamiseen. Valmennusraha-astoon voidaan jättää vuosittain verovapaasti tulevia vuosia varten 20 000 euroa. Muilta osin rahastossa verovuoden päättyessä oleva määrä katsotaan urheilijan verovuoden veronalaiseksi ansiotuloksi, jos sitä ei ole siirretty urheilijarahastoon. Urheilijarahasto on kaikkien lajien urheilijoiden käytössä. Urheilijarahastoon voidaan rahastoida urheilutuloja, mukaan lukien urheilemisesta saadut palkkatulot, siten, että ne tuloutuvat verotettavaksi vasta urheilu-uran päättymisen jälkeen. Urheilijarahastoon siirretyt varat verotetaan urheilijan tulona uran päättymistä seuraavien 2–10 vuoden aikana.

Urheilutulon jaksottamista voidaan pitää normaalina tulontasauksena, sillä tulo voi keskittyä lyhyeen ajanjaksoon, vaikka se on korvaus useampien vuosien työstä. Tällä perusteella urheilutulon jaksottaminen voisi olla normin mukainen. Toisaalta vastaava tulon jaksottaminen on mahdollista vain urheilijoille eikä sitä sovelleta muihin verovelvollisiin (esim. taiteilijoihin), joiden tulonmuodostus voi olla myös epäsäännöllistä. Näin ollen urheilutulon jaksottamisen katsotaan muodostavan verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

35. Invalidivähennys valtionverosta (TVL 126 §)

Sairauden, vian tai vamman aiheuttaman pysyvän haitan perusteella myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole normin mukainen.

Verotuki: 15 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

36. Elatusvelvollisuusvähennys valtionverosta (TVL 127 §)

Maksetun elatusavun perusteella myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole normin mukainen.

Verotuki: 5 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys.
Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

37. **Opintolainavähennys** (TVL 127 d §)

Opintonsa määrääjassa suorittanut verovelvollinen saa vähentää verosta maksamaansa opintolainan lyhennystä vastaavan määrän tiettyyn rajaan asti. Tällainen erityiseen verovelvollisryhmään kohdistuva vähennysoikeus ei ole normin mukainen.

Verotuki: 40 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on tästä vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys. Lähde: Verotilasto 2009 (vuodelta 2008). Verohallitus.

38. **Opintolainan korkojen** vähentäminen (TVL 131–134 §, 144 §)

Opintolainan korkojen perusteella myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole normin mukainen.

Verotuki: 15 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys.
Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

39. **Ansiotulovähennys** kunnallisverotuksessa (TVL 105a §)

Työtulon perusteella myönnettävä vähennys kohdistuu tietyille verovelvollisryhmälle eikä ole normin mukainen.

Verotuki: 1 410 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on vähennysoikeudesta aiheutuva verotuoton menetys.
Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

40. Eräiden **yleishyödyllisten yhteisöjen** veronhuojennukset (L 680/1976)

Yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen veronalainen elinkeino- ja kiinteistötulo ei ole kaikilta osin veronalaista, mikä ei ole normin mukaista.

Verotuki: ei laskettu.

41. **Asuntotulon** verovapaus (L 505/73 1 § 2 mom.) ja **asuntolainan korkojen** sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (L 953/74, TVL 131–134 §, 144 §)

Asuntotulon veronalaisuus katsotaan normin mukaiseksi. Bruttomääräisestä asuntotulosta voidaan vähentää asuntolainan korot luonnollisina vähennyksinä eikä korkojen vähentämisestä siten muodostu verotukea.

Mikäli asuntotulo ei olisi normin mukaan veronalaista, asuntolainan korkovähennyksestä muodostuisi verotukea. Informatiivisuuden vuoksi tämä verotuki on laskettu erikseen.

- a) Verotuki (asuntotulon verovapaus): 2 000 milj. euroa.

Laskenta: Asuntotulo on katsottu veronalaiseksi pääomatuloksi, josta on vähennetty asuntolainan korot. Verotuki on tästä verottamatta jääneestä tulosta aiheutunut verotuoton menetys. Asuntotulo on kohdennettu otosaineistossa ns. viitehenkilölle, joka on yleensä kotitalouden suurituloisin jäsen. Tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta verotuottoon, sillä vero määräytyy pääomatuloveroprosentin mukaisesti. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

- b) Verotuki (asuntolainan korkojen vähentäminen): 540 milj. euroa.

Laskenta: Laskelma on tehty nykyisen lainsäädännön mukaisesti, mutta poistamalla asuntolainan korkojen vähennysoikeus. Tämän seurauksena pääomatulosta maksettavan veron määrä nousee (vähennettävien korkojen määrä pienenee) ja alijäämähyvitys pienenee (pääomatulolajin alijäämä supistuu). Korkovähennyksen verotuki on vähennysoikeudesta yhteensä aiheutuva verotuoton menetys. Indeksi- ja kurssitappioiden vähentämisellä ei ole henkilöverotuksessa merkitystä. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

4.3 Elinkeinoverotuksen ja voitonjaon verotuksen verotuet

EVL:n eräisiin huojennuksiin liittyy myös veronkiertoa estäviä säännöksiä. Tässä tarkastelussa huojennusta ja sen veronkiertosäännöksiä on tarkasteltu kokonaisuutena ja tulkittu se lähtökohtaisesti verotueksi. Joissakin tilanteissa veronkiertosäännöksen soveltamisala saattaa tosin olla laajempi siten, että se soveltuu myös sellaiseen verovelvolliseen, joka ei saa huojennusta. Tällöin kyseessä voi olla verosanktio.

Toinen vaihtoehto olisi tulkita veronkiertosäännökset normiin kuuluviksi ja vain varsinainen huojennus olisi verotuki. Tällöin veronkiertosäännösten mahdollinen sanktioluonne jäisi toteamatta.

4.3.1 Elinkeinoverotus

42. Käyttöomaisuuteen kuuluvien **osakkeiden luovutusvoiton verovapaus** (EVL 6 § 1 mom. 1 k ja b § 1 – 2 mom.)

Käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutusvoiton verovapaus poikkeaa normin mukaisesta laajasta tulokäsitteestä ja aiheuttaa verotukea. Säännös koskee muita kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavia osakeyhtiöitä tai osuuskuntia sekä säästöpankkeja ja keskinäisiä vakuutusyhtiöitä. Lisäksi edellytetään, että osakkeet on omistettu vähintään vuoden ja omistusosuus yrityksen osakkeista on vähintään 10 prosenttia. Yhtiöön jätettyjen voittovarojen vuoksi maksetun luovutushinnan verovapaudessa on toisaalta kyse ketjuverotuksen estämisestä samoin kuin osakeyhtiöiden välisen osingonjaon verovapaudessa. Tältä osin luovutusvoiton verovapaus voisi kuulua normiin.

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoiton verovapautteen liittyvät **veronkierto- ja muut estosäännökset:**

Luovutushinnan veronalaisuus siltä osin kuin luovutusvoitto johtuu 42 §:n mukaisesta arvonalennuspoistosta tai varauksen tai avustuksen vähentämisestä hankintamenosta (EVL 6b § 3 mom.). Kyseessä on säännös, jolla estetään kaksinkertaisen hyödyn kertyminen luovutusvoiton verovapaudesta (ensin vähennys hankintamenosta ja sitten verovapaus myös hankintamenosta tehdyn vähennyksen osalta). Ei verotukea eikä verosanktiota.

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappioiden vähentäminen vain käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitoista verovuonna ja viitenä seuraavana vuonna (EVL 6b § 4 mom.). Säännös koskee alle vuoden omistettuja osakkeita, ja osakkeita, joissa myyjän omistusosuus on alle 10 prosenttia. Symmetrian vuoksi muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutustappioiden tulisi olla vähennyskelpoisia. Konsernin sisällä tätä voitaisiin kuitenkin käyttää verosuunnitteluun hajauttamalla omistusta niin, että jotkut yhtiöt omistavat konserniyhtiöstä yli 10 prosenttia ja toiset alle. Säännöksen tarkoitus on estää verosuunnittelua. Luovutustappioiden vähennyskelpoisuuden rajoittaminen veronalaisiin osakkeiden luovutusvoittoihin ja viiteen vuoteen saattaa olla joillekin yhtiöille verosanktio.

Saatujen osinkojen ja konserniavustuksen vähentäminen luovutustappion määrästä sitä laskettaessa (EVL 6b § 5 mom.). Alle vuoden omistettujen osakkeiden tappiosta vähennetään erät, jotka ovat alentaneet luovutettavan yhtiön varallisuutta. Mikäli näin ei toimittaisi, vähennettävän luovutustappion määrä muodostuisi yhtiön omin toimenpitein suuremmaksi. Säännöksellä pyritään estämään kaksinkertaisen hyödyn kertyminen ensin saatuina

osinkoina/konserniavustuksena ja sitten suurempana vähennyskelpoisena tappiona. Ei verotukea eikä verosanktiota.

6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yhteisön käyttöomaisuuteen kuuluvan avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden hankintameno on yhtiöosuuden luovutushinnan ylittävältä osalta vähennyskelpoinen vain yhteisön saamista veronalaisista käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden tai yhtiöosuuden luovutusvoitoista verovuonna tai viitenä sitä seuraavana verovuonna (EVL 8 § 3 mom.). Säännös koskee alle vuoden omistettuja yhtiöosuuksia ja yhtiöosuuksia, joissa myyjän omistusosuus on alle 10 prosenttia. Vähennysoikeus on rajoitettu samasta syystä kuin osakkeiden luovutustappioiden vähennyskelpoisuus 6b §:n 4 mom. nojalla. Säännöksen tarkoitus on estää verosuunnittelua. Luovutustappioiden vähennyskelpoisuuden rajoittaminen veronalaisiin osakkeiden tai yhtiöosuuksien luovutusvoittoihin ja viiteen vuoteen saattaa olla joillekin yhtiölle verosanktio.

Menetysten ja arvonalenemisten vähennyskeltvottomuus (EVL 16 § 1 mom. 7 k). 6 §:n 1 mom.1 kohdassa tarkoitetun yhteisön sellaiselta osakeyhtiöltä, josta verovelvollinen tai konserniyhtiöt omistavat yksin tai yhdessä vähintään kymmenen prosenttia osakepääomasta, olevien muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset eivät ole vähennyskelpoisia. Sama koskee tällaiselle yhtiölle annettua konsernitukea sekä muuta vastaavaa osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettua menoa. Säännös on tarpeen verojärjestelmän johdonmukaisuuden vuoksi sekä verosuunnittelun estämiseksi. Säännös voi muodostaa myös verosanktion.

Verotuki: ei laskettu.

43. Kiinteistön vaihdossa **luonnonsuojelualueeksi** käytetty vähennyskelpoinen hankintameno (EVL 6 § 3 mom.)

Vaihdettaessa luonnonsuojelualueeksi luovutettava kiinteistö toiseen kiinteistöön vastaanotetun kiinteistön vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi voidaan ottaa luovutetun kiinteistön poistamaton hankintameno. Säännös aiheuttaa verotukea. Vaatimalla, että luovutusta ei tapahdu, verovelvollinen välttää välittömät veroseuraamukset vaihdossa, jossa verovelvollinen vaihtaa suojelualueeksi luovutettavan kiinteistön toiseen kiinteistöön. Verovelvollisen ei tarvitse maksaa veroa käyvän arvon ja hankintamenon välisestä erotuksesta ennen kuin vastaanotettu kiinteistö luovutetaan edelleen.

Verotuki: ei laskettu.

44. **Tasoitusmäärä** (EVL 8 § 1 mom. 10 k)

Vakuutuslaitosten lakisääteiset siirrot korvaus- ja vakuutusmaksuvastuuseen ja eläkelaitosten eläkesitoumuksista ym. sitoumuksista johtuvan vastuun peittämiseen tarvittavat määrät ovat vähennyskelpoisia. Vähennykset voivat muodostaa verotukea, jos vähennysten määrä ylittää varautumisen todennäköiseen vastaiseen menoon. Lisäksi näihin siirtoihin sisältyy tasoitusmäärä, joka on luonteeltaan tuloksentasausera. Koska tasoitusmäärä ei perustu kiinteästi lainsäädäntöön ja yhtiöillä on harkintavaltaa varauksen tekemiseen, tasoitusmäärä aiheuttaa verotukea.

Verotuki: 1) 23,3 milj. euroa, 2) verovelan korko 21,3 milj. euroa.

Laskenta: 1) verovuositason vaikutus, 2) verovelan korko kumulatiiviselle tasoitusvastuulle. Lähde: Finanssivalvonnan vakuutusyhtiötilastot.

45. **Elokuvatuottajien** verovapaa tuotantotuki (EVL 6 § 5 k)

Normin mukaan kaikki tulot ovat veronalaisia. Verovapaa tuotantotuki aiheuttaa verotukea.

Verotuki: 8,2 milj. euroa (suuruusluokka-arvio).

Laskenta: verovuositason vaikutus. Lähde: Suomen elokuväsäätiön toimintakertomus 2008 ja Valtion talousarvioesitys 2008.

46. **Osuuskunnan ylijäämän palautuksen** vähennyskelpoisuus (EVL 18 § 1 mom. 1 k)

Normin mukaan jaettu voitto ei ole vähennyskelpoista. Osuuskuntien muista yhteisöistä poikkeava verotuskohtelu aiheuttaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

47. **Rakennusaikaiset korot** (EVL 23 §)

Ajan kulumisen perusteella määräytyvät menot vähennetään normin mukaan sinä verovuonna, jona ne suoritetaan. Voimalaitoksen, kaivoksen tai teollisuuslaitoksen rakennusaikaiset korot voidaan kuitenkin vaihtoehtoisesti poistaa 10 prosentin vuotuisin tasapoistoin. Korkojen jaksottamisessa oleva valinnanmahdollisuus muodostaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

48. **Tutkimustoiminnan menojen poistaminen** (EVL 25 §)

Tutkimustoiminnan menot ovat pitkävaikutteisia menoja, joten normin mukaan ne tulisi aktivoida ja poistaa vaikutusaikanaan. Tutkimustoiminnan menojen poistaminen vuosikuluna aiheuttaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

49. **Irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenon poistaminen** (EVL 30 § 1 ja 3 mom.)

Irtain käyttöomaisuus poistetaan 25 prosentin menojäätännöspoistoin. Normin mukaan koneiden ja kaluston sekä muun vastaavan irtaimen käyttöomaisuuden poistot tulisi tehdä teknistaloudellisen kulumisen mukaisesti omaisuuserittäin/hyödykekohtaisesti. Säännös sallii hankintamenon vähentämisen etupainotteisesti sekä poistojen tekemisen yhtenä eränä menojäätännöksestä, minkä johdosta kyseessä on verotuki.

Verotuki: 1) verovuositason vaikutus 486,0 milj. euroa, 2) veroluoton korko 346,2 milj. euroa.

Laskenta: 1) Verovuositason verotuki on laskettu tehdyn poiston ja normin mukaisen teknistaloudellisen kulumisen mukaisen poiston erotuksen perusteella. Teknistaloudellisen kulumisen mukaiseksi poistoksi on tässä arvioitu keskimäärin 15 prosenttia. 2) Veroluoton korko on verovuonna tehdyn ja normipoistosarjan nykyarvojen erotus. Lähde: Verohallinnon rekisterit.

50. **Luovutusvoittojen yms. vähentäminen menojäätännöksestä** (EVL 30 § 2 mom.)

Irtaimen käyttöomaisuuden luovutusvoittoja ei tulouteta suoraan, vaan epäsuorasti vähentämällä luovutushinnat yhteenlasketusta menojäätännöksestä, jolloin tulevien vuosien poistot ovat pienempiä. Normin mukaan tulo on sen verovuoden tuloa, jonka aikana se saadaan. Luovutusvoiton verottaminen epäsuorasti pienempinä poistoina muodostaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

51. **Rakennuksen ainesosana** olevien hyödykkeiden hankintamenojen poistaminen (EVL 31 §)

Säännöksen mukaan hissien, lämpökeskuksen koneiden ja laitteiden, liesien ja ilmanvaihtolaitteiden ja muiden sellaisten hyödykkeiden hankinta-

menot poistetaan 30 §:n edellyttämällä tavalla. Samoin toimitaan valtakunnalliseen ja paikalliseen voimasiirtoverkkoon liittymiseen tarvittavien voimansiirtojohtojen kanssa. Säännös muodostaa verotukea samoilla perusteilla kuin 30 §.

Verotuki: ei laskettu.

52. **Irtaimen** käyttöomaisuuden hankintamenon **poistaminen kertapoistolla** (EVL 33 § 1 mom. 1–2 k)

Irtaimen käyttöomaisuuden hankintameno voidaan poistaa kokonaan kertapoistona käyttöönottovuonna, jos käyttöomaisuuserän odotettu käyttöikä on alle 3 vuotta tai hankintamenon arvo on alle 850 euroa. Kertapoiston salliminen synnyttää verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

53. **Vesialusten** poisto (EVL 33a §)

Muussa kuin elinkeinotoiminnan välittömässä käytössä olevan vesialuksen hankintameno poistetaan enintään 10 prosentin vuotuisin poistoin. Säännöksen tarkoitus on olla verosanktio, koska poisto on pienempi kuin 30 §:ssä sallittu poisto. Koska enimmäispoisto edelleen ylittää taloudellisen kulumisen, säännös muodostaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

54. **Rakennuksen** poistot (EVL 34 § 2 mom. 1–4 k)

Rakennuksen sallittu enimmäispoisto on 7 prosenttia poistamattomasta hankintamenosta, jos rakennus on myymälä-, varasto-, tehdas-, työpaja- tai muu vastaava rakennus. Asuin-, toimisto- tai muun niihin verrattavan rakennuksen enimmäispoistoprosentti on 4. Vuotuinen enimmäispoistoprosentti on 20 muun muassa polttoainesäiliöille, happosäiliöille ja vastaaville rakennelmille sekä puusta tai muusta siihen verrattavasta aineesta rakennetuille kevyille rakennelmille. Rakennusten ja rakennelmien enimmäispoistoprosentit muodostavat verotukea siltä osin kuin poisto ylittää teknistaloudellisen kulumisen.

Verotuki: ei laskettu.

55. **Tutkimustoimintaan käytettävän rakennuksen** hankintamenon poistaminen (EVL 34 § 2 mom. 5 k)

Säännös sallii yksinomaan liiketoiminnan kehittämiseen tähtäävässä tutkimustoiminnassa käytettävän rakennuksen hankintamenon vähentämisen korotetuin 20 prosentin vuotuisin poistoin. Tutkimustoimintaan käytettävän rakennuksen poistaminen muodostaa verotukea sitä osin kuin poisto ylittää teknistaloudellisesta kulumisesta aiheutuvan poiston.

Verotuki: ei laskettu.

56. **Väestönsuojan** yms. hankintamenon poistaminen (EVL 36 §)

Väestönsuojan, vesistön suojaamiseen tarkoitettujen rakennelmien ja laitteiden sekä maakaasun jakeluverkostoon liittymiseen tarvittavan maakaasuputkiston hankintamenot poistetaan enintään 25 prosentin vuotuisin poistoin. Säännöksellä on selvä tukitarkoitus. Mahdollisuus poistaa hankintamenot neljässä vuodessa selvästi taloudellista kulumista nopeammin on verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

57. **Kuluvan käyttöomaisuuden jälleenhankintavarauksen** vähennyskelpoisuus (EVL 43 § 1 mom.)

Säännös ei realisointiperiaatteen mukaan kuulu normiin ja muodostaa verotukea.

Verotuki: 0,4 milj. euroa.

Laskenta: verovelan korko taseessa olevalle varaukselle.

58. **Toimitilan jälleenhankintavarauksen** vähennyskelpoisuus (EVL 43 § 2 mom.)

Säännös ei realisointiperiaatteen mukaan kuulu normiin ja muodostaa verotukea.

Verotuki: sisältyy kuluvan käyttöomaisuuden jälleenhankintavarauksen verotukeen.

Laskenta: verovelan korko taseessa olevalle varaukselle.

59. **Ydinjätehuollosta** syntyneiden menojen poistaminen kertapoistona (EVL 45a §)

Ydinjätehuoltoon tarkoitettujen omaisuuden, myös kuluvaan käyttöomaisuuden, hankintameno poistetaan kertapoistona sinä verovuonna, jona ydinjätehuollon menojen suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Pitkävaikutteisten menojen kertapoisto aiheuttaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

60. **Luottotappiovarauksen** vähennyskelpoisuus (EVL 46 § 1 mom.)

Talletuspankit ja luottolaitokset saavat vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia laitoksella verovuoden lopussa olevien saamisten yhteismäärästä. Kyseisenä ja aiempina verovuosina tehtyjen purkamattomien varausten yhteismäärä ei puolestaan saa ylittää 5 prosenttia laitoksella verovuoden lopussa olevien saamisten yhteismäärästä. Luottotappiovaraus ei kuulu kokonaisuudessaan normiin, vaan se aiheuttaa verotukea siltä osin, mikä ei vastaa todennäköisiä luottotappioita.

Verotuki: 25,8 milj. euroa.

Laskenta: Verovelan korko on laskettu taseen luottotappiovarauksen perusteella. Verotuki on laskettu koko luottotappiovarauksen perusteella, joten se ylittää todellisen verotuen normiin kuuluvien todennäköisten luottotappioiden määrällä. Lähde: Verohallinnon rekisterit.

61. **Toimintavaraus** (EVL 46 §)

Yksityinen liikkeenharjoittaja, yhtymä ja kuolinpesä, jonka osakkaina on vain luonnollisia henkilöitä tai kuolinpesiä, ovat oikeutettuja toimintavarausten tekemiseen. Toimintavaraus on tulkittu normissa verotukea aiheuttavaksi. Se kohdistuu suppeaan joukkoon ja sillä on tukitarkoitus.

Verotuki: 1) 6,0 milj. euroa ja 2) 3,1 milj. euroa.

Laskenta: 1) verovuonna tehdyn varauksen aiheuttama verotulojen menetyks verovuonna, 2) veroluoton korko laskettuna taseen varauksen perusteella.

62. **Takuuvaraus** (EVL 47 §)

Rakennus-, laivanrakennus- tai metalliteollisuusliikettä harjoittava verovelvollinen saa vähentää verovuonna luovuttamiensa tiettyjen hyödykkeiden takuukorjauksista odotettavissa olevia menoja vastaavan takuuvarauksen.

Realisointiperiaatteen mukaan varautuminen todennäköisiin takuukorjauksiin aiheuttaa verotukea.

Verotuki: 1) 33,9 milj. euroa ja 2) 63,4 milj. euroa.

Laskenta: 1) verovuosikohtainen, 2) verovelan korko taseen varaukselle.
Lähde: Verohallinnon rekisteritiedot.

63. **Eläkevakuutusyhtiöiden yms. lisävakuutusvastuuta** varten tekemä varaus (EVL 48a §)

Eläkevakuutusyhtiöiden, -kassojen ja -säätiöiden lisävakuutusvastuuseen tekemät siirrot tulkitaan varaukseksi, joka ei kuulu normiin. Siirtojen tarkoituksena on ollut muodostaa työeläkelaitoksille riskipuskuri, jonka turvin ne ovat voineet sijoittaa suuremman osan varoistaan osakkeisiin. Säännös muodostaa verotukea.

Verotuki: 33,7 milj. euroa.

Laskenta: Verovelan korko taseen osittamattomasta lisävakuutusvastuusta taseessa. Lähde: Finanssivalvonnan vakuutusyhtiötilastot.

64. **Hinnanlaskuvaraus** (EVL 49 §)

Jos verovelvollinen näyttää toteen, että sitovin kirjallisin sopimuksin kiinteään koti- tai ulkomaanrahan määräiseen hintaan tilattujen, vaihtomaisuudeksi tarkoitettujen toimittamattomien tavaroiden hinta on tilinpäätöspäivänä vähintään 10 prosenttia sopimuksen mukaista hintaa alhaisempi, on hänellä oikeus vähentää verovuoden kuluna tilaushinnasta tapahtunutta hinnanlaskua vastaava osuus. Säännös poikkeaa realisointiperusteesta ja aiheuttaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

65. **Sijoitusomaisuuteen kuuluvan rakennuksen** hankintamenon poistaminen (EVL 29 § 2 mom.)

EVL 29 § 1 momentin pääsäännön mukaan sijoitusomaisuus arvostetaan verovuoden lopussa todennäköiseen hankintamenuon tai luovutushintaan (ns. alimman arvon periaate). Sijoitusomaisuuteen kuuluvien rakennusten hankintamenuo poistetaan kuitenkin samalla tavoin kuin käyttöomaisuuteen kuuluvan rakennuksen hankintamenuo. Poiston saa siten tehdä silloinkin, kun omaisuuden arvo ei ole alentunut, ja mahdollisesti teknistaloudellista kulumista nopeammin. Kyseessä on verotuki.

Verotuki: ei laskettu.

66. **Kehitysalueille** tehtävien investointien **korotetut poistot** (L 1262/1993)

Huojennuslaki sallii poistojen tekemisen 50 prosentilla korotettuna. Säännös koskee rajoitettua joukkoa verovelvollisia ja sillä on tukitarkoitus, joten se aiheuttaa verotukea.

Verotuki: 1) 1,4 milj. euroa ja 2) 0,3 milj. euroa.

Laskenta: 1) verotulon menetys verovuonna korotettujen poistojen takia ja 2) verovelan korko laskettuna kehitysaluepoistojen ja säännönmukaisten poistojen nykyarvon erotuksesta.

67. **Tonnistovero** (L 476/2002)

Tonnistoverovelvollisen ei tarvitse maksaa tonnistoverotuksen piirissä syntyneestä tulostaan veroa. Tonnistoveron laskentapohjana ei ole liiketoiminnasta syntynyt tulo vaan aluksen liiketoimintaan käytetyn aluksen vetoisuus. Verotukea syntyy maksuun panematta jätettävän yhteisöveron ja maksettavan tonnistoveron erotuksesta.

Verotuki: ei laskettu.

68. **Asuinalovaraus** (L 846/1986)

Asuinalovaraus voidaan vähentää veronalaisesta tulosta tulevia korjaus- tai muita menoja varten. Normin mukaisen realisointiperiaatteen mukaan varautuminen tuleviin menoihin ei ole mahdollista ja asuinalovaraus aiheuttaa verotukea.

Verotuki: 1) 5,4 milj. euroa ja 2) 6,9 milj. euroa.

Laskenta: 1) tehdyn varauksen aiheuttama verotulojen menetys verovuonna ja 2) verovelan korko taseen varauksen perusteella

4.3.2 Voitonjaon verotus

69. Listaamattomien yhtiöiden **pääomatulo-osinkojen tuotto prosentti** ja verovapaus **90 000 euroon** saakka (TVL 33 b § 1 mom.)

Listaamattomien yhtiöiden pääomatulo-osinko määräytyy nettovarallisuudelle lasketun 9 prosentin tuoton mukaan. Normin mukaan osingon pääomatulona verotettava osuus lasketaan markkinakoron mukaan. Verotukea aiheutuu 9 prosentin ja markkinakoron erotuksesta.

Listaamattomasta yhtiöstä saadun osingon pääomatulo-osuus on verovapaata 90 000 euroon saakka. Normin mukaan tällaisesta yhtiöstä saadusta osingosta, sekä osakkeen laskennallisesta tuotosta (pääomatulo-osuudesta) että sen ylittävästä osasta (ansiotulo-osuudesta), 70 prosenttia on veronalaista tuloa ja 30 prosenttia on verovapaata.

Verotuki: 365 milj. euroa.

Laskenta: Normin mukainen verotuki on laskettu siten, että osingosta pääomatuloa on markkinakoron mukainen osuus nettovarallisuudesta ja loput on ansiotuloa. Sekä ansio- että pääomaosingosta 70 prosenttia on veronalaista. Verotuki on normia korkeammasta tuotto prosentista ja mainitusta verovapaudesta aiheutuva verotuoton menetys. Pääomatulo-osuuden 90 000 euron verovapaus on 238 miljoonaa euroa koko verotuesta. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

70. **Peitellyn osingon** verottaminen ansiotulona (TVL 33 d § 1 mom.)

Peitelystä osingosta 70 prosenttia on ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. Pörssiyhtiöstä saatua osinkoa verotetaan pääomatulona ja listaamattomasta yhtiöstä saatua osinkoa nettovarallisuuden tuoton perusteella pääomatulona, pääoma- ja ansiotulona tai ainoastaan ansiotulona. Peitellyn osingon verottaminen ansiotulona on verosanktio, jos normaali osinkoverotus olisi tätä keveämpää.

Verotuki: ei laskettu.

71. Eräiden voitonjakoerien **verovapaus 1 500 euroon** asti (TVL 33 d § 2 mom.)

Verovapaus koskee osuuspääomalle, säästöpankin kantarahasto-osuudelle ja keskinäisen vakuutusyhtiön yms. osuuksille maksettuja korkoja. Nämä tulot ovat luonnolliselle henkilölle ja kuolinpesälle 70-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa siltä osin kuin verovelvollisen verovuonna saamiensa näiden tulojen määrä ylittää 1 500 euroa. Osuuskuntien, säästöpankkien yms. yritysten voitonjako on rinnastettu listattuihin yrityksiin, mitä voidaan pitää normin mukaisena.

Verotuki: 10 milj. euroa.

Laskenta: Verotuki on mainitusta verovapaudesta aiheutuva verotuoton menetys. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

72. **Jaettavan yritystulon pääomatulo-osuuden** laskennan jakoprosentti (TVL 38 § 1 mom.)

Jaettavan yritystulon pääomatulo-osuutta laskettaessa yrityksen nettovaurallisuudelle määritetään 20 tai 10 prosentin tuotto, mikä poikkeaa normin mukaisesta markkinakorosta.

Verotuki: 25 milj. euroa.

Laskenta: Normin mukaisessa laskelmassa jaettavan yritystulon pääomatulo-osuus määräytyy markkinakoron perusteella ja loppuosa on ansiotuloa. Verotuki on tästä poikkeavasta tuottoasteesta aiheutuva verotuoton menetys. Laskelmassa on sovellettu 20 prosentin tuottoastetta. Verovelvollisen vaatimuksesta sovellettavaa alhaisempaa tuotto prosenttia (10 % tai vuoden 2010 alusta lähtien 0 %) ei ole voitu ottaa laskelmissa huomioon. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

73. **Verotusyhtymän osakkaan pääomatulo-osuuden** laskennan jakoprosentti (TVL 39 § 1 mom.)

Verotusyhtymän maataloustulon pääomatulo-osuutta laskettaessa nettovaurallisuudelle määritetään 20 tai 10 prosentin tuotto, joka poikkeaa normin mukaisesta markkinakorosta.

Verotuki: 25 milj. euroa.

Laskenta: Normin mukaisessa laskelmassa verotusyhtymän pääomatulo-osuus määräytyy markkinakoron perusteella ja loppuosa on ansiotuloa.

Verotuki on tästä poikkeavasta tuottoasteesta aiheutuva verotuoton menetyks. Laskelmassa on sovellettu 20 prosentin tuottoastetta. Verovelvollisen vaatimuksesta sovellettavaa alhaisempaa tuotto prosenttia (10 %) ei ole voitu ottaa laskelmissa huomioon. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

74. **Elinkeino-yhtymän pääomatulo-osuuden** laskennan jakoprosentti (TVL 40 § 1 mom.)

Elinkeino-yhtymän pääomatulo-osuutta laskettaessa nettovarallisuudelle määritetään 20 prosentin tuotto, joka poikkeaa normin mukaisesta markkinakorosta.

Verotuki: 30 milj. euroa.

Laskenta: Normin mukaisessa laskelmassa elinkeino-yhtymän pääomatulo-osuus määräytyy markkinakorona perusteella ja loppuosa on ansiotuloa. Verotuki on tästä poikkeavasta tuottoasteesta aiheutuva verotuoton menetyks. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

75. **Elinkeino-yhtymän maataloustulon** pääomatulo-osuuden jakoprosentti (TVL 40 § 2 mom.)

Elinkeino-yhtymän maataloustulon pääomatulo-osuutta laskettaessa nettovarallisuudelle määritetään 20 prosentin tuotto, joka poikkeaa normin mukaisesta markkinakorosta.

Verotuki: 1 milj. euroa.

Laskenta: Normin mukaisessa laskelmassa elinkeino-yhtymän maataloustulon pääomatulo-osuus määräytyy markkinakorona perusteella ja loppuosa on ansiotuloa. Verotuki on tästä poikkeavasta tuottoasteesta aiheutuva verotuoton menetyks. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

76. **Nettovarallisuuden lisättävä palkkasumma** pääomatulo-osuutta laskettaessa (TVL 41 § 4 mom.)

Laskettaessa pääomatulo-osuutta nettovarallisuuden lisätään 30 prosenttia verovuoden päättymistä edeltävien 12 kuukauden aikana maksettujen elinkeinotoiminnan tai maatalouden ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. Säännös kasvattaa elinkeinonharjoittajien ja yhtymien nettovarallisuutta. Säännöksellä on tukitarkoitus ja se kohdistuu suppeaan kohdejoukkoon. Kyseessä on verotuki.

Verotuki: ei laskettu.

4.4 Maatalousverotuksen verotuet

77. Maatalouden harjoittajan **yksityiskäytön verovapaus** (MVL 4 § 2 mom.)

Verovelvollisen veronalaiseksi tuloksi ei lueta verovelvollisen ja hänen perheensä yksityistaloudessa käytettyjen tilalta saatujen varsinaisen maataloustuotteiden ja puutarhatuotteiden luovutushintaa. Kyse on verotuesta, koska luovutushintaa ei lueta tuloksi, vaikka tuotteiden tuottamisesta aiheutuneet kustannukset tulevat vähennettäviksi maatalouden menoina.

Verotuki: ei laskettu

78. **Kotieläinten luovutushintojen jaksotus** kolmelle verovuodelle (MVL 5 § 1 mom. 1 k)

Säännös poikkeaa normista, jonka mukaan tulo on sen verovuoden tuottoa, jonka aikana se saadaan ja muodostaa verotukea. Jaksotuksen edellytyksenä on, että kotieläimistä myydään tai menetetään verovuoden aikana olennainen osa.

Verotuki: 1) 0,6 milj. euroa, 2) 0,2 milj. euroa.

Laskenta: 1) verovuosikohtainen, 2/3 myyntituloista katsotaan aiheuttavan verotukea 2) verovelan korko. Lähde: Verohallinnon rekisteritiedot.

79. Kotieläinten **hankintamenojen vähentäminen** kolmessa vuodessa (MVL 6 § 2 mom.)

Kotieläinten hankintamenojen vähentäminen yhtä suurin poistoin kolmessa vuodessa ylittää taloudellisen vaikutusajan mukaisen poiston ja sisältää verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

80. Avustusten korvausten ym. tulojen **epäsuora tulouttaminen** (MVL 5 § 1 mom. 4 k)

Maatalouteen saadut avustukset ja korvaukset (rakennusten ja rakennelmien hankintaan ja perusparannuksiin) saadaan vähentää vastaavista hankinta- tai perusparannusmenoista. Normin mukaan ne tulisi lukea verovuoden tuotoiksi.

Verotuki: ei laskettu.

81. Maatalouden **jälleenhankintavaraus** (MVL 5 § 2 mom.)

Luovutushinnoista ym. vastikkeista on mahdollista tehdä jälleenhankintavaraus ja kattaa sillä tulevien rakennusten ja rakennelmien hankintahinnat. Luovutushinnat tulisi normin mukaan lukea sen verovuoden tuotoiksi, jolloin ne saadaan.

Verotuki: 44,8 milj. euroa.

Laskenta: verovelan korko purkamattomille jälleenhankintavarauksille.
Lähde: Verohallinnon rekisteritiedot.

82. **Koneiden ja kaluston välitön vähentäminen** verotuksessa, kun käyttöaika alle 3 vuotta (MVL 8 § 1 mom.)

Hankintameno tulisi kirjata kuluksi sen vaikutusaikana.

Verotuki: ei laskettu.

83. Koneiden ja kaluston **poistaminen yhdestä menojäännöksestä** (MVL 8 § 2 mom.)

Normin mukaan poistot tulisi tehdä omaisuuseräkohtaisesti.

Verotuki: ei laskettu.

84. Koneiden ja kaluston **luovutushintojen epäsuora tulouttaminen** (MVL 8 § 3 mom.)

Luovutushinnat tulisi lukea sen verovuoden tuotoiksi, jolta ne saadaan.

Verotuki: ei laskettu.

85. **Irtaimen** käyttöomaisuuden hankintamenon **jaksottaminen** (MVL 8 § 4 mom.)

Koneiden, kaluston ja laitteiden poiston suuruus saa olla enintään 25 prosenttia menojäännöksestä, mikä ylittää taloudellisen vaikutusajan mukaisen poiston. Lisäksi poisto voidaan tehdä tätä suurempana, jos menojäännöksen perusteella laskettu poisto on pienempi kuin 10 prosenttia verovuoden ja kolmen sitä edeltävän verovuoden aikana käyttöön otet-

tujen ja edelleen käytössä olevien koneiden, kaluston ja laitteiden yhteensä lasketusta hankintamenosta. Kyseessä on verotuki siltä osin kuin poistot ylittävät teknistaloudellisen kulumisen mukaiset poistot.

Verotuki: 1) verovuosikohtainen 32,2 milj. euroa, 2) veroluoton korko 0,4 milj. euroa.

Laskenta: 1) verovuonna tehdyn poiston normipoiston ylittävän osuuden vaikutus, 2) verovelan korko laskettuna tehtyjen poiston ja normipoistojen nykyarvon erotuksesta. Lähde: Verohallinnon rekisteritiedot.

86. **Rakennusten hankintamenon** vähentäminen (MVL 9 §)

Talusrakennuksen poistaminen 10 prosentin ja asuinrakennuksen kuuden prosentin jäännösarvopoistoin ylittää yleensä taloudellisen vaikutusajan perusteella tehtävän poiston. Kasvihuoneen hankintamenon vähentäminen 20 prosentin sekä vesistön pilaantumisen estämiseksi hankittujen rakennusten poisto 25 prosentin jäännösarvopoistoin aiheuttaa myös verotukea. Verotukea aiheuttaa myös 9 §:n 4 mom. säännös rakennuksen poistamattoman hankintamenon vähentämisestä kertapoistona, jos se on enintään 1 000 euroa.

Verotuki: ei laskettu.

87. **Salaojista, silloista yms.** saatujen luovutushintojen ja muiden vastikkeiden **epäsuora tulouttaminen** (MVL 10 § 2 mom.)

Luovutushinnat ja muut vastikkeet ja korvaukset ovat normin mukaan sen verovuoden tuloa, jolta ne saadaan.

Verotuki: ei laskettu.

88. **Salaojien ja siltojen** yms. hankintamenojen **poistaminen** (MVL 10 § 3 mom.)

Siltojen hankintamenon poistaminen enintään 10 prosentin menojäännös-poistoin ja salaojien hankintamenon poistaminen enintään 20 prosentin menojäännös-poistoin aiheuttaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

89. **Tasausvaraus** (MVL 10a §)

Maatalouden tulosta on mahdollista tehdä tasausvaraus, jolla maatalouden harjoittaja voi tasoittaa kassaperusteesta johtuvaa menon jaksottumista maksuvuodelle. Tämä tuloksentasaukseen tarkoitettu varaus ei kuulu normiin ja aiheuttaa verotukea. Tasausvaraus on luettava maatilalla maatalouden veronalaiseksi tuloksi tai käytettävä maatalouden käyttöomaisuuden hankinta- ja perusparannusmenojen kattamiseen viimeistään kolmantena verovuotena sen verovuoden päättymisestä, jolta jätetyssä veroilmoituksessa tasausvaraus on tehty. Tasausvarauksella katettu meno tai sen osa ei ole verotuksessa vähennyskelpoinen.

Verotuki: 1) 4,2 milj. euroa, 2) 3,3 milj. euroa.

Laskenta: 1) verovelan korko verovuonna tehdystä tasausvarauksesta, 2) verovelan korko purkamattomista tasausvarauksista. Lähde: Verohallinnon rekisteritiedot.

90. **Työmatkavähennys** (MVL 10e §)

Maatalouden harjoittaja saa vähentää työmatkasta saadun verovapaan päivärahan enimmäismäärän ja työmatkasta aiheutuneiden lisääntyneiden elantokustannuksen erotuksen. Lisäksi maatalouden harjoittaja saa vähentää verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärän ja yksityisiin varoihinsa kuuluvalla autolla tekemästä maatalouteen liittyvästä matkasta aiheutuneiden menojen erotuksen. Kysymys on verotuesta, joka myönnetään maataloutta harjoittavalle luonnolliselle henkilölle. Tuen määrä on se määrä, jolla kyseiset lisävähennykset ylittävät todelliset matkakustannukset.

Verotuki: ei laskettu.

91. **Maatilan tai sen osan luovutuksen verovapaus** tai hankintameno-olettaman käyttäminen (MVL 21 §)

Verotukea aiheutuu sukupolvenvaihdostilanteissa verovapaasta luovutuksesta tai muissa tilanteissa hankintameno-olettaman käyttämisestä.

Verotuki: ei laskettu.

4.5 Metsäverotuksen verotuet

92. **Verovapaa puutavaran käyttö** rakentamiseen tai korjaamiseen sekä lämmitykseen ja muuhun omaan kulutuskäyttöön (TVL 43 § 3 mom.)

Normin mukaan kaikki rahana tai rahanarvoisena etuutena saatu tulo on veronalaista.

Verotuki: ei laskettu.

93. **Ensiharvennushakkuusta** saatavan puun myyntitulon määräaikainen **verovapaus** (TVL 43a §)

Säännös poikkeaa normin mukaisesta laajasta veropohjasta. Verotukea aiheutuu siltä osin kuin verovapaa myyntitulo ylittää myyntituloihin kohdistuvat vähennyskelvottomat menot. Voimassa 1.1.2009–31.12.2009. Koskee taannehtivasti myös vuotta 2008 (hankintasopimus tehty 1.4.2008–31.8.2008 välisenä aikana).

Verotuki: 13,3 milj. euroa.

Laskenta: verovuosisikohtainen. Lähde: Verohallinnon rekisteritiedot

94. **Puun myyntitulon** määräaikainen osittainen **verovapaus** (TVL 43b §)

Säännös poikkeaa normin mukaisesta laajasta veropohjasta. Verotukea aiheutuu siltä osin kuin verovapaat myyntitulot ylittävät myyntituloihin kohdistuvat vähennyskelvottomat menot.

Verotuki: 65,3 milj. euroa.

Laskenta: verovuosisikohtainen. Lähde: Verohallinnon rekisteritiedot.

95. **Metsätalouden avustusten verovapaus** (TVL 53 §)

Säännös poikkeaa normin mukaisesta laajasta veropohjasta.

Verotuki: 17,8 milj. euroa vuonna 2008 ja 22,2 milj. euroa vuonna 2009.

Laskenta: verovuosisikohtainen. Lähde: Maa- ja metsätalousministeriö.

96. **Metsävähennys** (TVL 55 §)

Metsävähennyksen saa tehdä miltä hyvänsä verovelvollisen omistamalta metsätilalta tehdyn puun myynnin yhteydessä siitä riippumalla, liittykö metsävähennyksen perusteena oleva hankintameno kyseiseen metsätilaan. Metsävähennys on siten varauksenluonteinen vähennys, jota ei voida pitää puhtaasti metsän hankintamenon vähentämisenä.

Verotuki: 35,3 milj. euroa.

Laskenta: verovuosikohtainen. Lähde: Verohallinnon rekisteritiedot.

97. **Hankintatyön** arvon osittainen verovapaus (TVL 63 §)

Alle 125 kuutiometrin osalta hankintatyön arvo on verovapaata ja siten normin mukaisen laajan veropohjan mukaan verotukea.

Verotuki: ei laskettu

98. Metsätalouden pääomatulosta myönnettävä **menovaraus** (TVL 111 §)

Metsätalouden pääomatulosta myönnettävä menovaraus on varaus, joka tehdään puun myyntitulon perusteella. Kysymys on puhtaasti tulon verotusta lykkäävästä varauksesta ja poikkeaa realisointiperiaatteesta. Myös metsätuhon perusteella saadusta vakuutus- tai vahingonkorvauksesta voidaan tehdä menovarausta vastaavalla tavalla tuhovaraus, jolloin verovuoden tuloksi jätetään lukematta määrä, joka tarvitaan tuhoutuneen metsän uudistamiseen. Kysymys on menovarauksen tavoin tulon verotusta lykkäävästä varauksesta.

Verotuki: 1) 14,0 milj. euroa (sisältää tuhovarauksen 0,05 milj. euroa.), 2) 1,7 milj. euroa.

Laskenta: 1) verovuosikohtainen, 2) verovelan korko purkamattomille varauksille. Lähde: Verohallinnon rekisteritiedot.

99. **Metsätalouden menojen jaksottaminen** (TVL 115 §)

Enimmäispoistoprosentit ovat metsätaloudessa samat kuin maataloudessa: Koneilla ja laitteilla 25 prosenttia, kevyillä rakennelmilla 20 prosenttia, talousrakennuksilla 10 prosenttia, asuin- ja toimistorakennuksilla 6 prosenttia sekä vesistöjen pilaantumisen ja ulkoilman saastumisen estämiseksi hankituilla rakennelmilla 25 prosenttia. Metsätaloudessa poisto tehdään hyödykekohtaisesti, ei hyödykeryhmittäin menojäännöksestä. Siltä osin kuin poistoprosentit ylittävät taloudellisen käyttöajan mukaisen kulumisen, kysymys on verotuesta.

Verotuki: ei laskettu.

4.6 Varainsiirtoverotuksen verotuet

Verotukea aiheutuu useista kiinteistöjen luovutusta koskevista verovapauksista, joilla on erilaisia yhteiskuntapoliittisia tavoitteita.

100. Kansaneläkelaitoksen, Kera Oy:n, Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Pankin, Suomen itsenäisyyden juhlarahaston ja valtion vakuusrahas-
haston **verovapaus** (Varainsiirtoverolaki 2 §)

Yleisesti verosta vapautettuja ovat valtio ja sen laitokset lukuun ottamatta valtion liikelaitoksia, kansaneläkelaitos, Kera Oy, Teollisen yhteistyön rahasto Oy, Suomen Pankki, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto ja valtion vakuusrahas-
hasto. Verotukea ovat muut verovapaudet kuin valtion ja sen laitosten verovapaus, koska valtio on itse veronsaaja

Verotuki: ei laskettu.

101. Eräiden julkisyhteisöjen **kiinteistöjen luovutusten verovapaus** (Varainsiirtoverolaki 10 §)

Kiinteistön luovutusten osalta verosta ovat vapautetut Ahvenanmaan maakunta, kunta, kuntayhtymä, seurakunta, rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta.

Verotuki: ei laskettu.

102. **Kiinteistön ensiasunnokseen** ostavan verovapaus (Varainsiirtoverolaki 11 §)

Veroa ei ole suoritettava, jos luovutuksensaaja: 1) on hankkinut omistukseensa kiinteistön ja vähintään puolet sillä olevasta tai sille rakennettavasta asuinrakennuksesta; 2) käyttää tai ryhtyy käyttämään rakennusta omana vakituisena asuntonaan; 3) ei ole aikaisemmin omistanut vähintään puolta asuinrakennuksesta tai asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavista osakkeista tai osuuksista; ja 4) on ennen luovutuskirjan allekirjoittamista täyttänyt 18 mutta ei 40 vuotta. Luovutus on verosta vapaa vain siltä osin kuin kiinteistöä ja sillä olevaa asuinrakennusta käytetään omana vakituisena asuntona.

Verotuki: 40 milj. euroa.

Lähde: Vero-osasto/Valtiovarainministeriö (VO/VM).

103. **Kiinteistöjen vaihtoon** liittyvät verovapaudet (maa- tai metsätalous, luonnonsuojelu) (Varainsiirtoverolaki 13 §)

Maa- tai metsätalouskiinteistön vaihto tilussijoituksen parantamiseksi ja kiinteistön vaihto luonnonsuojelualueen perustamiseksi on verosta vapaa.

Verotuki: ei laskettu.

104. Eräät **maatalouselinkeinolainsäädännön mukaiset luovutukset** (Varainsiirtoverolaki 14 §)

Eräät maatalouselinkeinolainsäädännön mukaiset luovutukset ovat verovapaita.

Verotuki: ei laskettu.

105. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevan **arvopaperin luovutuksen verovapaus** (Varainsiirtoverolaki 15 §)

Veroa ei ole suoritettava luovutettaessa kiinteää rahavastiketta vastaan arvopapereita, jotka on otettu kaupankäynnin kohteeksi yleisölle avoimessa säännöllisesti toimivassa kaupankäynnissä.

Verotuki: 2 000 milj. euroa (suuruusluokka-arvio).

Lähde: VO/VM.

106. **Osakehuoneiston ensiasunnokseen** hankkivan verovapaus (Varainsiirtoverolaki 25 §)

Asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden tai osuuksien luovutuksesta ei ole suoritettava veroa, jos luovutuksensaaja: 1) käyttää tai ryhtyy käyttämään vakituksena asuntonaan huoneistoa, jonka hallintaan oikeuttavista osakkeista tai osuuksista hän on hankkinut vähintään puolet; 2) ei ole aikaisemmin omistanut vähintään puolta asuinrakennuksesta tai asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavista osakkeista tai osuuksista; ja 3) on ennen luovutuskirjan allekirjoittamista täyttänyt 18 mutta ei 40 vuotta. Luovutus on verosta vapaa vain siltä osin kuin asuntoa käytetään omana vakituksena asuntona.

Verotuki: 55 milj. euroa.

Lähde: VO/VM.

107. **Kunnan lunastusoikeuteen** perustuva verovapaus (Varainsiirtoverolaki 26 §)

Veroa ei ole suoritettava, kun kunta: 1) käyttäen yhtiöjärjestykseen perustuvasta kunnan lunastusoikeudesta ja osakkeiden enimmäishinnoista annetun lain (235/91) mukaista lunastusoikeuttaan hankkii asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön osakkeita; 2) käyttämällä aravarajoituslain (1190/1993) mukaista lunastusoikeuttaan hankkii osakkeita asunto-lainan saaneessa asunto-osakeyhtiössä; taikka 3) hankkii sellaisia asunto-osakeyhtiötalon asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavia osakkeita, joiden hankkimista varten on myönnetty asuntotuotantolain (247/66) tai aravalain (1189/93) mukaista asuntolainaa.

Verotuki: ei laskettu.

108. Määräaikainen verovapaus **kunnallisten vuokra-asuntojen omistusjärjestelyssä** (Varainsiirtoverolaki 43 a §)

Määräaikainen verovapaus kunnallisten vuokra-asuntojen omistusjärjestelyssä (43a §). Jos kunta tai sen omistama yhtiö vuosina 2008–2012 luovuttaa omistamansa vuokratalokiinteistön, asumisoikeustalokiinteistön taikka vuokratalo- tai asumisoikeustaloyhtiön osakkeet yhden tai useamman kunnan omistamalle osakeyhtiölle tai sen omistamalle yhtiölle ja saa vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön osakkeita, verovirasto palauttaa suoritettun veron hakemuksesta.

Verotuki: 4 milj. euroa (koko soveltamisaikana 2007 – 2012).

Lähde: VO/VM.

109. Kiinteistön tai arvopaperin luovutuksen **verovapaus liiketoimintasiirrossa** (Varainsiirtoverolaki 43 §)

Jos elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa siirtyvään toimintaan kuuluva kiinteistö tai arvopaperi on luovutettu toimintaa jatkamaan perustetulle yhteisölle, verovirasto palauttaa suoritettun veron hakemuksesta. Siviilioikeudellisesti kyseessä on selkeästi omistusoikeuden luovutus eikä verotukielementtiä voida eliminoida sillä, että oikeudellinen identiteetti ei muuttuisi.

Verotuki: ei laskettu.

110. Vastikkeen määrittely **yhtiömuotoisen kiinteistön siirrossa** (KHO:n ennakkopäätös 2002:57 ja 2007:75)

Verotuki on muodostunut KHO:n ennakkopäätöksellä, joka muuttaa vastikkeen määritelmää. Päätöksen mukaan jos kiinteistö siirtyy yhtiön muodos-
sassa, yhtiölainaosuus ei kuulu veropohjaan. Vero peritään tällöin yhtiön osakkeiden kauppahinnasta, josta vähennetään yhtiöllä oleva velka.

Verotuki: ei laskettu.

111. Vastikkeen määrittely **luovutuksen kohteena ollessa osakkeita** (KHO 9.5.2001 taltio 1009)

Yleensä kiinteistön luovutuksen yhteydessä velan vastattavaksi ottaminen katsotaan osaksi kauppahintaa, ja se lisätään veron perusteena olevaan vastikkeeseen. Jos luovutuksen kohteena taas on osakkeita, ostajan myyjälle samalla maksamaa kohdeyhtiön velkaa ei katsota vastikkeeksi, mikä on katsottava verotueksi.

Verotuki: ei laskettu.

4.7 Kiinteistöverotuksen verotuet

Kiinteistöverotuksen verotukia ei ole aineistopuutteiden takia laskettu miltään osin.

112. **Verosta vapautetut** kiinteistöt (Kiinteistöverolaki 3 §)

Verosta on vapautettu 1) metsä- ja maatalousmaa; 2) autiokirkko, linna tai linnoitus ja luostari; 3) Suomen aluevalvontaan käytettävät rakennukset sekä muut kiinteistöt siltä osin kuin niitä käytetään puolustusvoimien tarpeisiin linnakkeina, sotilas-, lento- tai laivastotukikohtina, tutkimus- tai koelaitoksina, varastona tai varikkona; 4) vesialueet.

Kiinteistövero ei ole myöskään suoritettava kiinteistöstä siltä osin kuin sitä käytetään 1) torina; katuaukiona, katuna, rakennuskaavatienä, yleisenä tienä, yleisen raideliikenteen väylänä tai yleisen lentokentän kiitotienä; 2) evankelisluterilaisen kirkon tai ortodoksisen seurakunnan tai muutoin asianomaisella luvalla perustettuna hautausmaana, jollaisena ei kuitenkaan pidetä yksityistä hautasijaa.

Kiinteistöverosta vapauttaminen muodostaa verotuen, vaikka kiinteistön arvoa ei pystyittäisikään yksiselitteisesti arvioimaan. Monilla kiinteistöillä, jotka on vapautettu verosta, olisi vaihtoehtoista käyttöä.

Verotuki: ei laskettu.

113. **Vakituisten asuinrakennusten** alempi veroprosentti (Kiinteistöverolaki 12 §)

Laissa säädetty vakituisten asuinrakennusten yleistä kiinteistöveroprosenttia alempi verokanta tuottaa verotukea.

114. **Rakentamattoman rakennuspaikan** korkeampi veroprosentti (Kiinteistöverolaki 12a § ja 12b §)

Rakentamattomaan rakennuspaikkaan sovellettava korkeampi kiinteistöverokanta muodostaa verosanktion, koska veroaste voidaan asettaa tai on laissa määrätty (pääkaupunkiseudulla) yleistä kiinteistöveroa korkeammaksi.

Verotuki: ei laskettu.

115. **Muiden kuin vakituisten asuinrakennusten** poikkeavat veroprosentit (Kiinteistöverolaki 13 §)

Muihin kuin vakituisiin asuinrakennuksiin sovellettava veroprosentti tuottaa verotukea, koska antaa mahdollisuuden poiketa yleisestä kannasta.

Verotuki: ei laskettu.

116. **Yleishyödyllisten yhteisöjen** matalampi veroprosentti (Kiinteistöverolaki 13a §)

Lain antama mahdollisuus kohdistaa yleishyödyllisille yhteisöille yleistä kiinteistöveroprosenttia matalampi verokanta tuottaa verotukea.

Verotuki: ei laskettu.

117. **Voimalaitosten** korkeampi veroprosentti (Kiinteistöverolaki 14 §)

Voimalaitoksiin sovellettava yleistä kiinteistöveroprosenttia korkeampi verokanta muodostaa verosanktion.

Verotuki: ei laskettu.

118. **Kiinteistön arvostaminen** alle markkina-arvon (15 §)

Kiinteistö tulee arvostaa kokonaisuutena. Tämä helpottaa kiinteistön käyvän arvon ja siitä johdettavan verotusarvon määrittystä. Normin mukainen kiinteistön verotusarvo on kiinteistön todennäköinen luovutushinta kalenterivuoden lopussa (käypä arvo). Poikkeamat tästä muodostavat verotuen jos verotusarvo on markkinahintaa alempi ja verosanktion, jos verotusarvo on markkinahintaa korkeampi.

Verotuki: ei laskettu.

4.8 Perintö- ja lahjaverotuksen verotuet

Yritysten sukupolvenvaihdoshuojennuksiin liittyvät verotuet koskevat sekä perintö- että lahjaverotusta. Aineistopuutteiden vuoksi vain sukupolvenvaihdoksesta maksettavan veronmaksun lykkäyksen verotuki (nro 121) on voitu laskea.

119. Eräiden **yhteisöjen verovapaus** (PerVL 2 §)

Veroa ei suoriteta sellaisesta omaisuudesta, joka yhdistyksen sääntöjen mukaan sen toiminnan lakattua on siirtynyt toiselle, taikka joka testamentilla tai lahjana on annettu valtiolle tai sen laitokselle, maakunnalle, kunnalle, kuntayhtymälle, seurakunnalle tai muulle uskonnolliselle yhdyskunnalle sekä armeliaisuus- tai opetuslaitokselle.

Sama on voimassa myös omaisuudesta, joka on annettu aatteelliselle yhdistykselle tai muulle yhteisölle, laitokselle tai säätiölle, jolla sen tarkoitamatta toiminnallaan tuottaa siihen osallisille taloudellisia etuja, on tieteellinen, taiteellinen, kansanvalistusta, maanpuolustusta tai kotimaista elinkeinoelämää edistävä tahi muu yleishyödyllinen tarkoitus.

Säännös aiheuttaa verotukea, paitsi silloin, kun valtio tai sen laitos tms. saa omaisuutta verovapaasti testamentilla tai lahjana.

Verotuki: ei laskettu.

120. **Yritysten sukupolvenvaihdoshuojennus** (PerVL 55 § 1 mom.)

Perintö- tai lahjaverosta jätetään verovelvollisen verovirastolle ennen verotuksen toimittamista tekemästä pyynnöstä osa maksuun panematta, jos 1) veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatila, muu yritys tai osa niistä; 2) verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai näin saadussa yrityk-

sessä; ja 3) edellä 1 kohdassa tarkoitettusta maatilasta, muusta yrityksestä tai niiden osasta määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 850 euroa. Tämä on katsottu verotueksi säännöksen tukitarkoituksen takia.

Verotuki: ei laskettu.

121. Sukupolvenvaihdoksesta maksettavan **veronmaksun lykkäys** (PerVL 56 § 1 mom.)

Jos maatilasta, muusta yrityksestä tai niiden osasta määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on 1 700 euroa tai enemmän ja jos 55 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainitut edellytykset ovat olemassa, tämän veron osan maksuaikaa pidennetään verovelvollisen ennen verotuksen toimittamista verovirastolle tekemästä pyynnöstä. Tämä on katsottu verotueksi, sillä säännöksellä on selvä tukitarkoitus.

Verotuki: 100 milj. euroa.

Laskenta: VO/VM.

122. **Sukupolvenvaihdoshuojennukset** osake- tai osuusomistuksen kautta (PerVL 57 §)

Edellä 55 ja 56 §:ssä tarkoitetaan maatilán tai muun yrityksen osalla myös vähintään yhtä kymmenesosaa maatilán tai yrityksen omistamiseen oikeutavista osakkeista tai osuuksista.

Verotuki: ei laskettu.

123. **Lähiomaisen saaman** vakuutuskorvauksen verovapaa osuus (PerVL 7a § 2 mom.)

Lähiomaiselle kertakorvauksena kuoleman johdosta vakuutuksen perusteella suoritetun vakuutuskorvauksen ja siihen verrattava julkisyhteisön suorittama taloudellinen tuen verovapaus 35 000 euroon asti, leskellä kuitenkin vähintään 50 prosenttia korvauksesta.

Verotuki: ei laskettu.

124. **Alaikäisyysvähennys** (PerVL 12 § 1 mom. 2 k)

Perinnönjättäjän suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen, joka ei ollut perinnönjättäjän kuolinhetkellä täyttänyt 18 vuotta, saa vähentää perintöosuudestaan 40 000 euroa. Säännöksellä on tukitarkoitus.

Verotuki: ei laskettu.

125. **Puolisovähennys** (PerVL 12 § 1 mom. 1 k)

Perinnönjättäjän puoliso (vast.) saa vähentää perintöosuudestaan 60 000 euroa. Säännöksellä on tukitarkoitus.

Verotuki: ei laskettu.

126. **Lesken keskinäisen hallintaoikeustestamentin** nojalla saaman omaisuuden verovapaus (PerVL 8 § 1 mom.)

Säännöksellä tukitarkoitus.

Verotuki: ei laskettu.

127. **Lesken oikeudesta pitää jäämistö** jakamatta **hallinnassaan** ei peritä veroa (PerVL 8 § 2 mom.)

Säännöksellä tukitarkoitus.

Verotuki: ei laskettu.

128. Testamentilla saadun **elinkautisen tai määrävuosiksi annetun etuuden** verovapaus (PerVL 2 § 2 mom.)

Säännöksellä tukitarkoitus.

Verotuki: ei laskettu.

129. **Tavanomaisen koti-irtaimiston** verovapaus 4 000 euroon asti (PerVL 7b §)

Säännös poikkeaa normin mukaisesta laajasta tulokäsitteestä.

Verotuki: ei laskettu.

Lahjaverotus

130. Lahjaksi saadun elinkautisen tai määrävuosiksi **annetun etuuden verovapaus** (PerVL 2 § 2 mom)

Säännös poikkeaa normin mukaisesta laajasta tulokäsitteestä.

Laskenta: ei laskettu

131. Ns. **vakuutuslahjan** verovapaus 8 500 euroon asti (3 vuotta) (PerVL 18a § 1 mom)

Säännös poikkeaa normin mukaisesta laajasta tulokäsitteestä.

Verotuki: ei laskettu.

132. **Toisen kasvatukseen tai koulutukseen** yms. annettujen varojen verovapaus (PerVL 19 § 2 k)

Verovapaata ovat varat, jotka joku on käyttänyt toisen kasvatusta tai koulutusta varten tai toisen elatukseksi taikka muutoin antanut toiselle näihin tarkoituksiin sellaisessa muodossa, että lahjansaajalla ei ole mahdollisuutta käyttää lahjoitettua määrää muihin tarkoituksiin. Säännös poikkeaa normin mukaisesta laajasta tulokäsitteestä.

Verotuki: ei laskettu.

133. **Tavanomainen koti-irtaimisto**, joka on tarkoitettu lahjansaajan tai hänen perheensä henkilökohtaiseen käyttöön on verovapaa 4 000 euroon asti (PerVL 19 § 1 k)

Säännös poikkeaa normin mukaisesta laajasta tulokäsitteestä.

Verotuki: ei laskettu.

4.9 Arvonlisäverotuksen verotuet

134. **Rakennuksen** voittomarginaalin ja rakennusmaan luovutuksen verovapaus (AVL 27 §)

Liittymissopimuksessa Suomelle on annettu lupa vapauttaa arvonlisäverosta rakennusten ja maapohjien luovutukset. Veroa ei suoriteta kiinteistön myynnistä. Rakennusten verotus suoritetaan nk. rakennuspalveluiden

oman käytön verotuksen avulla, jolloin veropohjana on rakennustoiminnan välittömät ja välilliset kustannukset.

Rakennusyhtiön voitto-osuus jää verotuksen ulkopuolelle, mikä muodostaa verotuen. Kun rakennusmaa on jätetty kokonaan verotuksen ulkopuolelle, myös rakennetun ja rakentamattoman rakennusmaan luovutus aiheuttaa verotuen.

Verotuki: 92 milj. euroa.

Lähde: Omien varojen arvonlisäveropohjan selvitys 2009. Verosasto/Valtiovarainministeriö (VO/VM).

135. Kirjailijoiden, taitelijoiden yms. **tekijänoikeuskorvausten** verovapaus (AVL 45 §)

EY-liittymissopimuksessa Suomelle on annettu lupa vapauttaa arvonlisäverosta kirjailijoiden, artistien ja esiintyjien palvelut.

Verotuki: 4 milj. euroa.

Lähde: Omien varojen arvonlisäveropohjan selvitys 2009 (VO/VM).

136. **Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien** sekä yhdistysten jäsenlehtien painoksen myynnin nollaverokanta (AVL 55 §, AVL 56 §)

Laissa mainittujen lehtien myynti on verotonta, mutta niihin käytetyt väli- tuotepanosten verot palautetaan. Tämä muodostaa verotuen

Verotuki: 176 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

137. Itse poimittujen luonnonvaraisten **marjojen ja sienien myynnin verovapaus** (AVL 59 § 6 k)

Itse poimittujen luonnonvarasten marjojen ja sienien myynnin verottomuuden edellytyksenä on, että marjat ja sienet myydään sellaisenaan muualta kuin erityisestä myyntipaikasta. Myyntipaikkana ei pidetä ulkona sijaitsevaa yleistä myyntipaikkaa. Kyseessä on verotuki samoin kuin tuloverotuksessa on katsottu. Tulot poiminnasta jäävät kuitenkin poikkeuk-

setta alle 8 500 euron vuotuisen verokynnyksen eikä verotukea käytännössä synny.

Verotuki: ei laskettu.

138. **Sokeiden ja muiden vaikeavammaisten** myyntitulojen verovapaus (AVL 60 §, L 1393/1995)

Veroa ei eräin edellytyksin suoriteta tavaroiden ja työsuoritusten myynnistä, kun myyjänä on sokea henkilö, jonka toiminta käsittää yksinomaan hänen valmistamiensa tavaroiden tai hänen tavaraan kohdistuvien työsuoritustensa myyntiä.

Muut vaikeavammaiset yrittäjät kuin sokeat on väliaikaisesti vapautettu arvonlisäverosta. Huojennuslakia sovellettiin alun perin vuosina 1995–1996, mutta sen voimassaoloa on jatkettu vuosittain.

Verotuki: ei laskettu.

139. **Kansainvälisen henkilöliikenteen** kotimaan osuuden verovapaus (AVL 66 §)

Liittymissopimuksessa Suomelle on annettu lupa vapauttaa arvonlisäverosta henkilökuljetukset. Kansainvälisten kuljetusten Suomessa suoritettavaa osuutta ei veroteta Suomessa. Näiden kuljetusten kotimaan matkan osuus muodostaa verotuen. Se lasketaan kansainvälisen rautatieliikenteen ja linja-autoliikenteen osalta, ei kansainvälisen lento- eikä meriliikenteen osalta.

Verotuki: 4,4 milj. euroa.

Lähde: Omien varojen arvonlisäveropohjan selvitys 2009 (VO/VM).

140. Ei-kaupallisen **radio- ja televisiotoiminnan veronalaisuus** (AVL 79 § 3 mom.)

Liittymissopimuksessa Suomelle on annettu lupa verottaa julkisten radio- ja televisioyhtiöiden harjoittamaa ei-kaupallisluonteista toimintaa. Toimintaa harjoittavat YLE ja Ålands Radio. Verosanktio lasketaan verosta, jonka pohja on yhtiöiden ei-kaupallisen toiminnan tulojen ja vähennyskelpoisten ostojen erotus.

TV-lupien alennetun verokannan aiheuttama verotuki on raportoitu verotukilaskennan periaatteiden mukaisesti erillisenä tukena. Sitä ei ole vähennetty tässä esitetystä sanktiosta.

Verosanktio: 96,3 milj. euroa.

Lähde: Omien varojen arvonlisäveropohjan selvitys 2009 (VO/VM).

141. **Lääkkeiden** alennettu 8 % alv-kanta (AVL 85a § 1 mom. 6 k)

Lääkelaissa (395/1987) tarkoitettu lääke ja valmisteet, joita saadaan myydä ainoastaan apteekista, kliininen ravintovalmiste ja niitä vastaava tuote sekä perusvoide silloin, kun ne oikeuttavat korvaukseen sairausvakuutuslain (364/1963) perusteella. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: 399 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

142. **Elintarvikkeiden ja rehujen** alennettu 12 % alv-kanta (AVL 85 § 1 mom. 1 ja 2 k)

Ruokatavara, juoma ja muu sellaisenaan ihmisen nautittavaksi tarkoitettua aine sekä niiden raaka-aine ja niitä valmistettaessa tai säilöittäessä käytettävät mausteet, säilöntäaineet sekä väri- ja muita lisäaineet. Rehut ja rehuseokset sekä niiden valmistuksessa käytettäväksi tarkoitettut raaka- ja lisäaineet, eläinten ruokana käytettävät teollisuuden jäteaineet, rehukala. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: 510 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

143. **Henkilökuljetusten** alennettu 8 % alv-kanta (AVL 85a § 1 mom. 1 k.)

Sovelletaan kaikkiin verollisiin henkilökuljetuspalveluihin, esim. juna-, linja-auto-, taksi-, lentokone- ja laivakuljetuksiin. Myös erikoiskuljetuspalvelut, kuten moottoriveneellä ja -kelkalla tapahtuvat henkilökuljetukset.

set, joiden tarkoituksena on siirtää ihminen paikasta toiseen, kuuluvat alemman verokannan piiriin. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: 218 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

144. **TV-lupien** alennettu 8 % alv-kanta (AVL 85 a § 1 mom. 5 k.)

Koskee Yleisradio Oy:n valtion televisio- ja radiorahastosta saamaa televisiomaksuihin perustuvaa korvausta ja Ålands Radio och TV Ab:n saamaa korvausta Ahvenanmaan maakuntahallituksen kantamista televisiomaksutuloista. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: 74 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

145. **Viihde- ja kulttuuripalvelujen** alennettu 8 % alv-kanta (AVL 85 a § 1 mom. 4 k.)

Teatteri-, sirkus-, musiikki- ja tanssiesitysten, elokuvanäytösten, näyttelyjen, urheilutapahtumien, huvipuistojen, eläintarhojen, museoiden sekä muiden vastaavien kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien ja laitosten pääsymaksut. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: 68 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

146. **Liikuntapalvelujen** alennettu 8 % alv-kanta (AVL 85a § 1 mom. 3 k.)

Sovelletaan mm liikuntatilojen peli- ja saliaikojen myyntiin. Tällaisia tiloja ovat esim. uimahallit, keilahallit, tennishallit, squash-hallit, jäähallit, kuntosalit, golfkentät, tenniskentät ja laskettelurinteet. Myös ohjattu lii-

kunta, kuten aerobic- ja vastaavat voimistelu- ja tanssitunnit sekä vatsatanssituntien pitäminen. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: 99 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

147. **Kirjojen** alennettu 8 % alv-kanta (AVL 85 § 1 mom. 7 k)

Kirjana voidaan pitää nidottua tai sidottua painotuotetta, jossa on vähintään 16 sivua. Kirjana ei pidetä muulla tavalla kuin painettuna tai siihen verrattavalla tavalla valmistettua julkaisua, kausijulkaisua tai pääasiallisesti mainoksia sisältävää julkaisua. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: 51 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

148. **Majoituspalvelujen** alennettu 8 % alv-kanta (AVL 85a § 1 mom. 2 k)

Sovelletaan hotellissa, motellissa, matkustajakodissa, moottorimajassa ja yömajassa tapahtuvaan majoitukseen sekä leirintäpaikkojen ja mökkien käyttöoikeuden luovuttamiseen ja muuhun tähän verrattavaan, kuten maatilamatkailuun liittyvään majoittumiseen; myös veneilijöiden käyntisataman käyttöoikeuden luovuttamiseen. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: 68 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

149. **Työvaltaisten palvelujen alv-kokeilu** 2007–2010 (AVL 85a § 1 mom. 9 ja 10 k)

Parturi- ja kampaamopalveluiden sekä pienten korjauspalveluiden arvonlisäverokanta alennettiin kokeiluluontoisesti 22 prosentista 8 prosenttiin. Pieniin korjauspalveluihin luetaan polkupyörien, kenkien ja nahkatavaroiden sekä vaatteiden ja liinavaatteiden korjauspalvelut. Kokeilu alkoi vuoden 2007 alusta ja jatkuu vuoden 2010 loppuun. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: 58 milj. euroa.

Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoitain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

150. Julkisen toiminnan, kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sekä muun verovapaan toiminnan **välituotepanosten verotuki**, luontoismuotoisten sosiaalisten tulonsiirtojen verotuki

Verottoman toiminnan välituotteet hankitaan verollisena. Silloin, kun välituote on alennetun verokannan piirissä, sen käytöstä syntyy verotukea. Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot ovat markkinoilta ostettuja tavaroita tai palveluita, joita julkisyhteisöt tai voittoa tavoittelemattomat yhteisöt välittävät verotta kotitalouksille. Tällaiset hyödykkeet ovat joko kokonaan verotuksen ulkopuolella (esim. lääkintäpalvelut) tai alennetun verokannan piirissä (esim. lääkkeet ja henkilökuljetustuki). Sekä verottoman toiminnan että luontoismuotoisten sosiaalisten tulonsiirtojen verotuki sisältyy ko. hyödykkeen alennetun verokannan verotukseen.

151. **Taide-esineiden** myynnin ja maahantuonnin alennettu 8 % verokanta (AVL 85a § 1 mom. 8 k)

Taide-esineiden myyntiin sovelletaan alennettua verokantaa silloin, kun kyseessä on taide-esineen tekijän ensimyynti tai, kun joku muu elinkeinonharjoittaja satunnaisesti myy taide-esineen. Yksityishenkilön taide-esineen myynti on verotonta. Ammattimainen taide-esineen jälleenmyynti ja välitys on verollista joko ns. marginaaliverotusmenettelyn perusteella tai AVL:n yleisten säännösten mukaisesti, verokanta 22 prosenttia. Taide-esineiden tuonti EU:n ulkopuolelta on verollista ja tuontiin sovelletaan aina, taide-esineen myyjästä riippumatta, 8 prosentin verokantaa. Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuki: alle 0,5 milj. euroa.

Laskenta: Laskenta: kansantalouden kulutusluvut hyödykeryhmittäin ja verokannoittain. Verottomaan kulutuslukuun sovelletaan alv:n vakiokantaa ja näin laskettua veron määrää verrataan alennetun verokannan mukaiseen verotuloon. Lähde: Tilastokeskus/kansantalouden tilinpito.

152. Tekijänoikeusjärjestöjen saamien **tekijänkorvausten** alennettu 8 % verokanta (AVL 85a § 1 mom. 11 k)

Tekijänoikeuden haltijoita edustavien järjestöjen saamat korvaukset oikeuksien jälkikäytöstä muuttuivat verollisiksi vuoden 2009 alusta lukien. Näihin korvauksiin sovelletaan 8 prosentin verokantaa. Tekijänoikeusjärjestö (mm. Gramex ry, Kopiosto ry, Kuvasto ry ja Teosto ry) perii tällaiset korvaukset teosten käyttäjiltä ja tilittää ne edelleen käytettyjen teosten tekijänoikeuksien haltijoille tai käyttää ne tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin. Tekijöiden ja esiintyjien saamat korvaukset säilyivät verottomia (ks. kohta 3). Alennettu verokanta ei ole normin mukainen.

Verotuskäytännössä tekijänoikeusjärjestöt on katsottu yleishyödyllisiksi yhteisöiksi eikä niiden tekijänoikeuksien hallinnoinnista saamia tuloja ole pidetty elinkeinotulona. Näin ollen näiden tulojen verollisuus ja välituotepanosten vähennysoikeus edellyttää sitä, että järjestö hakeutuu tästä toiminnasta vapaaehtoisesti verolliseksi (AVL 12 §).

Verotuki: 13 milj. euroa.

Lähde: Omien varojen arvonlisäveropohjan selvitys 2009 (VO/VM).

153. **Alv-velvollisuuden alarajaan** liittyvä huojennus (AVL 149a §)

Pienyritysten kasvumahdollisuuksien edistämiseksi verovelvollisuuden alarajaan liitettiin vuonna 2004 asteittainen verohuojennus. Huojennus myönnetään, kun liikevaihto on 8 500 euron ja 22 500 euron välillä.

Verotuki: 18 milj. euroa.

Laskenta: Verohallinto.

154. **Vakuutusmaksuvero** (L 1966/664)

Vakuutusmaksuveroa kannetaan vakuutus sopimukseen perustuvasta vakuutusmaksusta, kun se koskee Suomessa olevaa omaisuutta tai täällä harjoitettuun toimintaan liittyviä ja muita etuuksia (664/1966). Verosta

vapaita ovat muun muassa henkilö-, luotto-, potilasvahinko- ja jälle-
vakuutus sopimukset sekä ulkomaankauppaan liittyvät kuljetusvakuutus-
sopimukset. Vakuutusmaksuvero on mielletty arvonlisäverotusta täydentä-
väksi erityiseksi kulutusveroksi ja sen verokanta on seurannut arvonlisä-
veron vakioverokantaa. Verosta vapauttaminen on katsottava verotueksi.

Verotuki: ei laskettu.

4.10 Valmisteverotuksen verotuet

155. **Dieselpolttoaineen** normia alempi verokanta (L 1472/1994)

Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 9,39 euroa/GJ.

Verotuki: 883 milj. euroa.

Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.

156. **Lentopetrolin** (kotim. liikenne) normia alempi verokanta (L 1472/1994)

Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 8,11 euroa/GJ.

Verotuki: 0,1 milj. euroa.

Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.

157. **Lentobensiini** (kotim. liikenne) normia alempi verokanta (L 1472/1994)

Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 5,59 euroa/GJ.

Verotuki: 0,5 milj. euroa.

Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.

158. **Työkoneissa käytetyn kevyen polttoaineen** normia alempi verokanta, (L 1280/2003 6 ja 7 §)

Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 17,04 euroa/GJ.

Verotuki: ei laskettu.

159. **Liikenteeseen käytetyn sähkön** normia alempi verokanta (L 1260/1996)
Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 17,00 euroa/GJ.
Verotuki: alle 0,5 milj. euroa.
Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.
160. **Liikenteeseen käytetyn maakaasun** normia alempi verokanta (L 1260/1996)
Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 18,87 euroa/GJ
Verotuki: ei laskettu.
161. **Raskaan polttoöljyn** normia alempi verokanta (L 1260/1996)
Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 0,87 euroa/GJ.
Verotuki: 20 milj. euroa.
Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.
162. **Kivihiilen** normia alempi verokanta (L 1260/1996)
Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 0,43 euroa/GJ.
Verotuki: 13 milj. euroa.
Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.
163. **Lämmitykseen käytetyn maakaasun** normia alempi verokanta (L 260/1996)
Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 1,83 euroa/GJ.
Verotuki: 117 milj. euroa.
Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.
164. **Biopolttoöljyn** verottomuus (L 1472/1994, 9 § 1 mom. 7 k)
Verotuki muodostuu erosta bensiiniin verotasaan. Ero on 2,41 euroa/GJ.

Verotuki: alle 0,5 milj. euroa.

Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.

165. **Nestekaasun** verottomuus (L 1472/1994, 9 § 1 mom. 8 k)

Verotuki muodostuu valmisteverosta vapauttamisesta.

Verotuki: ei laskettu.

166. **Turpeen** verottomuus (L 1260/1996 1 §)

Verotuki muodostuu valmisteverosta vapauttamisesta.

Verotuki: 109 milj. euroa.

Laskenta: Tilastokeskus/energiatilasto.

167. **Puupohjaisten polttoaineiden** verottomuus (L 1260/1996)

Verotuki muodostuu valmisteverosta vapauttamisesta.

Verotuki: ei laskettu.

168. **Biokaasun** verottomuus (L 1260/1996, 1 §)

Verotuki muodostuu valmisteverosta vapauttamisesta.

Verotuki: ei laskettu.

169. **Ammattimaisten kasvihuoneviljelijöiden** veronpalautus (L 1472/1994, 10a § 1 mom.)

Veronpalautus ammattimaisten kasvihuoneviljelijöiden käyttämästä kevyestä ja raskaasta polttoöljystä.

Verotuki: 2 milj. euroa.

Laskenta: Verohallinto.

170. **Teollisuuden ja kasvihuoneiden** alempi (veroluokka II) sähköverokanta (L 1260/1996, 7 § 4 k)

Verotuki muodostuu erosta sähköveroluokkaan I. Ero on 1,72 euroa/GJ

Verotuki: 223 milj. euroa.

Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.

171. **Raideliikenteen** sähkön verottomuus (L 1260/1996, 7 § 4 k.)

Verotuki muodostuu erosta sähköveroluokkaan I. Ero on 2,45 euroa/GJ

Verotuki: 7 milj. euroa.

Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.

172. **Uusiutuvan energian** sähköntuotannon tuet (L 1260/1996, 8 § 1–3 mom.)

Tuulivoimalla, pienvesivoimalla, kierrätyspolttoaineella, biokaasulla ja metsähakkeella tuotetun sähkön tuki.

Verotuki: ei laskettu.

173. **Energiaintensiivisten** yritysten veronpalautus (L 1260/1996 8a § 1 mom.)

Energiaintensiivisten yritysten valmisteverorasituksen leikkuri.

Verotuki: 8 milj. euroa.

Laskenta: Tullihallitus, VO/VM.

174. **Maatalouden energiaveron** palautus (L 603/2006, 4 §)

Veronpalautus maatalouden harjoittajien käyttämästä kevyestä ja raskaasta polttoöljystä sekä sähköstä.

Verotuki: 18 milj. euroa.

Laskenta: Verohallinto.

175. **Pienpanimoiden veronhuojennus** (L 1471/1994, 8 § 1 mom.)

Oikeudellisesti ja taloudellisesti muista saman toimialan yrityksistä riippumattoman yrityksen oluesta suoritettavan alkoholijuomaveron alentaminen.

Verotuki: 2 milj. euroa.

Laskenta: Verohallinto.

176. **Pakettiautojen** veronalennus (Autoverolaki 1482/1994, 23 §, muutos 5/2009, 8 §)

1–3/2009: Autoverolain edellytykset täyttävän tavarankuljetukseen tarkoitettua uuden pakettiauton alennettu verokanta on 35prosenttia. Myös käytettynä verotettu verokanta on alennettu.

4–12/2009: Autoverolain edellytykset täyttävän tavarankuljetukseen tarkoitettua pakettiauton veroa alennetaan kokonaismassan perusteella.

Verotuki: 45 milj. euroa.

Laskenta: 1–3/2009 yhteensä 4400 ajoneuvoa: 31 milj. euroa., 4–12/2009 yhteensä 3360 ajoneuvoa.: 14 milj. euroa. Lähde: Tullihallitus/ Autoverotusyksikkö.

177. Autoveron **palautus invalideille** (L 1482/1994 50–51 §)

Invalidit voivat saada enintään 4 980 euron alennuksen verosta.

Verotuki: 4 milj. euroa.

Laskenta: Yhteensä noin 1200 ajoneuvoa vuonna 2009. Lähde: Tullihallitus/Autoverotusyksikkö.

178. **Taksien** autoverohuojennus (L 482/1967 7 § ja 13 a §)

Taksit saavat enintään 9 600 euron alennuksen verosta.

Verotuki: 27 milj. euroa.

Laskenta: Yhteensä noin 2800 ajoneuvoa vuonna 2009. Lähde: Tullihallitus/Autoverotusyksikkö.

179. **Muuttotavarana tuotujen autojen** veroton maahantuonti (TulliveroL 14 § 1 mom. 3 k ja 2 mom., ETY 918/83, L 1482/1994 25 §)

Muuttoajoneuvosta saa enintään 13 450 euron alennuksen verosta.

Verotuki: 17 milj. euroa.

Laskenta: Yhteensä noin 2600 ajoneuvoa vuonna 2009. Lähde: Tullihallitus/Autoverotusyksikkö.

180. **Pelastusauton, sairausauton, invataksin** yms. autoverottomuus (L1482/1994, 21 § 1 mom.)

Pelastusauton, sairausauton, invataksin, eläinlääkintäauton, ruumisauton sekä matkailu-auton, jonka oma massa on vähintään 1 875 kiloa verottomuudet aiheuttavat verotukea. Niille on säädetty karenssiaika, jona autoa ei voi myydä verottomasti eteenpäin.

Verotuki: 53 milj. euroa.

Laskenta: Yhteensä noin 2800 ajoneuvoa vuonna 2009. Lähde: Tullihallitus/Autoverotusyksikkö.

181. **Autoveron vientipalautus** (L 1482/1994, 34d §, muutos 5/2009)

Viennin yhteydessä jäljellä oleva autovero palautetaan. Muuten autovero ei ole kuitenkaan sidoksissa käyttöaikaan vaan se on kertaluonteinen rekisteröintiin liittyvä vero, joten poikkeus katsotaan tueksi.

Voimaan 1.1.2010

182. **Autoverolain säännönmukainen huojennus** tietyissä tilanteissa (L 1482/1994, 50 §)

Esim. lapsi-invalidien ja poliisien pakettiautotyyppisten autojen huojennukset.

Verotuki: 1 milj. euroa.

Laskenta: Yhteensä noin 200 ajoneuvoa v. 2009. Lähde: Tullihallitus/Autoverotusyksikkö.

183. **Henkilö- ja pakettiautojen ajoneuvoveron käyttövoimavero** (L 1281/2003, 11 §)

Ajoneuville, jota käytetään muulla voimalla tai polttoaineella kuin moottoribensiinillä, määrätään käyttövoimaveroa. Henkilö- ja pakettiautojen käyttövoimavero lasketaan koko määrältään verosanktioksi. Erityyppisten kuorma-autojen käyttövoimavero katsotaan normin mukaisiksi.

Verosanktio: 243 milj. euroa.

Laskenta: Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi.

184. **Museoajoneuvojen**, pelastus- ja sairausautojen sekä linja-autojen vapautus ajoneuvoverosta (L 1281/2003, 12 § 1 mom. 3–5 k)

Vapautus verosta aiheuttaa verotuen.

Verotuki: 3 milj. euroa.

Laskenta: Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi.

185. **Puu- ja turveperusteista polttoainetta käyttävien ajoneuvojen** vapautus ajoneuvoverosta (L 1281/2003, 12 § 1 mom. 11 k)

Vapautus verosta aiheuttaa verotuen.

Verotuki: alle 0,5 milj. euroa.

Laskenta: Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi.

186. Kaasuautojen **vapautus** ajoneuvoveron **käyttövoimaverosta** (L 1281/2003, 12 § 2 mom.)

Vapautus verosta aiheuttaa verotuen.

Verotuki: alle 0,5 milj. euroa.

Laskenta: Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi.

187. **Yhdistettyjen kuljetusten tuki** (L 1281/2003, 34 §)

Kuorma-autosta suoritettua ajoneuvoveroa palautetaan 50 euroa. jokaiselta kansainvälisen kuljetuksen osana olevalta Suomessa tapahtuneelta kuorma-auton rautatiekuljetukselta, jonka alku- ja päätepisteiden välimatka on suoraan mitattuna vähintään 100 kilometriä.

Verotuki: alle 0,5 milj. euroa.

Laskenta: Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi.

188. **Invalidien vapautus** ajoneuvoveron perusverosta (L 1281/2003, 35 §)

Perusverosta myönnetään vapautus:

- 1) henkilölle, jolle on myönnetty tieliikennelain 28 b §:ssä tarkoitettu vammaisen pysäköintilupa;
- 2) henkilölle, joka kuljettaa vammaista, jolle on myönnetty 1 kohdassa mainittu lupa; tai
- 3) henkilölle, jolle on myönnetty autoveron palautus autoverolain (1482/1994) 51 §:n perusteella tai saman lain 50 §:ssä tarkoitettu vapautus oman tai perheenjäsenen sairauden, vian tai vamman aiheuttaman haitan vuoksi.

Invalideille myönnetty vapautus perusverosta aiheuttaa verotukea. Invalideille ei ole myönnetty vapautusta käyttövoimaverosta, sillä se on luonteeltaan tasausvero. Verrattuna autoveroon vapautuksen ajoneuvoverosta saa useampi invalidi, sillä ehdot ovat väljemmät.

Verotuki: alle 0,5 milj. euroa.

Laskenta: Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi.

189. **Virvoitusjuomaveron** ulkopuolella olevat valmiit, sellaisenaan juotavat juomat (L 1474/1994)

Virvoitusjuomaveron ulkopuolelle jätetty luonnon kivennäisvesi sekä muu luonnosta sellaisenaan saatava vesi, joihin on lisätty ainoastaan hiilidioksidia. Lisäksi eräät maitoon perustuvat sellaisenaan juotavat juomat.

Verotuki: 2 milj. euroa

Laskenta: VO/VM

190. **Yksityisten kaatopaikkojen ja eräiden jätteiden** vapautus jäteverosta (L 495/1996, 2 § 1 mom.)

Ehdotetun jäteverolain normin mukaan kaikki yleisille ja yksityisille kaatopaikalle toimitettavat jätteet ovat verollisia, jos niiden hyötykäyttö on teknisesti ja ympäristöperusteisesti mahdollista. Normin mukaista on myös sellaisten jätteiden verottomuus, joilla ei ole tätä mahdollisuutta. Poikkeukset normista muodostavat verotuen. Vuonna 2009 voimassa olevan jäteverolain mukaan kaatopaikaksi katsotaan vain kunnan tai jonkun muun kunnan lukuun ylläpitämä kaatopaikka. Tämän vuoksi yksityisille kaatopaikoille toimitettavan jätteen verottomuus aiheuttaa verotukea.

Verotuki: 40 milj. euroa (suuruusluokka-arvio).

Laskenta: Tilastokeskus, VO/VM

4.11 Sosiaalivakuutuksen verotuet

4.11.1 Sairausvakuutusmaksu

191. **Alueellinen työnantajien** vapautus sairausvakuutusmaksusta (L 1200/2002 1 § ja L 1094/2004 1 §)

Työnantajat (yksityiset, kunnat, seurakunnat, valtion liikelaitokset) Lapin alueella ja eräissä saaristokunnissa, Kainuun hallintokokeilualueella, Pieli-sen–Karjalan seutukunnassa sekä Ilomantsin ja Rautavaaran kunnissa ovat vapautettuja sairausvakuutusmaksusta. Tämä on poikkeus normista, jonka mukaan kaikkien työnantajien tulee maksaa työnantajan sairausvakuutusmaksua. Alueellisia maksuvapautuskokeiluja on jatkettu vuoden 2011 loppuun.

Verotuki: 7 milj. euroa.

Laskenta: STM.

192. Työnantajien vapautus sairausvakuutusmaksusta **urheilijoiden urheilu-palkkioista** (L 375/1995 1 §)

Urheilijoille maksetuista palkkioista säädetty maksuvapautus on poikkeus normista, jonka mukaan tällaisista palkkioista tulee maksaa työnantajan sairausvakuutusmaksu.

Verotuki: ei laskettu.

Laskenta: Verotuki on urheilijoiden palkkiosta laskettu työnantajan sairausvakuutusmaksu. Lähde: TUJA-malli ja ajantasaistettu tulonjakotilasto.

193. Ulkomaisen erityisasiantuntijan vapautus vakuutetun päivärahamaksusta (L 1551/1995 1 §)

Lähdeveroa palkastaan maksava ulkomainen erityisasiantuntija ei ole velvollinen suorittamaan vakuutetun päivärahamaksua. Kyseiset henkilöt ovat kuitenkin oikeutettuja vastaaviin sairausvakuutuksen etuuksiin.

Verotuki: ei laskettu.

194. Ulkomaisen erityisasiantuntijan vapautus vakuutetun sairaanhoitomaksusta (L1551/1995 1 §)

Lähdeveroa palkastaan maksava ulkomainen erityisasiantuntija ei maksa vakuutetun sairaanhoitomaksua. Kyseiset henkilöt ovat kuitenkin oikeutettuja vastaaviin sairausvakuutuksen palveluihin.

Verotuki: ei laskettu.

4.11.2 Työttömyysvakuutusmaksu

195. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksuprosentin **poikkeaminen efektiivisestä maksuprosentista** (L 555/1998 18 §)

Työttömyysvakuutusmaksun normin muodostaa efektiivinen keskimääräinen maksuprosentti, joka laskennallisesti tuottaisi nykyisen työnantajilta kerättävän maksutuoton. Poikkeamat tästä keskimääräisestä maksuprosentista alaspäin synnyttävät verotukea ja poikkeamat ylöspäin verosanktioita. Kokonaistasolla verotukea tai -sanktiota ei kuitenkaan synny.

Verotuki: ei laskettu.

196. **Meriliikenteessä** työskentelevien työntekijöiden vapautus vakuutetun työttömyysvakuutusmaksusta (L 555/1998 12 §:n 3 mom. 1 k)

Poikkeus normista, jonka mukaan muut palkansaajat maksavat vakuutetun työttömyysvakuutusmaksua.

Verotuki: ei laskettu.

4.11.3 Eläkelakeihin perustuvat järjestelmät

197. **Aloittavan yrittäjän** YEL-vakuutuksen alennus (L 1272/2006 115 §)

Aloittava yrittäjä saa 25 prosentin suuruisen vakuutusmaksualennuksen yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Maksualennus on poikkeus normista, jonka mukaan kaikkiin yrittäjiin sovelletaan samaa maksuprosenttia.

Verotuki: ei laskettu.

198. **Pienituloisten maatalousyrittäjien MYEL-vakuutusmaksuhojennus** (L 1280/2006 22 §)

Maatalousyrittäjien työeläkevakuutusmaksu on alennetun prosentoin mukainen siltä osin kun työtulo on enintään 30 300,71 euroa vuodessa (vuoden 2004 indeksitaso). Tämän jälkeen maksu määräytyy perusprosentin mukaan. Pienituloisille maatalousyrittäjien syntyy verotukea siltä osin kun maksu alittaa perusprosentin.

Verotuki: ei laskettu.

4.11.4 Kansaneläkemaksu

199. Kansaneläkemaksun **poikkeaminen efektiivisestä maksuprosentista** (L 1262/2006 3 §)

Verotukea syntyy niille työnantajille, joiden kansaneläkemaksun maksuprosentti jää keskimääräistä efektiivistä maksuprosenttia alhaisemmaksi. Yrityksen verotuen määrä on efektiivisen keskimääräisen maksuprosentin ja sovelletun maksuprosentin erotus kertaa kyseisen yrityksen palkkasumma. Vastaava verosanktio syntyy niille työnantajille, joiden maksuprosentti on keskimääräistä efektiivistä maksuprosenttia korkeampi. Kokonaistasolla verotukea tai -sanktiota ei kuitenkaan synny.

Verotuki: ei laskettu.

200. **Alueellinen työnantajien vapautus** kansaneläkemaksusta (L 1200/2002 1 § ja L 1094/2004 1 §)

Työnantajat (yksityiset, kunnat, seurakunnat, valtion liikelaitokset) Lapin alueella ja eräissä saaristokunnissa, Kainuun hallintokokeilualueella, Pieli-sen–Karjalan seutukunnassa sekä Iiomantsin ja Rautavaaran kunnissa ovat vapautettuja kansaneläkemaksusta. Tämä on poikkeus normista, jonka mukaan kaikkien työnantajien tulee maksaa työnantajan kansaneläkemak-sua. Työnantajien kansaneläkevakuutusmaksu on kuitenkin poistettu alimpaan maksuluokkaan kuuluvilta yksityisiltä työnantajilta vuoden 2009 huhtikuusta lähtien ja muiltakin työnantajilta vuoden 2010 alusta lähtien. Tämän jälkeen verotukea ei enää synny.

Verotuki: 3 milj. euroa.

Laskenta: STM.

201. Työnantajien vapautus kansaneläkevakuutusmaksusta **urheilijoiden urheilupalkkioista** (L 375/1995 1 §)

Urheilijoille maksetuista palkkioista säädetty maksuvapautus on poikkeus normista, jonka mukaan vastaavista palkkioista tulee maksaa työnantajan kansaneläkevakuutusmaksu. Työnantajien kansaneläkevakuutusmaksu on kuitenkin poistettu alimpaan maksuluokkaan kuuluvilta yksityisiltä työnantajilta vuoden 2009 huhtikuusta lähtien ja muiltakin työnantajilta vuoden 2010 alusta lähtien. Tämän jälkeen verotukea ei enää synny.

Verotuki: ei laskettu.

5 Verotukien raportointi ja yhteys budjettiprosessiin

Verotukien raportointi ja huomioon ottaminen finanssipolitiikan valmistelussa ja seurannassa on pitkään ollut huomion kohteena sekä kansallisissa että kansainvälisissä järjestöissä. Muun muassa IMF ja OECD ovat useaan otteeseen esittäneet näkemyksiä verotukien käsittelystä finanssipolitiikan valmistelun ja seurannan läpinäkyvyyden kehittämiseksi. (IMF 2007a, IMF 2007b ja OECD 2002) Suositusten yleisviesti on se, että verotukiin tulee kohdistua samantasoinen käsittely kuin budjetin määrärahoihin. Prosessien erilaisuus saattaa johtaa verotukien lisääntyvään käyttöön. Tämä ongelma korostuu finanssipoliittiseen ohjaukseen liittyvien keskipitkän ajan kehikoiden ja sääntöjen myötä.

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksessa varainhoitovuoden 2008 valtion tilinpäätöksen ja tilinpäätöskertomuksen tarkastuksesta on verotukien osalta todettu mm. seuraavaa:

”Verotukien määrä on ollut viime vuosina kasvussa. Koska valtiontalouden kehysmenettelyn ensisijaisena tavoitteena on menojen hillintä, ja koska samalla kehysmenettely on haluttu pitää hallinnollisesti mahdollisimman yksinkertaisena, ei valtion tuloja eikä myöskään verotukia ole otettu kehysjärjestelmässä tapahtuvaan tarkasteluun.

Arvioitaessa verotukien käyttöä keskeinen kysymys on, onko verotukiin liittyvä lainsäädännön valmistelu ja seuranta riittävällä tasolla. Oleellinen kysymys on myös se, onko verotukien perusteluna niiden soveltuvuuden lisäksi myös muita tekijöitä, jotka liittyvät lähinnä valtiontalouden kehysmenettelyyn. Onko esimerkiksi menokehyksen sitovuuden vuoksi elvytystoimia suunnattu kehyksen ulkopuolella oleviin menoihin tai tulopuoleen, kuten veronkevennyksiin.

Verotukien käyttöön politiikkavälineenä voi liittyä ongelmia. Verotuet eivät automaattisesti ole samanlaisen arvioinnin kohteena kuin talousarviomäärärahat. Verotukiin ei esimerkiksi sisälly säännöllistä uudelleenarviointia, eikä niillä ole vuosittaisia enimmäismääriä. Valmistelu- ja hyväksymisprosessien erilaisuus saattaa johtaa tukien ohjautumiseen verojärjestelmän kautta. Tämä on riskinä erityisesti silloin, kun finanssipolitiikan ohjauksessa sovelletaan valtiontalouden kehysten kaltaisia menoihin kohdistuvia rajoituksia. Puutteellinen seuranta voi johtaa verotukien jäämiseen pysyviksi tai pitkäaikaisiksi. Mainitut verotukiin liittyvät seikat ovat ristiriidassa hyvän hallinnon periaatteiden kanssa.”(Valtiontalouden tarkastusvirasto 2009).

Verotukien raportointi on lakisääteistä vain harvoissa maissa, esimerkiksi Belgiassa, Ranskassa, Saksassa ja USA:ssa. IMF kuitenkin toteaa verotukien rapor-

toinnin olevan nykyisin käytössä useimmissa OECD maissa, monissa kehittyvissä talouksissa ja kehitysmaissakin.(IMF 2007b) Useimmiten verotuet raportoidaan vuosittain.

Verotukiraportti voi olla omana osionaan budjetissa, kuten Alankomaissa ja Norjassa, tai sen liitteenä kuten Belgiassa, Ranskassa ja USA:ssa. Ruotsissa verotukia koskeva kirjelmä annetaan parlamentille. Lisäksi ne verotuet, jotka voidaan kohdentaa tietyille politiikka-alueille, esitetään Ruotsin budjetissa budjettimenojen yhteydessä omana taulukkonaan. Ison-Britannian budjetti sisältää vain uudet verotuet ja Saksan budjetti vain suurimmat verotuet. Iso-Britannia ja Saksa raportoivat lisäksi kaikki verotuet erillisenä budjetista. Verotukia raportoidaan myös täysin erillään budjetista kuten Kanadassa ja Suomessa. Mikään tarkastelluista maista ei kuitenkaan raportoi verotukia vastaavan tyyppisten suorien budjettimenojen rinnalla, kuten OECD suosittaa.

Myös verotukien luokittelu ja ryhmittely vaihtelee eri maissa. Monet maat esittävät verotuottojen vähennykset vain verotuksi luokiteltujen säännösten osalta. Muutama maa on valinnut astetta informatiivisemmän lähestymistavan esittämällä verotukien ohella myös muiden verosäännösten perusteella aiheutuvat verotuottojen vähennykset. Belgia raportoi verotukien lisäksi kaikki verosäännökset. Iso-Britannia taas jakaa veronhuojennukset kolmeen ryhmään. Niistä ensimmäiseen kuuluvat varsinaiset verotuet. Toiseen ryhmään kuuluvat rakenteelliset huojennukset, kuten esimerkiksi perusvähennys. Tämän ryhmän säännösten katsotaan kuuluvan normijärjestelmään. Kolmannessa luokassa on sekä verotuen että normin piirteitä. Myös Kanada esittää verotukien ohella arviot kaikista normin mukaisista verosäännöksistä.

Ruotsissa verotuet jaetaan kolmeen ryhmään. Ensimmäisessä ovat sellaiset, jotka laskennallisesti vaikuttavat valtiontalouden tasapainoon. Toisessa ryhmässä ovat verotuet, joilla ei ole tällaista vaikutusta. Näitä ovat esimerkiksi verovapaat etuudet, kuten lapsilisät. Taustalla on ajatus, että verovapauden poistamisen takia etuuden määrää tulisi lisätä veron määrällä, jotta edunsaajan tuki ei muuttuisi. Kolmannessa ryhmässä ovat ne verotuet, joita ei selkeästi voida osoittaa kumpaankaan ryhmään.

Verotukien tähänastista raportointia ja sen kehitystä Suomessa on selostettu edellä luvussa 1. Nyt käsillä olevan selvityksen valmistumisen myötä raportoinnin tietopohja saadaan ajan tasalle ja olennaisesti aiempaa kattavammaksi ja yhtenäisemmäksi. Tätä vahvistettua seurantapohjaa voidaan tulevaisuudessa hyödyntää erityisesti raportoitaessa valtion tilinpäätöskertomuksissa verotukien kehityksestä päättyneenä varainhoitovuotena. Myös talousarvioesitysten valmistelussa on mahdollista kiinnittää aiempaa enemmän huomiota valtion ja koko julkisen talouden tulokehitykseen vaikuttaviin verotukiin ja niiden muutoksiin. Edelleen on mahdollista rinnastaa suoran talousarviotuen ja verotukien käyttö finanssipolitiikan toteutuksen välineinä. Verotukien käsittelyä finanssipolitiikan valmistelun

yhteydessä on kuitenkin arvioitava erikseen finanssipolitiikan yleisten linjausten mukaisessa kehikossa.

Lähteet

Heikkilä, Tuomo – Kari, Seppo – Kröger, Outi – Junka, Teuvo – Mustonen Esko – Rauhanen, Timo – Virtanen, Sari – Östring, Timo (2004): Verotuet Suomessa vuosina 1985–2002. VATT-keskustelualoitteita 353. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki.

IMF (2007a): Code of Good Practices on Fiscal Transparency.

IMF (2007b): Manual on Fiscal Transparency.

OECD (1996): Tax Expenditures – Recent Experience, OECD, Paris.

OECD (2002): OECD Best Practices for Budget Transparency, OECD Journal on Budgeting, Vol 1, ss. 7–14.

OECD (2004): Best Practice Guidelines – Off Budget and Tax Expenditures. GOV/PGC/SBO(2004)6.

OECD (2008a): The Choice between Base Broadening and Tax Incentives: Tax Expenditures and Base Broadening in Denmark. 20.5.2008, CTPA/CFA/WP2(2008)6/ADD3

OECD (2008b): Tax Expenditure and Broadening the Tax Base. Note by Belgium. CTPA/CFA/WP2(2008)6/ADD1. 23.5.2008

OECD (2010): Tax Expenditures in OECD Countries. Paris.

Tax Expenditures in the Nordic Countries (2009): A report from a Nordic working group, presented at the Nordic Tax Economist meeting in Oslo, June 2009.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (2009): Verotukien kansainvälinen vertailu. Julkaisematon raportti 7.5.2009.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (2007a): Verotuet – tilivelvollisuuden toteutuminen, Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 141/2007.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (2007b): Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle toiminnastaan varainhoitovuodelta 2006. Tarkastusvaliokunnan mietintö 2/2007 vp.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (2009): Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion varainhoitovuoden 2008 tilinpäätöksen ja valtion tilinpäätöskertomuksen tarkastuksesta. Valtiontalouden tarkastusviraston eduskunnalle annettavat kertomukset K 12/2009 vp.

Valtiovarainministeriö (1988): Verotuet Suomessa. Valtiovarainministeriön julkaisusarja 2/1988.

Liite 1: Verotuet vuonna 2009

Taulukon sarakkeessa (A) on merkitty x:llä ne verotuet, joiden euromäärät on esitetty aiemmissa verotukiraporteissa. Sarakkeessa (B) voi siten olla verotukia, jotka on jo aiemmin tunnistettu, mutta joiden euromäärää ei ole voitu laskea.

Viittaukset: (1) verotuki laskettu verovuosi-kohtaisen veron menetyksenä, (2) verotuki on laskettu veroluoton korkona taseen varaukselle tai tehtyjen poistojen ja normipoistojen nykyarvojen erotuksena, (3) verotuki on laskettu verovuonna tehdyn varauksen tai jaksotetun tulon veroluoton korkona.

Symbolit: ”..” verotukea ei ole laskettu, ”-” verotuki kuuluu uuden tulkinnan mukaan normiin

		Aiemmin raportoidut verotuet (A)	Vuoden 2009 verotuet (milj. euroa) (B)
	<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>		
1.	Muusta kuin lakisääteisestä toiminnasta kokonaan verovapaat yhteisöt, TVL 20 §		..
2.	Tuloverosta osittain vapaat kunnat ja seurakunnat TVL 21 §		..
3.	Yleishyödyllisen yhteisön verovapaus (pl. ev. lut. ja ortod. kirkko), TVL 22 ja 23 §	x	..
4.	Omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus, TVL 48 § 1 mom. 1 k	x	1200
5.	Luonnonsuojelualueeksi tarkoitetun omaisuuden luovutusvoiton verovapaus, TVL 48 § 1 mom. 4 k		..
6.	Luovutustappioiden rajoitettu vähentäminen, TVL 50 §		..
7.	Lahjoitusvähennys, TVL 57 § ja TVL 98 a §		..
8.	Työsuhdelippu, TVL 64 § 2 mom.		..
9.	Luontoisetujen osittainen verovapaus, TVL 64 § 1 mom.	x	20
10.	Ns. henkilökuntaetuksien verovapaudet, TVL 69 §	x	..
-	Päivärahojen osittainen verovapaus, TVL 71 §, 73 §, katsotaan normin mukaiseksi	(x)	-
-	Erityisalojen matkustamiskustannusten korvauksen verovapaus, TVL 71 §, 73 §, katsotaan normin mukaiseksi	(x)	-
11.	Ulkomaan edustuksessa palvelevien eräiden korvausten verovapaus, TVL 76 § 1 k	x	15
12.	Ulkomailla ansaitun palkkatulon verovapaus, TVL 77 §	x	40
13.	Sotavammojen korvauksen verovapaus, TVL 80 § 3 k	x	30
14.	Stipendien ja vastaavien verovapaus, TVL 82 § 1 mom. 1 k	x	45
15.	Luonnonvaraisten marjojen, sienien yms. myyntitulon verovapaus, TVL 89 §	x	..
16.	Kansaneläkkeen lisien ym. verovapaus, TVL 92 § 1, 2, 6 ja 18 k	x	115
17.	Elatustuen ja elatusavun verovapaus, TVL 90 § ja 92 § 7 k	x	120
18.	Lapsilisien verovapaus, TVL 92 § 5 k	x	490

19.	Asumistukien verovapaus, TVL 92 § 15 k	x	265
20.	Toimeentulotuen verovapaus, TVL 92 § 22 k	x	120
21.	Työasuntovähennys, TVL 95a §		4
22.	Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen, TVL 95 § 1 mom. 2 k	x	185
23.	Työntekijöiden työttömyysvakuutus- ja työttömyyskassamaksun vähentäminen, TVL 96 § 1 mom. ja 95 § 1 mom. 2 k	x	100
24.	Työntekijöiden lakisääteisen eläkevakuutusmaksun vähentäminen, TVL 96 § 1 mom.	x	1300
25.	Työntekijöiden sairausvakuutuksen päivärahamaksun vähentäminen, TVL 96 § 1 mom.	x	210
26.	Merityötulovähennys, TVL 97 §	x	25
27.	Vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun vähentäminen, TVL 96 §, 54 d §, 131 a §	x	130
28.	Eläketulovähennys valtionverotuksessa, TVL 100 §	x	290
29.	Kunnallisverotuksen eläketulovähennys, TVL 101 §	x	1050
30.	Invalidivähennys kunnallisverotuksessa, TVL 104 §	x	15
31.	Opintorahavähennys kunnallisverotuksessa, TVL 105 §	x	20
32.	Työtulovähennys, TVL 125 §	x	1210
33.	Kotitalousvähennys, TVL 127a-127c, L 728/97	x	390
34.	Urheilutulon jaksottaminen, TVL 116a § 116b § ja 116c §		..
35.	Invalidivähennys valtionverosta, TVL 126 §	x	15
36.	Elatusvelvollisuusvähennys valtionverosta, TVL 127 §	x	5
37.	Opintolainavähennys, TVL 127 d §		40
38.	Opintolainan korkojen vähentäminen TVL 131–134 §, 144 §	x	15
39.	Ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa, TVL 105a §	x	1410
40.	Eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennus, L 680/1976		..
41.	Asuntotulon verovapaus, L 505/73 1 § 2 mom. - Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (asuntovelat), L 953/74, TVL 131–134 §, 144 §	x x	2000 (540)
	<i>EVL ja siihen liittyvä verotus 2008</i>		
42.	Käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutusvoiton verovapaus, EVL 6 § 1 mom. 1 k ja b § 1 – 2 mom.		..
43.	Kiinteistön vaihdossa luonnonsuojelualueeksi käytetty vähennyskelpoinen hankintameno, EVL 6 § 3 mom.		..
44.	Elokuvatuottajien verovapaa tuotantotuki, EVL 6 § 5 k		8
45.	Tasoituspäästä, EVL 8 § 1 mom. 10 k		23 (1) 21 (2)
46.	Osuuskunnan ylijäämän palautuksen vähennyskelpoisuus, EVL 28 § 1 k		..
47.	Rakennusaikaiset korot, EVL 23 §		..
48.	Tutkimustoiminnan menojen poistaminen, EVL 25 §		..
49.	Irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenojen poistaminen EVL 30 § 1 ja 3 mom.	x	486 (1) 346 (2)
50.	Luovutusvoittojen yms. vähentäminen menojäännöksestä, EVL 30 § 2 mom.		..

51.	Rakennuksen ainesosana olevien hyödykkeiden hankintamenojen poistaminen (EVL 31 §).		..
52.	Irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenojen poistaminen kertapoistona, EVL 33 § 1 mom. 1–2 k		..
53.	Vesialusten poisto, EVL 33 a §		..
54.	Rakennuksen poistot, EVL 34 § 2 mom. 1 – 4 k		..
55.	Tutkimustoimintaan käytettävän rakennuksen hankintamenojen poistaminen, EVL 34 § 2 mom. 5 k		..
56.	Väestönsuojan yms. hankintamenojen poistaminen, EVL 36 §		..
57.	Kuluvan käyttöomaisuuden jälleenhankintavaraus vähennyskelpoisuus, EVL 43 § 1 mom.		alle 0,5 (2)
58.	Toimitilan jälleenhankintavarausten vähennyskelpoisuus, EVL 43 § 2 mom.		Sisältyy edelliseen
59.	Ydinjätehuollon menojen poistaminen kertapoistona, EVL 45 a §		..
60.	Luottotappiovarauksen vähennyskelpoisuus, EVL 46 § 1 mom.		26 (2)
61.	Toimintavaraus, EVL 46 a §	x	6 (1) 3 (2)
62.	Takuuvaraus, EVL 47 §		34 (1) 63 (2)
63.	Eläkevakuutusyhtiöiden yms. lisävakuutusvastuuta varten tekemä varaus, EVL 48a §		34 (2)
64.	Hinnanlaskuvaraus (EVL 49 §)		
65.	Sijoitusomaisuuteen kuuluvan rakennuksen hankintamenojen poistaminen, EVL 29 § 2 mom.		..
66.	Kehitysalueiden korotetut poistot, L 1262/93 5 §	x	1 (1) alle 0,5 (2)
67.	Tonnistovero, L 476/2002		..
68.	Asuintalovaraus, L 846/1986		5 (1) 7 (2)
69.	Osingon verovapaus ja markkinakorkoa suurempi tuotto-prosentti, TVL 33 b § 1 mom. - josta osingon pääomatulo-osuuden verovapaus 90 000 euroon saakka		365 (240)
70.	Peitellyn osingon verottaminen ansiotulona, TVL 33 d § 1 mom. (verosanktio)		..
71.	Eräiden voitonjakoerien verovapaus 1 500 euroon asti, TVL 33 d § 2 mom.		10
72.	Jaettavan yritystulon pääomatulo-osuuden laskennan jakoprosentti, TVL 38 § 1 mom.		25
73.	Verotusyhtymän osakkaan pääomatulo-osuuden laskennan jakoprosentti, TVL 39 § 1 mom.		30
74.	Elinkeinoyhtymän osakkaan pääomatulo-osuuden laskennan jakoprosentti TVL 40 § 1 mom.		30
75.	Elinkeinoyhtymän osakkaan yhtymän maataloustulon pääomatulo-osuuden jakoprosentti, TVL 40 § 2 mom.		1
76.	Nettovarallisuuteen lisättävä palkkaosuus pääomatulo-osuutta laskettaessa, TVL 41 § 4 mom.		..

MVL ja metsäverotus 2008			
77.	Maataloustuotteiden yksityiskäytön verovapaus, MVL 4 § 2mom.	x	..
78.	Kotieläinten luovutushintojen jaksotus kolmelle verovuodelle, MVL 5 § 1 mom. 1 k		1 (1) alle 0,5 (3)
79.	Kotieläinten hankintamenon vähentäminen kolmessa vuodessa, MVL 6 § 2 mom.		..
80.	Avustusten korvausten ym. tulojen epäsuora tulouttaminen, MVL 5 § 1 mom. 4 k		..
81.	Maatalouden jälleenhankintavaraus, MVL 5 § 2mom.		alle 0,5 (2)
82.	Koneiden ja kaluston välitön kuluksi kirjaaminen, kun käyttöaika alle 3 vuotta, MVL 8 § 1 mom.		..
83.	Koneiden ja kaluston poistaminen yhdestä menojäännöksestä, MVL 8 § 2 mom.		..
84.	Koneiden ja kaluston luovutushintojen epäsuora tulouttaminen, MVL 8 § 3 mom.		..
85.	Irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenon jaksottaminen, MVL 8 § 4 mom.	x	32 (1) 23 (2)
86.	Rakennusten hankintamenon vähentäminen, MVL 9 § 2 mom.	x	..
87.	Salaojista, silloista yms. saatujen luovutushintojen epäsuora tulouttaminen, MVL 10 § 2 mom.		..
88.	Salaojien ja siltojen yms. hankintamenojen poistaminen, MVL 10 § 3mom.		..
89.	Tasausvaraus, MVL 10a §	x	3 (2) 4 (3)
90.	Työmatkavähennys, MVL 10 e §		..
91.	Maatilan tai sen osan luovutuksen verovapaus tai hankintameno-olettaman käyttäminen, MVL 21 §		..
92.	Verovapaa puutavaran käyttö rakentamiseen, lämmitykseen ja muuhun omaan kulutuskäyttöön, TVL 43 § 3 mom.		..
93.	Ensiharvennushakkuusta saatavan puun myyntitulon määräaikainen verovapaus, TVL 43a §		13
94.	Puun myyntitulon määräaikainen osittainen verovapaus TVL 43b §		65
95.	Metsätalouden avustusten verovapaus, TVL 53 §		
96.	Metsävähennys, TVL 55 §		35
97.	Hankintatyön arvon osittainen verovapaus, TVL 63 §	x	..
98.	Metsätalouden pääomatulosta myönnettävä menovaraus, TVL 111 §	x	..
99.	Metsätalouden menojen jaksottaminen, TVL 115 §		
Varainsiirtoverotus			
100.	Kansaneläkelaitoksen, Kera Oy:n, Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Pankin, Suomen itsenäisyyden juhlarahaston ja valtion vakuusrahaston verovapaus, Varainsiirtoverolaki 2 §		..
101.	Eräiden julkisyhteisöjen kiinteistöjen luovutusten verovapaus, Varainsiirtoverolaki 10 §.		..
102.	Kiinteistön ensiasunnokseen ostavan verovapaus, Varainsiirtoverolaki 11 §		40
103.	Kiinteistöjen vaihtoon liittyvät verovapaudet (maa- tai metsätalous, luonnonsuojelu), Varainsiirtoverolaki 13 §		..

104.	Eräät maatalouselinkeinolainsäädännön mukaiset luovutukset, Varainsiirtoverolaki 14 §		
105.	Julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin luovutuksen verovapaus, Varainsiirtoverolaki 15 a §		2000
106.	Osakehuoneiston ensiasunnokseen hankkivan verovapaus, Varainsiirtoverolaki 25 §		55
107.	Kunnan lunastusoikeuteen perustuva verovapaus, Varainsiirtoverolaki 26 §		..
108.	Määräaikainen verovapaus kunnallisten vuokra-asuntojen omistusjärjestelyssä, Varainsiirtoverolaki 43 a §		4
109.	Kiinteistön tai arvopaperin luovutuksen verovapaus liiketoimintasiirrossa, Varainsiirtoverolaki 43 §		..
110.	Vastikkeen määrittely yhtiömuotoisen kiinteistön siirrossa, KHO:n ennakkopäätös 2002:57 ja 2007:75		..
111.	Vastikkeen määrittely luovutuksen kohteena ollessa osakkeita, KHO 9.5.2001 taltio 1009)		..
	<i>Kiinteistöverotus</i>		
112.	Verosta vapautetut kiinteistöt, Kiinteistöverolaki 3 §		..
113.	Vakituisten asuinrakennusten alempi verokanta, Kiinteistöverolaki 12 §		..
114.	Rakentamattoman rakennuspaikan korkeampi veroprosentti, Kiinteistöverolaki 12a § ja 12b §		
115.	Muiden kuin vakituisten asuinrakennusten poikkeavat veroprosentit, Kiinteistöverolaki 13 §		..
116.	Yleishyödyllisten yhteisöjen matalampi veroprosentti, Kiinteistöverolaki 13a §		..
117.	Voimalaitosten korkeampi veroprosentti, Kiinteistöverolaki 14 §		..
118.	Kiinteistön arvostaminen alle markkina-arvon, Kiinteistöverolaki 15 §		..
	<i>Perintö- ja lahjaverotus</i>		
119.	Eräiden yhteisöjen verovapaus, PerVL 2 §		..
120.	Yritysten sukupolvenvaihdoshuojennus, PerVL 55 § 1 mom.		100
121.	Sukupolvenvaihdoksesta maksettavan veronmaksunlykkäys, PerVL 56 § 1 mom.		..
122.	Sukupolvenvaihdoshuojennukset osake- tai osuusomistuksen kautta, PerVL 57 §		..
123.	Lähiomaisen saaman vakuutuskorvauksen verovapaa osuus, PerVL 7a § 2 mom.		..
124.	Alaikäisyysvähennys, PerVL 12 § 1 mom. 2 k		..
125.	Puolisovähennys, PerVL 12 § 1 mom. 1 k		..
126.	Lesken keskinäisen hallintaoikeustestamentin nojalla saaman omaisuuden verovapaus, PerVL 8 § 1 mom.		..
127.	Lesken oikeus pitää jäämistö jakamatta hallinnassaan, PerVL 8 § 2 mom.		..
128.	Testamentilla tai lahjalla saadun elinkautisen tai määrävuosiksi annetun etuuden verovapaus, PerVL 2 § 2 mom.		..
129.	Tavanomaisen koti-irtaimiston perintöverosta vapaa osuus, PerVL 7b § 2		..

130.	Lahjaksi saadun elinkautinen tai määrävuosiksi annetun etuuden verovapaus. PerVL 2 § 2 mom.		..
131.	Vakuutuslahjan verovapaus, PerVL 18a § 2		..
132.	Toisen kasvatukseen tai koulutukseen yms. annettujen varojen verovapaus, PerVL 19 § 2 k		..
133.	Tavanomaisen koti-irtaimiston lahjaverosta vapaa osuus, PerVL 19 § 1 k		..
	Arvonlisäverotus		
134.	Rakennuksen voittomarginaalin, rakennusmaan luovutuksen verovapaus, AVL 27 §		92
135.	Kirjailijoiden, taitelijoiden yms. tekijänoikeuskorvausten verovapaus, AVL 45 §		4
136.	Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien (AVL 55 §) sekä yhdistysten jäsenlehtien painoksen myynnin (AVL 56 §) nollaverokanta,	x	176
137.	Itse poimittujen luonnonvaraisten marjojen ja sienien myynnin verovapaus, AVL 59 § 6 k		..
138.	Sokeiden ja muiden vaikeavammaisten myyntitulojen verovapaus, AVL 60 §		..
139.	Kansainvälisen henkilöliikenteen kotimaan osuuden verovapaus, AVL 66 §		4
140.	Ei-kaupallinen radio- ja televisio toiminnan veronalaisuus, AVL 79 § 3mom. (sanktio)		96
141.	Lääkkeiden alennettu alv-kanta (8 %), AVL 85a § 1 mom. 6 k	x	399
142.	Elintarvikkeiden ja rehujen alennettu alv-kanta (12 %) AVL 85 § 1 mom. 1 ja 2 k	x	510
143.	Henkilökuljetusten alennettu alv-kanta (8 %), AVL 85a § 1 mom. 1 k	x	218
144.	TV-lupien alennettu alv-kanta (8 %), AVL 85 a § 1 mom. 5 k	x	74
145.	Virkistys- ja kulttuuripalvelujen alennettu alv-kanta (8 %), AVL 85 a § 1 mom. 4 k	x	68
146.	Urheilupalvelujen alennettu alv-kanta, (8 %) AVL 85a § 1 mom. 3 k	x	99
147.	Kirjojen alennettu alv-kanta (8 %), AVL 85 § 1 mom. 7 k	x	51
148.	Majoituspalvelujen alennettu alv-kanta (8 %), AVL 85a § 1 mom. 2 k	x	68
149.	Työvaltaisten palvelujen alv-kokeilu 2007–2010, AVL 85a § 1 mom. 9 ja 10 k	x	58
150.	Julkisen toiminnan välituotepanosten alempi keskimääräinen alv-kanta Muun toiminnan välituotepanosten alempi keskimääräinen alv-kanta Luontoismuotoisten sosiaalisten tulonsiirtojen alempi keskimääräinen alv-kanta	x	sisältyvät tukiin 140–148
151.	Taide-esineiden myynnin ja maahantuonnin alennettu verokanta (8 %), AVL 85a § 1 mom.8 k		alle 0,5
152.	Tekijänoikeusjärjestöjen saamien tekijänoikeuskorvausten alennettu verokanta (8 %), AVL 85a § 1 mom. 11 k		13
153.	Alv-velvollisuuden alarajaan liittyvä huojenus, AVL 149a §	x	18
154.	Vakuutusmaksuvero, L 1966/664		..

	<i>Valmisteverotus</i>		
155.	Dieselpolttoaineen normia alempi verokanta, L 1472/1994		883
156.	Lentopetrolin (kotim. liikenne) normia alempi verokanta, L 1472/1994		alle 0,5
157.	Lentobensiinin (kotim. liikenne) normia alempi verokanta, L 1472/1994		0,5
158.	Työkoneissa käytetyn kevyen polttoaineen normia alempi verokanta, L 1280/2003 6 ja 7 §		..
159.	Liikenteeseen käytetyn sähkön normia alempi verokanta, L 1260/1996		alle 0,5
160.	Liikenteeseen käytetyn maakaasun normia alempi verokanta, L 1260/1996		..
161.	Raskaan polttoöljyn normia alempi verokanta, L 1260/1996		20
162.	Kivihiilen normia alempi verokanta, L 1260/1996		13
163.	Lämmitykseen käytetyn maakaasun normia alempi verokanta, L 1260/1996		117
164.	Biopolttoöljyn verottomuus, L 1472/1994, 9 § 1 mom. 7 k		alle 0,5
165.	Nestekaasun verottomuus, L 1472/1994, 9 § 1 mom. 8 k		..
166.	Turpeen verottomuus, L 1260/1996 1 §		109
167.	Puupohjaisten polttoaineiden verottomuus, L 1260/1996		..
168.	Biokaasun verottomuus, L 1260/1996, 1 §		..
169.	Ammattimaisten kasvihuoneviljelijöiden veronpalautus, L 1472/1994m 10a § 1 mom.		2
170.	Teollisuuden ja kasvihuoneiden alempi sähköverokanta (veroluokka II)		223
171.	Raideliikenteen sähkön verottomuus, L 1260/1996, 7 § 4 k		7
172.	Uusiutuvan energian sähköntuotannon tuet, L 1260/1996, 8 § 1–3 mom.		..
173.	Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus, L 1260/1996 8a § 1 mom.		8
174.	Maatalouden energiaveron palautus, L 603/2006, 4 §		18
175.	Pienpanimoiden veronhuojennus, L 1471/1994, 8 § 1 mom.		2
176.	Pakettiautojen veronalennus, Autoverolaki 1482/1994, 23 §		45
177.	Autoveron palautus invalideille, L 1482/1994 50–51 §	x	4
178.	Taksien autoveronhuojennus, L 482/1967 7 § ja 13 a §	x	27
179.	Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahantuonti, TulliveroL 14 § 1 mom. 3 k ja 2 mom., ETY 918/83, L 1482/1994 25 §	x	17
180.	Pelastusauton, sairausauton, invataksin yms. autoverottomuus, L 1482/1994, 21 § 1 mom.		53
181.	Autoveron vientipalautus, L 1482/1994, 34d §, muutos 5/2009, voimaan 1.1.2010		..
182.	Autoverolain säännönmukainen huojennus tietyissä tilanteissa, L 1482/1994, 50 §		1
183.	Henkilö- ja pakettiautojen ajoneuvoveron käyttövoimavero, L 1281/2003, 11 § (verosanktio)		243
184.	Museoajoneuvojen, pelastus- ja sairausautojen sekä linja-autojen vapautus ajoneuvoverosta, L 1281/2003, 12 § 1 mom. 3–5 k		3
185.	Puu- ja turveperusteista polttoainetta käyttävien ajoneuvojen vapautus ajoneuvoverosta, L 1281/2003, 12 § 1 mom. 11 k		alle 0,5

186.	Kaasuautojen vapautus ajoneuvoveron käyttövoimaverosta, L 1281/2003, 12 § 2 mom.		alle 0,5
187.	Yhdistettyjen kuljetusten tuki, L 1281/2003, 34 §		alle 0,5
188.	Invalidien vapautus ajoneuvoveron perusverosta, L 1281/2003, 35 §		alle 0,5
189.	Virvoitusjuomaveron ulkopuolella olevat valmiit, sellaisenaan juotavat juomat (L 1474/1994)		2
190.	Yksityisten kaatopaikkojen vapautus jäteverosta, L 495/1886, 2 § 1 mom.		40
	<i>Sosiaalivakuutusmaksut</i>		
191.	Alueellinen työnantajien vapautus sairausvakuutusmaksusta, L 1200/2002, 1 § ja L 1094/2004, 1 §		7
192.	Työnantajien vapautus sairausvakuutusmaksusta urheilijoiden urheilupalkkioista, L 375/1995, 1 §		..
193.	Ulkomaisen erityisasiantuntijan vapautus vakuutetun päivärahamaksusta, L 1551/1995, 1 §		..
194.	Ulkomaisen erityisasiantuntijan vapautus vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, L 1551/1995, 1 §		..
195.	Työnantajan työttömyysvakuutusmaksuprosentin poikkeaminen efektiivisestä maksuprosentista, L 555/1998, 18 §		..
196.	Meriliikenteessä työskentelevien vapautus vakuutetun työttömyysvakuutusmaksusta, L 555/1998, 12 §:n 3 mom. 1 k		..
197.	Aloittavan yrittäjän YEL-maksualennus, L 1272/2006, 115 §		..
198.	Pienituloisten maatalousyrittäjien MyEL-vakuutusmaksuhuojennus, L 1280/2006, 22 §		..
199.	Kansaneläkemaksun poikkeaminen efektiivisestä maksuprosentista, L 1262/2006, 3 §		..
200.	Alueellinen työnantajien vapautus kansaneläkevakuutusmaksusta, L 1200/2002, 1 § ja L 1094/2004, 1 §		3
201.	Työnantajien vapautus kansaneläkevakuutusmaksusta urheilijoiden urheilupalkkioista, L 375/1995, 1 §		..

VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS
STATENS EKONOMISKA FORSKNINGSCENTRAL
GOVERNMENT INSTITUTE FOR ECONOMIC RESEARCH

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Government Institute for Economic Research
P.O.Box 1279
FI-00101 Helsinki
Finland

ISBN 978-951-561-943-3
ISSN 1798-0305

